

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2020-5-027
Karar Sayısı : 20-39/538-239
Karar Tarihi : 27.08.2020

(Önaraştırma)

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Birol KÜLE
Üyeler : Arslan NARİN (İkinci Başkan), Şükran KODALAK, Ahmet ALGAN,
Hasan Hüseyin ÜNLÜ, Ayşe ERGEZEN

B. RAPORTÖRLER: Necla SÜMER ÖZDEMİR, Eren YALDIZLI, Aykut KARAGÖZ

C. BAŞVURUDA

BULUNAN : - Domino Fuarcılık A.Ş.
Temsilcisi: Av. Çiğdem DİLEK
Uğur Mumcu Cad. No:64/4 Gaziosmanpaşa Çankaya/Ankara

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILANLAR : - Ankara Uluslararası Kongre ve Fuar İşletmeciliği Merkezi A.Ş.
Söğütözü Cad. No:1/A Çankaya/Ankara
- GL Events Fuarcılık A.Ş.
Söğütözü Cad. No:1/A Çankaya/Ankara

(1) **E. DOSYA KONUSU:** Ankara Uluslararası Kongre ve Fuar İşletmeciliği Merkezi A.Ş.'nin fuar alanı işletmeciliği alanında sahip olduğu hâkim durumunu fuar organizasyonu pazarında aşırı fiyat, bağlama, ayrımcılık ve dolaylı ret uygulamaları ile kötüye kullandığı iddiası.

(2) **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Başvuruda özetle;

- Ankara Uluslararası Kongre ve Fuar İşletmeciliği Merkezi A.Ş.'nin (CONGRESIUM) Ankara Ticaret Odası'nın (ATO) mülkiyetinde olan Congressium ATO Uluslararası Fuar ve Kongre Merkezi (Congressium)¹ fuar alanının işletmecisi olduğu,
- Ankara'da Congressium fuar alanı haricinde Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin (TOBB) belirlediği uluslararası fuar kriterlerine uygun olan başka bir fuar alanının bulunmadığı, Congressium'un ihtisas fuarlarına uygun olan en büyük fuar alanı olduğu, dolayısıyla CONGRESIUM'un hâkim durumda olduğu,
- GL Events Fuarcılık A.Ş.'nin (GLEX)² daha çok yeme içme işlerini üstlenen bir teşebbüs olduğu,
- Domino Fuarcılık A.Ş.'nin (DOMİNO) 2011 yılında faaliyet göstermeye başladığı, 2012 yılından itibaren her yıl Türkiye'nin en büyük enerji fuarı ve kongresi olan Uluslararası Enerji Kongre ve Fuarı'nı (*Energy is Future-EIF*) organize ettiği,
- Enerji sektörü bürokrasisinin ve düzenleyici kuruluşların Ankara'da olması ve Enerji Bakanlığı'nın destekleriyle yapılıyor olması nedeniyle fuarın kapsamı ve niteliği dikkate alındığında bu organizasyonun düzenlenebileceği tek fuar alanının Congressium olduğu, DOMİNO için CONGRESIUM'un alternatifinin bulunmadığı,

¹ Hakkında önaraştırma yapılan taraflardan Ankara Uluslararası Kongre ve Fuar İşletmeciliği Merkezi A.Ş. pratiklik sağlama bakımından "CONGRESIUM" olarak; ATO'nun mülkiyetinde olan Congressium ATO Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı şeklinde anılan yapı ise "Congressium" olarak ifade edilmiştir.

² Önaraştırmada elde edilen bilgilerden GLEX ile CONGRESIUM'un GL Events SA (%84,66) ile Gürbüz Ailesi'nin (%15,34) sahipliğinde olduğu anlaşılmıştır.

- Her yılın Ekim veya Kasım aylarında iki ya da üç gün süreyle yapılan EIF'in Ticaret Bakanlığı tarafından desteklediği,
- 2015 yılında CONGRESIUM ve DOMİNO arasında imzalanan sözleşme gereğince fuar alanı kiralama bedelinin (.....) TL olarak belirlendiği, ancak fuarın gerçekleşme tarihine kısa bir süre kala CONGRESIUM Genel Müdürü (.....)'nın DOMİNO'yu arayıp haklı bir gerekçe göstermeden bu bedelin (.....) TL olarak değiştirileceğini aksi takdirde izleyen yılki fuar alanı kirasını (.....) TL olarak belirleyeceğini beyan ettiği,
- DOMİNO'nun EIF'i ertelemesinin ya da iptal etmesinin mümkün olmadığı ve bu nedenle (.....) TL'lik bedeli kabul etmek zorunda kaldığı,
- Esasında her organizasyon sonunda CONGRESIUM ve DOMİNO arasında mutabakat yapıldığı,
- CONGRESIUM'un DOMİNO'nun hiç almadığı hizmetleri mutabakat formuna yazdığı, aldığı hizmetleri ise fahiş bedellerle yansıttığı,
- DOMİNO'nun her yıl bu mutabakatlara itiraz ettiği ancak sembolik indirimler sonucunda kabul etmek zorunda kaldığı,
- CONGRESIUM'un alan tahsis hizmetine dahil olması gereken elektrik, kablolu, toplantı salonlarında yer alan sandalye ve masalar, güvenlik, temizlik, moloz ve çöp atımı, jeneratör kullanımı gibi kalemlerden ayrıca fahiş bedeller talep ettiği,
- CONGRESIUM'un DOMİNO'ya birçok kez fahiş oranlarda fiyat arttırmak ya da yer tahsisi yapmamak gibi tehditlerde bulunduğu,
- Bir fuarın her yıl aynı tarihlerde aynı yerde yapılmasının kalite ve sürdürülebilirlik sağladığı ancak CONGRESIUM'un uzun dönemli sözleşmeleri kabul etmediği, bunun gerekçesinin ise CONGRESIUM'un düzenleyicilere karşı dayatmalarının kabul edilmediği takdirde bir sonraki yıla ilişkin alan tahsisi veya fiyat konularının tehdit aracı olarak kullanılması olduğu,
- CONGRESIUM'un farklı fuar düzenleyicileriyle tek tip anlaşmalar imzaladığı ve bu anlaşmalarda alan tahsis ettiği tüm fuar düzenleyicilerine stant yapımı, ses sistemi, aydınlatma, yeme-içme ikramı gibi yan hizmetleri de kendisinden alınması dayatmasında bulunduğu,
- CONGRESIUM'un kendisinden alınmasını zorunlu tuttuğu yan hizmetlerin fahiş fiyatlı olmasına rağmen ihtiyaçları tam olarak karşılamadığı, örneğin DOMİNO'nun ses sisteminden ya da fuar katılımcısı firmaların stantların kalitesinden ve tasarımından memnun olmadığı,
- Yeme-içme (*catering*) hizmetlerinin CONGRESIUM'un en büyük dayatma aracı olduğu, bu hizmetin hiçbir şekilde dışarıdan sağlanmasına müsaade edilmediği,
- Diğer fuar düzenleyicileri gibi DOMİNO'nun da özünde bir organizasyon şirketi olduğu ve bu yan hizmetlere ilişkin farklı kalemleri dışarıdan organize etme kabiliyetinin bulunduğu, ancak CONGRESIUM'un bağlama uygulamalarının bunlara imkân tanımadığı,
- Fuar alanlarında "Standart (Paket) Stant" ve "Butik Stant" olmak üzere iki çeşit stant türünün bulunduğu,
- CONGRESIUM'un kendi stant şirketinin bulunmadığı, paket stant türü için CONGRESIUM'un Kariyer Stand Uluslararası Fuarçılık Organizasyon San. ve Tic. A.Ş.'den (Kariyer Stand) bu hizmeti alıp DOMİNO'ya fahiş fiyatla sattığı,
- Yılbaşı fuarları, sevgililer günü fuarları vb. etkinliklerde dışarıdan yiyecek getirilmesine izin verildiği halde, EIF için buna imkân tanınmayarak ayrımcılık yapıldığı,

- EIF'nin etkinlik zamanında ancak küçük branda asılmasına izin verilirken başka fuar organizatörlerinin düzenlediği etkinliklerde fuar alanının ön cephesini tamamen kaplayacak brandalar asılmasına izin verilerek ayrımcılık yapıldığı,
- CONGRESIUM'un hâkim durumunu kötüye kullandığının en büyük kanıtının her yıl uyguladığı fiyatlardaki keyfilik, istikrarsızlık ve mutabakatlardaki dayatmalar olduğu,
- 2012 yılında (.....) Euro olan fuar alanı kirasının 2016 yılında (.....) Euro'ya yükseldiği, söz konusu yıllarda kur artışı da olmasına rağmen ticari teamüllere aykırı biçimde fiyat artışının %200 oranında olduğu,
- Daha önceki yıllarda ücretsiz olarak sunulan ve 2019 yılında alan kirası olarak (.....) TL bedel talep edilen bir otel salonu niteliğindeki Angora salonu için 2020 yılında (.....) TL talep edildiği,
- Çeşitli fuar organizatörlerinden de aynı fuar alanı için farklı fiyatlar talep edilerek ayrımcılık yapıldığı,
- Fuar organizatörlerinin stant kurulumlarının gerçekleştirilmesi için en az üç günlük fuara hazırlık süresine ihtiyaç duydukları, ancak CONGRESIUM tarafından DOMİNO'ya tanınan sürenin bir buçuk gün olduğu, DOMİNO fazla gün için ödeme teklif etse de bu sürenin uzatılmadığı,
- Normalde üç gün içinde yapılacak bir işin bir buçuk güne yetişmesi için üç misli personel çalıştırılmasının gerekli olduğu ve bundan dolayı operasyonel maliyetlerinin arttığı,
- CONGRESIUM'un bahse konu uygulamalarla DOMİNO'yu yıldırarak enerji fuarını kendisinin yapma niyetinin olduğu, ancak daha önceden Rekabet Kurumu (Kurum) tarafından idari yaptırım uygulandığından bunu doğrudan kendisi düzenlemeyip sektördeki başka bir fuar organizatörü ile anlaşarak birlikte gerçekleştirileceği yönünde duyumların alındığı,
- CONGRESIUM Genel Müdürü (.....)'nın DOMİNO'nun bahse konu tutumlara maruz kalmasında başlıca aktör olduğu ve bu nedenle kendisi hakkında CONGRESIUM'un tüzel kişiliğinden bağımsız olarak idari yaptırım uygulanması gerektiği,
- DOMİNO'nun 2012 yılından itibaren düzenlenen fuarlarda aşırı fiyat ve bağlama uygulamaları nedeniyle toplam (.....) TL civarında zarara uğratıldığı

ifade edilmiştir. Teşebbüs temsilcisine yöneltilen sorular karşısında, 03.06.2020 tarih ve 5131 sayı ile Kurum kayıtlarına giren ek bilgi yazısında ise;

- DOMİNO'nun EIF haricinde 2012 yılında sadece bir kez İstanbul Lütfi Kırdar Kongre Merkezi'nde petrol fuarı düzenlediği, onun dışında başka faaliyetinin bulunmadığı,
- EIF'ye General Electric, Shell, Socar, BP, ABB gibi teşebbüslerin ve Türkiye'den Zorlu, Limak, Çalık, Cengiz gruplarının ve Akkuyu Nükleer gibi birçok teşebbüsün katıldığı,
- EIF'de ürün temelli bir yaklaşımdan ziyade büyük firmaların gösterişli ve şık stantlarda prestij sağlamak için fuara katılmasının söz konusu olduğu, bu nedenle kapalı bir fuar alanına gereksinim olduğu,
- Stantların dış mekanda açık hava şartlarına dayanabilecek bir yapıda olmadığı ve Kasım ayında katılımcıların açık fuar alanında ağırlandırmayacağı,
- Fuar katılımcılarının bir stant için 15.000-100.000 TL arasında bir maliyete katlandıkları ve stantların genellikle elektrikle çalışan hassas malzemeler içerdiği,
- Fuar ile eş zamanlı olarak kongre de düzenlendiği, ses ve görüntü sistemlerinin kapalı alana ihtiyaç duyduğu ve yurt dışından gelen katılımcıların açık havada sandalyede oturmasının uygun olmadığı,

- Ayrıca EIF uluslararası bir fuar olduğundan fuar alanının kapasitesinin ilgili mevzuat gereği belirli bir sınırın üstünde olması gerektiği ve acil durum giriş-çıkışlarının bulunması gerektiği, bu şartları sağlayan tek alanın CONGRESIUM'un işlettiği fuar alanı olduğu,
- Enerji sektörünün düzenlemeye tabi bir sektör olduğu, enerji sektörü ile ilgili bürokrasinin Ankara'da olduğu, bu kurumların İstanbul'da düzenlenecek bir fuara katılmasının yüksek maliyetlere sebep olacağı, yatırımcıların enerji sektörünü düzenleyen kamu kurumlarının temsilcileri ile buluşmasının çok önemli olduğu, kamu kurumlarının da EIF'de stant açtığı,
- CONGRESIUM ile dikey bütünleşik yapıda bulunan GL Events Kongre ve Fuar Merkezleri Tesisleri İşletmeciliği A.Ş.'nin (GL EVENTS) dünyada birçok ülkede faaliyeti olduğu ve hâlihazırda enerji sektörüne ilişkin biyogaz, yenilebilir enerji ve doğal gaz fuarları vb. düzenlediği, bu alanlardaki tecrübesi ve kurduğu ilişkiler sayesinde DOMİNO'nun pazar dışına itilmesi sonucu EIF'nin GLEX tarafından kolaylıkla düzenlenebileceği,
- Çeşitli fuar organizatörlerine fuar alanı (.....) TL arasında 15 günlüğüne kiralanırken DOMİNO'ya KDV dâhil (.....) TL'ye beş günlüğüne kiralandığı

iddia edilerek 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (4054 sayılı Kanun) kapsamında gereğinin yapılması talep edilmektedir. Ayrıca, Kuruma yapılan şikâyetten sonra DOMİNO'nun CONGRESIUM tarafından gerçekleştirilecek uygulamalar sebebiyle telafisi güç ve imkânsız zararlar ile karşılaşmaması adına iki hususta geçici tedbir kararı alınması talebi bulunmaktadır. İlk olarak Angora salonunda konuşmacı ve katılımcılara yemek verileceğinden bu salona ihtiyaç duyulduğu, 2019 yılından önce CONGRESIUM'dan yemek alındığı müddetçe bu salonun ücretsiz olarak verildiği, ancak hâlihazırda aşırı fiyat uygulanarak talep edilen (.....) TL kira ücretinin karşılanmasının mümkün olmadığı, 2020 yılında da ücretsiz olarak bu salonun DOMİNO'nun kullanımına açılması talep edilmektedir. İkinci olarak sektördeki normal şartlara göre stant kurulumu için fuar öncesinde üç gün verilmekteyken CONGRESIUM tarafından DOMİNO'ya verilen bir buçuk gün sürenin teşebbüsün faaliyetlerini zorlaştırdığı, bu sebeple 4-6.11.2020 tarihlerinde düzenlenecek EIF'den önceki üç gün için (1-3.11.2020) DOMİNO'ya stant kurulumlarını yapabilmesi hazırlık süresi verilmesi talep edilmektedir.

- (3) **G. DOSYA EVRELERİ:** Rekabet Kurumu kayıtlarına 04.05.2020 tarih ve 4136 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 04.06.2020 tarih ve 2020-5-027/İİ sayılı İlk İnceleme Raporu, 11.06.2020 tarihli Rekabet Kurulu (Kurul) toplantısında görüşülmüş ve 20-28/355-M sayı ile önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. Bu karar uyarınca düzenlenen 19.08.2020 tarih ve 2020-5-027/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (4) **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda; ATO Uluslararası Kongre ve Fuar Merkezi'nin işleticisi konumundaki CONGRESIUM'un fuar alanı işletmeciliği alanında sahip olduğu hâkim durumunu fuar organizasyonu pazarında aşırı fiyat, bağlama, ayrımcılık ve dolaylı ret uygulamaları ile kötüye kullandığı iddiası üzerine yürütülen önaraştırma sonucunda;
- CONGRESIUM'un uluslararası nitelikte fuar düzenlemeye uygun alan işletmeciliği pazarında hâkim durumda olmadığı, bununla birlikte hâkim durumda kabul edildiği durumda dahi,
  - DOMİNO'ya karşı uygulamalarının sözleşme yapmayı reddetme olarak kabul edilebilecek nitelikte olmadığı, ayrıca Hâkim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı

Kötüye Kullanma Niteliğindeki Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Kılavuz'da (KILAVUZ) yer verilen mal vermenin reddi şartlarının mevcut olay bakımından gerçekleşmediği, bu nedenle eylemlerinin 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında kötüye kullanma olarak değerlendirilemeyeceği,

- Fuar organizatörleri ile yapılan alan tahsisi sözleşmelerinde yeme-içme ve stant kurulum hizmetlerinin yalnızca kendisinden alınması şartını getirmesinin bağlama olarak değerlendirilebileceği, ancak, uygulamanın ATO ile imzalanan kira sözleşmesinden doğan birtakım yükümlüklerinin ifası amacıyla yapılmasının haklı gerekçe olarak kabul edilebileceği,
- Yapılan aşırı fiyat değerlendirmesi neticesinde, uygulanan fiyatların aşırı olarak kabul edilemeyeceği; dolayısıyla 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında kötüye kullanmanın söz konusu olmadığı,
- Ayrımcılık iddialarına ilişkin olarak, farklı uygulamalara konu fuarlarda, fuar düzenleyicilerinin eşit durumda olmadığı, ayrıca iddia konusu uygulamalar için CONGRESIUM'un gerekçelerinin haklı bulunduğu, bu nedenle eylemlerinin 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında kötüye kullanma olarak değerlendirilemeyeceği,
- İddia konusu eylemlerin ciddi ve telafi olunamayacak zararların ortaya çıkma ihtimali oluşturmaması, ayrıca dosya kapsamındaki iddiaların hâkim durumun kötüye kullanılması olarak değerlendirilememesi sebepleriyle geçici tedbir taleplerinin reddedilmesi gerektiği,
- İddia konusu eylemlerin hâkim durumun kötüye kullanılması olarak değerlendirilememesi ve ihlal tespiti yapılmaması nedeniyle CONGRESIUM'un Genel Müdürüne idari yaptırım uygulanmasının gerekmediği

ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Hakkında İnceleme Yürütülen Teşebbüsler

I.1.1. Ankara Uluslararası Kongre ve Fuar İşletmeciliği A.Ş. (CONGRESIUM)

- (5) 19.04.2011 tarihinde esas itibarıyla Congresium'u işletme amacıyla kurulan CONGRESIUM, kongre turizmi başta olmak üzere kültür-kongre-fuar merkezleri, toplantı mekânlarının işletilmesi ve/veya kiralanması, kültür-kongre-fuar, eğlence, düşün, yeme içme, sosyal, kültürel, sportif alanlar için gereken hizmetleri vermektedir. CONGRESIUM'un tamamına yakını GL EVENTS'a aittir.
- (6) Teşebbüs ATO ile imzaladığı 10 yıl altı aylık kira sözleşmesi çerçevesinde mülkiyeti ATO'ya ait olan Congresium'u münhasıran kullanmaktadır. Sözleşme, 2021 yılının 10. ayında sona erecektir. (.....).
- (7) Congresium ise, bir fuar ve kongre merkezi olup, fuarlar haricinde kongre, konser, sergi ve toplantı gibi organizasyonlara ev sahipliği yapmaktadır. Bina, giriş kattaki fuar alanı ile diğer katlarda bulunan kongre, konser, sergi ve toplantı salonlarından oluşmaktadır. Giriş kattaki fuar alanı, fuar organizasyonlarının yapılabildiği iki adet ana salon, ara sokak ve atrium alanından oluşmaktadır. Sadece fuar alanı, toplamda yaklaşık 10.000 m² alandan oluşmaktadır.

I.1.2. GL Events Fuarcılık A.Ş. (GLEX)

- (8) 2012 yılında kurulan GLEX, kuruluşundan sonraki süreçte sık sık zarar ettiği için birçok kez sermaye artırımına yoluna gitmek zorunda kalmıştır. Bu süreçte, finansal açıdan zorluklar çeken teşebbüsün, 2018 yılında fuar yetki belgesi iptal edilmiştir. Bunun

üzerine, 06.12.2018 tarihinde şirketin ticari unvanı Evre İletişim Ulaşım Danışmanlık Uluslararası Turizm Kongre Hizmetleri A.Ş. (EVRE İLETİŞİM) olarak değiştirilmiştir. Söz konusu şirket, bu tarihten 31.12.2019 tarihine kadar sadece bir kongrenin konaklama ve transfer işini gerçekleştirmiştir. 31.12.2019 tarihinde ise EVRE İLETİŞİM, Serenas Uluslararası Turizm Kongre Organizasyon A.Ş. (SERENAS) ile birleşerek 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu kapsamında infisah etmiştir. SERENAS da tıpkı CONGRESIUM gibi aynı hissedarlık yapısına sahip olup nihai olarak GL Events SA'ya bağlı bir şirkettir. SERENAS toplantı, kongre, seyahat ve spor etkinliklerinin düzenlenmesi alanında faaliyet göstermektedir. Bununla birlikte, ne EVRE İLETİŞİM'in ne de SERENAS'ın fuar organizatörlüğü yetki belgesi ve fuar alanında bir faaliyeti bulunmamaktadır.

- (9) Hisselerinin yaklaşık %100'ü GL EVENTS'a ait olan GLEX'in aktif olduğu dönemdeki ana faaliyetinin yurt içinde ve yurt dışında her türlü fuar düzenlemek olduğu anlaşılmıştır. GLEX, bu faaliyetin tanıtımı amacıyla yayıncılık, reklamcılık ve organizasyon işleri yapmak ve fuar konusuyla ilgili olmak kaydıyla kongre, seminer, sempozyum ve benzeri faaliyetlerde bulunmuştur.
- (10) Gerek CONGRESIUM gerekse GLEX'te kontrol sahibi olarak görünen GL EVENTS'in ana teşebbüsü, Fransa'da yerleşik GL Events SA'dır. Dolayısıyla her iki teşebbüs aynı ekonomik bütünlük içerisinde kabul edilebilecektir.

I.2. Sektöre İlişkin Bilgi

I.2.1. İlgili Mevzuat

- (11) Yurt içinde düzenlenecek ulusal ve uluslararası nitelikteki fuarlar, fuar alanları ve fuar düzenleyicilerine dair usul ve esaslar TOBB Yönetim Kurulunun 03.11.2014 tarihli ve 94 sayılı Kararına istinaden 01.01.2015 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren Yurt İçinde Fuar Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar³ (ESASLAR) ile düzenlenmektedir. ESASLAR'ın ilgili hükümlerine aşağıda yer verilmektedir:

- Uluslararası fuar ve bu unvanın kullanılması - Madde 6

“(1) Bir fuarın uluslararası nitelikte olması ve “uluslararası” unvanının kullanılabilmesi için, fuarın aynı düzenleyici tarafından, aynı veya benzer isim ya da konuda son beş yıl içerisinde en az iki defa düzenlenmiş olması; ayrıca doğrudan veya dolaylı (temsilcileri kanalıyla) yabancı katılımcı sayısının, tüm katılımcı toplamı içerisinde en az yüzde on beşe ulaşması veya yabancı katılımcıya tahsis edilen net metrekaare stant alanı büyüklüğünün, toplamın en az yüzde onuna ulaşmış olması veya yabancı ziyaretçi sayısının, toplam ziyaretçi sayısı içerisinde en az yüzde iki buçluğu bulması gerekmektedir.

(3) Fuar devir belgesi ile bir başka düzenleyiciye devredilen fuarların “uluslararası” unvanı ve fuar sicil numarası, devir alan düzenleyici tarafından kullanılır. Fuarı devreden düzenleyici ise devrettiği fuar ile aynı veya benzer isim ya da konulu ve Birlik tarafından yeni fuar sicil numarası verilecek bir fuar için uluslararası unvanını bu Esaslarda yer alan ilgili hükümler uyarınca yeniden belgeleyene kadar kullanamaz.⁴”

³ Bu ESASLAR, daha önce TOBB Yönetim Kurulunun 27.02.2007 tarihli ve 242 sayılı kararına istinaden 30.03.2007 tarihinde yürürlüğe giren ESASLAR'ın bazı hükümlerini değiştirmiş olmakla birlikte dosya bakımından önem arz eden hükümlerde esaslı bir değişiklik olmamıştır

⁴ İlgili maddenin devamı şu şekildedir: ... (2) *Fuarların bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen niteliklere sahip olduğu, 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu uyarınca yeminli mali müşavir veya bağımsız denetleme kuruluşu tarafından düzenlenecek rapor ile belgelenmelidir. Ancak, Küresel Fuar Endüstrisi Birliği (UFI) uluslararası fuar etiketini taşıyan fuarlarda bu şartlar aranmaz...*

- Fuar düzenlenebilir alanlar - Madde 7

“(1) Fuarlar, fuar merkezleri ile bu maddenin ikinci fıkrasında sayılan özelliklere sahip alanlarda veya fuar düzenlemek amacıyla geçici olarak tanzim edilerek bu özellikleri taşıyor hale getirilecek alanlarda düzenlenebilir.

(2) Fuarın düzenleneceği alanların;

- a) Ulusal nitelikte fuar düzenlenecek kapalı alanların en az net iki bin, açık alanların en az beş bin metrekare olması,
- b) Uluslararası nitelikte fuar düzenlenecek kapalı alanların en az net üç bin metrekare, açık alanların en az yedi bin metrekare olması,
- c) Kapalı fuar alanlarında taban-tavan mesafesinin en az dört buçuk metre olması,
- ç) Ziyaretçiler için ayrı giriş-çıkış ve acil durum çıkışlarının, sergilenen ürünler için yükleme-boşaltma kapılarının bulunması,
- d) Aydınlatma ve gereğinde güç kullanımı için yeterli kapasitede elektrik donanımının ve temel işlevler için yeterli sayıda jeneratörün bulunması,
- e) Kapalı alanlar için çalışır durumda ısıtma ve havalandırma sistemlerinin bulunması,
- f) İletişim için gerekli araç ve gereçlerle yeterli iletişim alt yapısının bulunması,
- g) Fuar alanına uygun sayıda lavabo ve tuvaletlerin bulunması,
- ğ) İhtiyaç ölçüsünde ibadet alanı, büfe, kafeterya ve lokantanın bulunması,
- h) Düzenleyici ve görevlendireceği personele ait danışma, yönetim, gözetim bürolarının bulunması,
- ı) Güvenlik ve ilk yardım hizmetleri için gerekli ünitelerin bulunması,
- i) Yeterli otopark alanının bulunması,
- j) VIP salonu, konuk ağırlama yerleri, basın odası, seminer salonu gibi yerlerin ve bayrak direklerinin bulunması zorunludur.

(3) Eğitim konulu ihtisas fuarları, kapalı alanlara ilişkin belirtilen ölçülerin en az ½ si ölçüsündeki alanlarda düzenlenebilir.

(4) Geçici olarak tanzim edilecek alanlarda fuar düzenlenmesine ilişkin başvurular, bu maddenin ikinci fıkrasında sayılan özelliklerin nasıl yerine getirileceğine ilişkin bütün bilgi ve çizimleri ayrıntılı biçimde içeren bir projenin başvuru belgeleri ekinde sunulması koşuluyla, fuarın niteliği dikkate alınarak Birlik tarafından değerlendirmeye alınır; bu Esaslara uygun bulunanlar ilgili yılın ana fuar takvimine veya ekleme yoluyla fuar takvimine dahil edilir.

(5) Fuarın düzenleneceği alanın bu Esaslarda belirtilen şartları taşıyıp taşımadığı fuar düzenleme başvurusunu alan oda/borsa tarafından tetkik edilir. Alanın, bu şartları taşıyıp taşımadığına ilişkin oda/borsa görüşü fuar başvurusu ile birlikte Birliğe intikal ettirilir.

---

(4) Fuar takviminde “uluslararası” nitelikte olduğu belirtilen bir fuarın, bu niteliğe sahip olabilmesi için gerekli şartlardan herhangi birini taşımadığının tespit edilmesi halinde, bir sonraki yıl, aynı veya benzer isim ya da konudaki fuarda “uluslararası” unvanı kullanılamaz.

(5) Fuar takviminde “uluslararası” nitelikte olduğu belirtilen fuarlar dışında hiçbir fuarın adında ve fuara ilişkin yazılı ve görsel tanıtım, reklam, ilanlar, fuar katalogları, katılımcı sözleşmeleri ve davetiye gibi materyallerde “uluslararası” ibaresi kullanılamaz. Aksinin tespiti halinde ilgili düzenleyicinin teminatının tamamı Birliğe irat kaydedilir. Aynı veya benzer konulu bir fuarda ikinci kez aynı kural ihlalinde bulunan düzenleyiciye bahse konu fuar ile ilgili olarak takvime alınmama müeyyidesi uygulanır.

(6) Fuar merkezlerinde düzenlenmek üzere yapılan fuar başvurularında ise, alanın bu Esaslarda belirtilen şartları taşıyıp taşımadığına ilişkin oda/borsa görüşü aranmaz.⁵

- Ana fuar takvimi başvurusu – Madde 14

“(1) Ana fuar takviminde yer almak üzere yapılacak fuar düzenleme başvuruları, fuvarın düzenleneceği yıldan bir önceki yılın Ağustos ayının 1 inci günü sonuna kadar, yetki belgesi fotokopisi, noter onaylı “başvuru formu ve taahhüname”, şirketin yetkili organ kararının noter onaylı örneği, fuar alanına ilişkin tapu, kira sözleşmesi veya fuar alanı idaresi tarafından imzalı ve kaşeli yer tahsis belgesi, uluslararası nitelikte düzenlenecek fuarlar için 6 ncı maddenin 2 nci fıkrasında belirtilen belgelerden herhangi biri ve Birlik tarafından belirlenmiş banka hesap numarasına dört yüz elli Türk Lirası başvuru ücretinin yatırıldığına dair belge ile birlikte fuarın temel amaç tür ve konusuna göre, fuvarı düzenleyecekleri yerdeki oda veya borsaya yapılır.

... (3) Ağustos ayının 1 inci gününden sonra yapılan ana fuar takvimi başvuruları oda/borsa tarafından reddedilir.

(4) Birlik tarafından bu Esaslara uygun olduğu tespit edilen fuar düzenleme başvuruları, ana fuar takvimine dahil edilir.

(5) Ana fuar takvimi, ilgili yılın bir önceki yılının Eylül ayı içerisinde Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ve Birliğin İnternet sitesinde yayımlanır.

(6) Ana fuar takviminin kapsadığı yıldan bir sonraki yılın fuar takviminde yer almak üzere, bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen belgelerle, başvuruda bulunulabilir. Birlik tarafından bu Esaslara uygun olduğu tespit edilen fuar düzenleme başvuruları ilgili yılın ana fuar takvimine dahil edilir.”⁶

Diğer yandan, COVID-19 pandemisi nedeniyle 2020 yılı için bu süreler TOBB Yönetim Kurulu Kararı ile bir ay ertelenmiştir.

- Fuar takvimine ekleme başvurusu, Madde 15

“(1) Fuar takvimine ekleme başvurusu, ilgili yılın ana fuar takviminin yayımlanmasından sonra bu Esasların 14 üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilen belgeler ile, fuarın başlangıç tarihinden en geç dört ay öncesine kadar bin yedi yüz elli Türk Lirası, üç ay öncesine kadar iki bin altı yüz Türk Lirası başvuru ücretinin Birlik tarafından belirlenmiş banka hesap numarasına yatırıldığına dair belge ile birlikte, fuarın temel amaç tür ve konusuna göre, fuarın düzenleneceği yerdeki oda veya borsaya yapılır. Fuarın başlangıç tarihine üç aydan daha az süre kala fuar takvimine ekleme başvurusu yapılamaz. Bu şekildeki başvurular Birlik tarafından reddedilir.

⁵ İlgili maddenin devamı şu şekildedir: “... (7) Fuar merkezleri bir liste halinde Birliğin internet sitesinde duyurulur. Fuar merkezi şartlarına uygun yeni inşa edilmiş alanlar, Birlik tarafından değerlendirilir ve uygun bulunanlar bu listeye dahil edilir.”

(8) Fuar düzenlenen alanın bu Esaslar’da belirtilen şartlardan herhangi birini taşımadığının tespiti halinde düzenleyici, Birlik tarafından ihtar edilir. Alanın birden fazla şartı taşımadığının tespiti halinde ilgili fuarın düzenleyicisine fuar takvimine alınmama müeyyidesi uygulanır. Aynı alanda mevcut şartlar düzeltilmeden yapılan herhangi bir yeni fuar düzenleme başvurusu Birlik tarafından kabul edilmez.

(9) Düzenleyicinin, katılımcı ve ziyaretçilerin şikâyetlerini rahatlıkla yapabilmeleri amacıyla kolayca görebilecekleri bir yere, Birliğin posta adresi, elektronik posta adresi, telefon ve faks numaralarını açıkça belirten bir tabela asması zorunludur. Bu tabelanın fuar alanına asılmaması ya da asılan tabelanın belirtilen niteliklere sahip olmaması halinde düzenleyiciye, Birlik tarafından ihtar verilir.

⁶ İlgili maddenin diğer bentleri şu şekildedir: ... 2) Birden fazla düzenleyici tarafından ortaklaşa düzenlenecek fuarlara ilişkin fuar düzenleme başvurularında ise, noter onaylı “başvuru formu ve taahhüname” ile fuarın ortaklaşa düzenleneceği açık bir biçimde belirtilmiş ve her bir düzenleyici için ayrı ayrı hazırlanmış biçimde şirket yetkili organ kararlarının noter onaylı örnekleri, fuarın temel amaç tür ve konusuna göre, fuarı düzenleyecekleri yerdeki oda veya borsaya bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen diğer belgeler ile birlikte teslim edilir.

(2) Ana fuar takviminde yer almış bir fuarın başlangıç tarihinden bir ay öncesine ya da bitiş tarihinin bir ay sonrasına gelecek şekilde, aynı il sınırları içerisinde aynı ya da benzer isim veya konuda fuar takvimine ekleme başvurusu yapılamaz. Bu şekildeki başvurular Birlik tarafından reddedilir.

(3) İlgili yılın ana fuar takviminin yayımlanması öncesinde yapılan bu takvime ekleme başvuruları oda/borsa tarafından değerlendirmeye alınmaz.”

I.2.2. Türkiye'deki Fuarçılık Sektörüne Genel Bakış

- (12) Fuarçılık sektöründe paydaşlar temel olarak;
- İşlettiği fuar alanlarını fuar düzenleyicilerine tahsis eden fuar alanı işletmecileri,
  - Alan tahsis sözleşmesiyle fuar alanı işletmecisinden fuar alanını temin ederek gerekli diğer hizmetleri de ilgili kaynaklardan sağlayan ve nihayetinde katılımcılar ile ziyaretçileri bir araya getiren fuar düzenleyicileri,
  - Ürünlerini, hizmetlerini ve işletmelerini tanıtmak ya da satış yapmak üzere fuar düzenleyicisi ile yapmış oldukları sözleşme çerçevesinde fuara katılan ve kendisine tahsis edilmiş alanda ürünlerini sergileyen fuar katılımcıları,
  - Ziyaretçiler,
  - Fuarın gerçekleştirilmesine yönelik olarak alan işletmecisine, düzenleyiciye ya da katılımcıya yan hizmetler (stant kurulumu, güvenlik, temizlik, nakliye, yeme-içme vb.) sağlayan teşebbüsler
- olarak sıralanmaktadır⁷.
- (13) Fuarlar, ticarete konu mal ve hizmetler ile bunlarla ilgili teknolojik gelişmelerin ve yeniliklerin tanıtımını, ziyaretçi ve katılımcı arasında bilgi alışverişini, işbirliğini, ticari ilişkilerin kurulmasını ve geliştirilmesini sağlayan etkinlikler olarak tanımlanabilmektedir. Fuarlar sayesinde, üretici, dağıtıcı veya ithalatçı konumundaki katılımcılar müşteriyle bir araya gelmekte ve yüksek reklam harcamalarına katlanmaksızın ürünlerin tanıtımını, pazarlamasını ve satışını yapabilmektedir. Ziyaretçiler ise fuarlar sayesinde sektöre ilişkin bilgi edinme, sektördeki yeni trendleri ve gelişmeleri takip edebilme, birçok farklı ürünü bir arada görme, bilgi alma, kıyaslama ve belli durumlarda satın alma imkânına kavuşmaktadır. Katılımcılar ve ziyaretçiler bakımından sağladığı bu faydalar nedeniyle fuarlar, iç ve dış ticaretin gelişimine katkı sağlaması ve ülke ekonomisini geliştirmesi bakımından oldukça önemli görülmektedir.
- (14) Ülke ekonomisi bakımından atfedilen öneme paralel olarak, Türkiye'de fuarçılık sektörünün ülkenin ve sektörlerin genel menfaatlerine uygun biçimde geliştirilmesi, sektörün küresel standartlara ulaştırılması ve bu kapsamda fuar etkinliklerinin uygun alanlarda bir program dâhilinde yetkin şirketler tarafından düzenlenmesini sağlamak amacıyla TOBB tarafından usul ve esaslar düzenlenmiştir.
- (15) ESASLAR'ın kapsamı “yurt içinde düzenlenecek ulusal ve uluslararası nitelikteki fuarlar” ve “bunları düzenleyecekler” olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede, kapsamın netleştirilmesi bakımından, ‘fuar’ ve ‘düzenleyici’ kavramlarının ne şekilde tanımlandığı önem taşımaktadır.
- (16) Fuar, ESASLAR'ın ilgili maddesinde “Standlar kurulması yoluyla, ticarete konu mal ve hizmetlerin, bunlar ile ilgili teknolojik gelişme, bilgi ve yeniliklerin tanıtımını ve aktarımını amaçlayan, ziyaretçi ve katılımcı arasında bilgi alışverişi, işbirliği, pazar büyütme ve geleceğe yönelik ticari ilişkilerin kurulması ve geliştirilmesi için bu Esaslarda belirlenen niteliklere uygun alanlarda düzenlenen, konusunu oluşturduğu alanın, sektörün ve

⁷ Rekabet Kurumu (2019), Fuarçılık Sektör İncelemesi Raporu, s. 4-5.

toplumun menfaatlerini gözeten, düzenleyicisi, adı, türü, yeri, konusu, tarihi ve süresi önceden belirlenen etkinlikleri” olarak tanımlanmaktadır. Fuarlar; ulusal ya da uluslararası⁸ nitelikte ve ayrıca genel fuar⁹ ya da ihtisas fuarı¹⁰ türünde olabilmektedir. 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 ve 2020 yıllarında Türkiye’de düzenlenen fuarların türlerine göre dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir:

Tablo-1: 2015-2020 Fuarlarının Türlerine Göre Dağılımı

Yılı/Türü	Ulusal Genel Fuar	Ulusal İhtisas Fuarı	Uluslararası Genel Fuar	Uluslararası İhtisas Fuarı	Toplam
2015	7	283	1	128	419
2016	6	301	1	124	432
2017	9	339	1	126	475
2018	4	366	1	128	499
2019	6	343	1	132	482
2020	3	151	0	75	229

Kaynak: TOBB¹¹

- (17) Fuarlar, ancak, yurt içinde fuar düzenleme yetki belgesine sahip olan anonim veya limited şirketler tarafından tek başına ya da ortaklaşa düzenlenebilmektedir. Hâlihazırda, Türkiye’de faaliyet gösteren 260 adet fuar düzenleyicisi şirket bulunmaktadır. Fuar düzenleyicileri, ilgili fuara ilişkin olarak her bir katılımcı ile bir fuar sözleşmesi imzalamak yükümlülüğü altındadır.
- (18) Türkiye’de fuarcılık sektörüne yönelik bu genel açıklamalar çerçevesinde, sektörde fuar alanı işletmecileri, fuar düzenleyen şirketler ve fuar katılımcıları olmak üzere üç temel oyuncu olduğu söylenebilecektir. Bu üç temel oyuncunun yanı sıra sektöre yan hizmet sunan teşebbüsler de bulunmaktadır.
- (19) Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, bir fuar düzenlenebilmesi için fuar düzenleyicisinin yapması gereken öncelikli işlerden biri, düzenlenecek fuarın niteliğine ve öngörülen tarihine uygun (fuara hazırlık, fuar ve söküm dönemini de kapsamak üzere) bir fuar alanı sağlamaktır.
- (20) Fuar alanı seçiminde, fuar alanının fiziki imkânları (kapalı ve açık alan büyüklüğü, taban-tavan mesafesi, yeterli sayıda ve büyüklükte toplantı salonu olup olmadığı, otopark alanı, sergileme alanının taşıma kapasitesi, sergilenecek ürünlerin kurulumunda kullanılacak vinç gibi makinelerin çalışmasına olanak bulunup bulunmadığı gibi), altyapı imkânları (elektrik gücü, basınçlı hava ve su sistemleri, kullanılabilir bilgi işlem sistemleri, internet bağlantısı, güvenlik ve temizlik alt yapısı gibi), ulaşım ve konaklama imkânları (fuarda sergilenecek ürünlerin fuar alanına taşınma maliyeti ve olanakları, katılımcıların ve ziyaretçilerin fuar alanına ulaşımını kolaylaştıracak kara, hava ve deniz yolu bağlantılarının bulunup bulunmadığı, toplu taşıma araçlarının alana ulaşımına elverişliliği, katılımcılar ve ziyaretçiler için alana yakın ve uygun konaklama imkânlarının

8 Bir fuarın uluslararası nitelikte olması ve “uluslararası” unvanının kullanılabilmesi için, fuarın aynı düzenleyici tarafından, aynı veya benzer isim ya da konuda son beş yıl içerisinde en az iki defa düzenlenmiş olması; ayrıca doğrudan veya dolaylı (temsilcileri kanalıyla) yabancı katılımcı sayısının, tüm katılımcı toplamı içerisinde en az yüzde on beşe ulaşması veya yabancı katılımcıya tahsis edilen net metrekare stand alanı büyüklüğünün, toplamın en az yüzde onuna ulaşmış olması veya yabancı ziyaretçi sayısının, toplam ziyaretçi sayısı içerisinde en az yüzde iki buçuk bulması gerekmektedir.

9 Genel fuar; belirli bir sektörü veya ürün grubunu esas almadan, çeşitli mal ve hizmetlerin birlikte sergilendiği ve bunların ticari tanıtımının yapıldığı, içinde sosyal ve kültürel etkinliklerin de bulunabileceği, en az elli katılımcının yer aldığı, süresi on beş günü geçmeyen etkinlikler olarak tanımlanmaktadır.

10 İhtisas fuarı; belirli bir ürün veya hizmet grubu ya da sektörle doğrudan ilgili ve sektöre yönelik mal ve hizmet üreten katılımcıların, teknolojik ve uygulamalı bilgi alışverişinin artırılması ve ticari işbirliğine yönelik bilgi değişimi ortamının yaratılması ile ihtiyaç duyulan ürün siparişlerinin verilmesini amaçlayan, en az yirmi katılımcının yer aldığı, süresi on günü geçmeyen etkinlikler olarak tanımlanmaktadır.

¹¹ Bkz. <http://www.tobb.org.tr/FuarlarMudurlugu/Sayfalar/Arsiv.php>, Erişim tarihi: 14.08.2020.

varlığı gibi) ve katılımcıların ve ziyaretçilerin fuar saatleri dışında vakit geçirebilecekleri sosyal ve kültürel faaliyetlerin varlığı gibi unsurlar rol oynamaktadır. Bu çerçevede, fuarda sergilenen ürünlerin hacmi, fuar alanına taşınmalarının güçlüğü ve sergilenmeleri süresince ihtiyaç duydukları altyapı gereksinimleri nedeniyle yatçılık, otomotiv, iş ve inşaat makineleri, havacılık ve demiryolu gibi sektörler için fuarlar bakımından, fuar alanının kapalı ve açık alan büyüklüğü, tavan yüksekliği ve ulaşım imkânları fuar alanı tercihinde özel bir önem kazanmakta ve bu sektörler için fuarlar ancak belli kriterleri karşılayan fuar alanlarında düzenlenebilmektedir.

- (21) Fuar düzenlenmesi fuar alanının sağlanmasının ve katılımcılarla olan ilişkilerin yanı sıra pek çok faaliyetin de gerçekleşmesini gerektirmektedir. Temizlik, yeme-içme, güvenlik, nakliye, görüntü alma, ses sistemlerinin kurulması, stant kurulması gibi pek çok faaliyet bu kapsamda değerlendirilebilecektir. Yan hizmet olarak nitelendirilebilecek bu faaliyetlerin organizasyonu çoğu zaman fuar düzenleyicisi şirketlerin sorumluluğu altında bulunmaktadır. Bununla birlikte, hakkında önaraştırma yürütülen taraflara ilişkin alınan 27.10.2016 tarih ve 16-35/604-269 sayılı Kurul kararında (*önceki Congresium kararı*) da tespit edildiği üzere, yapılan anlaşmaların içeriğine göre zaman zaman bu faaliyetlerin organizasyonu veya denetimi fuar alanı işletmecisine de ait olabilmektedir.

I.3. İlgili Pazar

I.3.1. İlgili Ürün Pazarı

- (22) Fuarlık sektöründe fuar alanı işletmecisi, fuar organizatörü ve fuara katılan firmalar olmak üzere üç ayrı taraf bulunmaktadır. Bu özellik dikkate alındığında, farklı ticari ilişkilere konu olması nedeniyle ilki düzenlenen fuar, ikincisi ise fuarın düzenlendiği mekân olmak üzere iki farklı ürün bulunduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla değerlendirmesi yapılacak ilk ürün pazarı şikâyete konu olan enerji sektöründe faaliyet gösteren fuar katılımcılarına yönelik olarak düzenlenen enerji fuarı pazarı olup, bu pazarın talep yönü fuara katılan enerji firmaları ve fuarın ziyaretçilerinden; arz yönü ise fuar organizatörü firmalardan oluşmaktadır. Talebin en önemli kısmını oluşturan enerji firmaları bakımından fuara katılmaktaki amaç ürünlerini sergilemek ve yeni iş bağlantıları kurmaktır. Bununla birlikte, başvuru sahibinin sunduğu bilgilerden de anlaşıldığı üzere, enerji fuarlarında esas amaç bir ürünün sergilenmesinden ziyade gösterişli stantlar kurarak gelen müşterileri etkilemek ve iş bağlantıları kurmaktır.
- (23) Enerji fuarına olan talebin her iki grup bakımından ikamesinin olup olmadığının değerlendirilmesinde, enerji sektöründe faaliyet gösteren firmalar ve fuarın ziyaretçilerinin fiyatlardaki küçük kalıcı bir artış karşısında taleplerini başka fuarlara kaydırıp kaydırmadığına bakılması gerekmektedir. Öncelikle fuarın esas müşterisi/tüketicisi konusundaki enerji firmalarının, fiyatlardaki küçük kalıcı bir artış karşısında taleplerini başka fuarlara kaydırmaları beklenmeyecektir. Zira enerji fuarı dışında başka bir ihtisas fuarı enerji firmalarına enerji fuarının sağladığı faydayı sağlamayacaktır. Ziyaretçiler bakımından ise daha esnek bir talep olduğu değerlendirilebilecektir. Zira fuarın ziyaretçileri bakımından fuarlar sadece çeşitlilik bakımından çok sayıda ürünü aynı anda görebilme olanağının yanı sıra, sosyal aktivite amacına da hizmet etmektedir. Bu bakımdan ziyaretçilerin fuara giriş fiyatlarından daha çok etkilenmesi ve taleplerini başka fuarlara kaydırması muhtemeldir. Ancak fuara olan talebin önemli bir kısmı enerji firmalarından oluştuğu için pazarın bu müşteri grubunun talebi doğrultusunda belirlenmesinin daha uygun olacağı değerlendirilmektedir¹².
- (24) Öte yandan arz ikamesine bakıldığında, başarılı bir fuar organizasyonu, sektörü yakından tanıma, sektördeki üreticilerle yakın ilişkiler ve deneyim gerektirdiği için

¹² 27.10.2016 tarih ve 16-35/604-269 sayılı Kurul kararı.

organizatörler genellikle belli fuarlarda uzmanlaşmakta ve uzun yıllar aynı fuarları düzenlemektedirler¹³. Bu nedenle, fuar organizatörleri belirli bir ihtisas alanında uzmanlaşmakta ve faaliyetlerini başka bir alana kaydırmaları pek mümkün olmamaktadır. Bu nedenle Kurulun 27.10.2016 tarih ve 16-35/604-269 sayılı kararında tespit edildiği gibi uzmanlaşma gerektiren bir hizmet sektörü olan fuarcılık sektöründe organizatör firmalar bakımından arz ikamesinin kısıtlı olduğu değerlendirilmektedir.

- (25) Dolayısıyla ihtisas fuarlarının başlı başına birer ürün pazarı olarak belirlenmesi gerekmektedir. Nitekim daha önceki Kurul kararlarında da¹⁴ hem talep hem de arz ikamesi değerlendirildiğinde ihtisas fuarlarının birbirlerinin ikamesi olmadıkları ve her bir ihtisas fuarının ayrı bir ürün olduğu tespiti yapılmaktadır.
- (26) Buna ilaveten ulusal fuarlarla uluslararası fuarların birbirine ikame olup olmadıklarının da değerlendirilmesi ilgili ürün pazarının tespitinde önem taşımaktadır. ESASLAR'ın 6. maddesi ulusal ve uluslararası fuar düzenleyebilecek teşebbüsler arasında bir ayırım yapmıştır. Buna göre bir fuarın uluslararası nitelikte olması ve "uluslararası" unvanının kullanılabilmesi için, yukarıda da belirtildiği gibi, fuarın aynı düzenleyici tarafından, aynı veya benzer isim ya da konuda son beş yıl içerisinde en az iki defa düzenlenmiş olması; ayrıca doğrudan veya dolaylı (temsilcileri kanalıyla) yabancı katılımcı sayısının, tüm katılımcı toplamı içerisinde en az yüzde on beşe ulaşması veya yabancı katılımcıya tahsis edilen net metrekaare stant alanı büyüklüğünün, toplamın en az yüzde onuna ulaşmış olması veya yabancı ziyaretçi sayısının, toplam ziyaretçi sayısı içerisinde en az yüzde iki buçluğu bulması gerekmektedir.
- (27) Uluslararası fuarları ulusal fuarlardan ayıran bir diğer özellik de gerekli fuar alanının büyüklüğüdür. Yukarıda yer verilen ESASLAR'ın 7. maddesinde de belirtildiği üzere ulusal bir fuar düzenleyebilmek için iki bin m² kapalı alan, beş bin m² açık alan yeteriyken uluslararası bir fuar düzenleyebilmek için en az üç bin m² kapalı alana, yedi bin m² açık alana ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca alanın 4,5 metre tavan yüksekliği şartını karşılaması beklenmektedir. Gerek fuar alanının fiziki özellikleri, gerek fuar düzenleyicinin gerçekleştirdiği fuarların uluslararası niteliği gerekse yabancı asgari katılımcı ve ziyaretçi sayılarının sağlanması zorunluluğu uluslararası fuarları ulusal nitelikteki fuarlardan ayırmaktadır.
- (28) Bu çerçevede önaraştırma konusu bakımından ilk ilgili ürün pazarı "uluslararası enerji fuarı" olarak ortaya çıkmaktadır.
- (29) Diğer taraftan incelemeye konu ikinci ürün fuar alanı olup, hangi fuar alanlarının aynı pazarda değerlendirileceği hâkim durum tespiti bakımından önem arz etmektedir. Ayrıca, inceleme konusu ihlal iddialarından biri başvuru sahibi teşebbüsün, Ankara'da uluslararası enerji fuarı düzenlemeye uygun olan tek fuar alanına erişiminin dolaylı olarak reddedildiği, fuar alanına girişinin bazı uygulamalar yoluyla zorlaştırıldığıdır. Dolayısıyla, ilgili ürün pazarının tespiti, Ankara ve Congressium'un uluslararası enerji fuarı düzenlemeye uygun tek alan olup olmadığının değerlendirilmesi bakımından da önem teşkil etmektedir.
- (30) Bu bakımdan TOBB Fuarlar Müdürlüğüne enerji alanında gerçekleştirilecek uluslararası bir fuar için gerekli şartlar ve alternatif fuar alanlarının neler olduğu sorusu yöneltmiştir. Söz konusu birimin gönderdiği cevabi yazı ve birim yetkilisi ile yapılan telefon görüşmesinde, ilk olarak uluslararası bir enerji fuarı düzenlemek için ESASLAR'ın 7. maddesinde belirtildiği üzere en az 3000 m² kapalı, 7000 m² açık alana sahip olma ve 4,5 metre tavan yüksekliği şartını karşılama şartına değinilmiştir. Anılan maddenin

¹³ 26.07.2007 tarih ve 07-62/736-264 sayılı ile 13.10.2009 tarih ve 09-46/1154-290 sayılı Kurul kararları.

¹⁴ 20.10.2000 tarih ve 00-40/443-243 sayılı ile 27.10.2016 tarih ve 16-35/604-269 sayılı Kurul kararları.

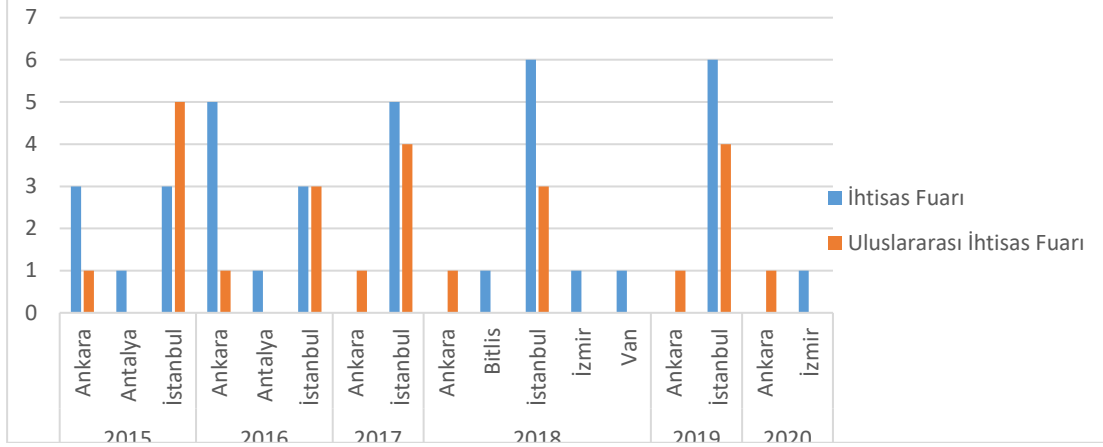
netleştirilmesi için fuar alanlarının geçici olarak tanzim edilebilecek yapılarla da oluşturulabileceği, anılan maddede sıralanan şartlar karşılandıktan sonra, çadırda, hatta açık havada bile fuar düzenlenmesinin mümkün olduğu ifade edilmiştir. Görüşmede, fuarın çadır kurularak düzenlenmesi halinde TOBB'a onay için proje sunulması gerektiği, projenin gerekli şartların sağlandığının değerlendirilmesinden sonra onaylandığı ifade edilmiş, en son Ağustos 2020'de onaylanan bir projede çadır yüksekliğinin 10 metre olduğu belirtilmiştir. Sadece Ankara'da hâlihazırda TOBB'un mevcut listesinde fuar düzenlemeye uygun 13 fuar alanı olduğu, ancak bunlarla sınırlı olmadan geçici tanzim edilen ve gereken şartları taşıyan her projeye TOBB tarafından onay verildiği ifade edilmiştir. Buna göre her ne kadar ESASLAR, fuar düzenlenebilecek alanları sınırlıyor gibi görünse de anılan maddede sıralanan şartların sağlanması halinde, çadırın da kapalı bir fuar alanına ikame olabileceği anlaşılmaktadır.

- (31) Öte yandan çadırın yanı sıra otellerin konferans salonlarının da yapılacak bir takım düzenlemelerle fuar alanına dönüştürülmesi mümkün olabilmektedir. 2011-2015 yılları arasında fuar alanı tahsisi hizmeti vermeyen ANFA Altınpark Fuar Merkezi (ANFA) 2015 yılı itibarıyla tekrar fuar organizasyonlarının kullanımına açık hale gelmiştir. Ayrıca, inşaatı devam etmekte olan Esenboğa Havalimanı yakınlarındaki Ankara Uluslararası Kongre ve Fuar Merkezi'nin de 2021 yılında faaliyete geçmesi beklenmektedir. Bu çerçevede ilgili ürün pazarının herhangi bir ihtisas alanı özelinde daraltmaya gidilmeksizin, "uluslararası nitelikte fuar düzenlemeye uygun alan işletmeciliği pazarı" olarak belirlenmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, dosya kapsamında varılan sonucu değiştirmemesi nedeniyle önaraştırma kapsamında kesin bir pazar tanımının yapılmasına gerek görülmemiştir.

I.3.2. İlgili Coğrafi Pazar

- (32) Fuar alanlarının niteliklerinin yanı sıra, buldukları il de fuar organizatörlerinin seçiminde etkili olmaktadır. Bu bakımdan, teknoloji, otomotiv, denizcilik, inşaat, ulaşım gibi bölgesel nitelik göstermeyen ticaret fuarlarının hem teknik gereklilikler hem de katılımcıların ve ziyaretçilerin önemli kısmının İstanbul ve çevresinde yer alması nedeniyle İstanbul'da düzenlenmesi tercih edilmektedir. Nitekim dosyada yer alan 2017, 2018 ve 2019 yıllarında Türkiye'de düzenlenen tüm fuarların, şehirler arasındaki dağılım verilerine bakıldığında, anılan yıllarda ülkemizde düzenlenen fuarların önemli bir kısmı İstanbul'da gerçekleşmiştir. Katılımcı sayısı ve fuarların düzenlendiği net alan büyüklüğü bakımından incelendiğinde de İstanbul'un sektör bakımından en önde gelen il olduğu görülmektedir. İstanbul'da düzenlenen fuarlara katılanların sayısı son üç yıl içinde Türkiye'de düzenlenen fuarlardaki toplam katılımcı sayısının %50'sinden fazladır. Bunun yanında, ziyaretçi sayısı bakımından 2017, 2018, 2019 yılları için sırasıyla toplam ziyaretçi sayısının %29, %26, %27'sini, katılımcılara sağlanan stant alanı bakımından ise üç yılda da toplam stant alanının yaklaşık yarısını İstanbul'da düzenlenen fuarlar oluşturmaktadır.
- (33) Diğer yandan ilgili ürün pazarı uluslararası enerji fuarı ve bu fuarlara yönelik alan işletmeciliği olarak ele alınabileceğinden, aşağıda ulusal ve uluslararası enerji fuarlarının illere göre dağılımı sunulmaktadır.

Grafik-1: 2015-2020 Yılları Arasında Türkiye'deki Enerji Fuarlarının İllere Göre Dağılımı

Kaynak: TOBB Tarafından Yayımlanan Fuar Takvimi Verileri

- (34) Grafik-1 incelendiğinde, başvurunun konusunu oluşturan enerji fuarları özelinde de İstanbul'un payı göze çarpmaktadır. Yıllardan yıla farklı illerde enerji fuarının düzenlendiği görülmekle birlikte, son beş yılda uluslararası nitelikte enerji fuarlarının sadece İstanbul ve Ankara'da düzenlendiği, 2019 yılında düzenlenen beş uluslararası enerji fuarının dördünün İstanbul'da gerçekleştirildiği görülmektedir. Diğer bir bakışla, EIF dışındaki tüm uluslararası enerji fuarları İstanbul'da düzenlenmektedir. Ulusal nitelikteki enerji fuarları da dâhil edildiğinde, bu oranın daha da yükseldiği göze çarpmaktadır. 2017 ve 2019 yıllarında enerji alanındaki ulusal ihtisas fuarlarının tamamının İstanbul'da düzenlendiği anlaşılmaktadır. 2018 yılında da Bitlis, İzmir ve Van'da birer tane bulunmakla birlikte, Ankara'da ulusal enerji fuarı düzenlenmemiştir. 2016 yılında İstanbul'da üç, Antalya'da bir ve Ankara'da ise beş ulusal enerji fuarı düzenlenmiştir. Ankara'daki fuarların üçü DOMİNO tarafından EIF ile aynı anda düzenlenen petrol, güneş ve jeotermal enerji konulu fuarlar olduğu anlaşılmaktadır.
- (35) Kurulun 27.10.2016 tarih ve 16-35/604-269 sayılı kararında mobilya fuarları incelenmiş ve coğrafi pazar Ankara ili olarak belirlenmiştir. Kurulun aldığı bu kararda, mobilya ürünlerinin taşıma maliyetleri, taşıma sırasında hasar oluşması ihtimali, fuar ziyaretçilerinin buldukları illerden mobilya ürünlerini almalarının daha az maliyetli olmasından kaynaklı o ildeki fuara katılacakları değerlendirilerek coğrafi pazar Ankara ili ile sınırlı tutulmuştur.
- (36) Ancak işbu dosyaya konu enerji fuarlarında, mobilya fuarlarından farklı olarak bir ürünün sergilenmesi gibi bir durum söz konusu değildir. Başvuru sahibi de, EIF'nin ürün temelli bir fuar olmadığını, yalnızca büyük firmaların gösterişli ve şık stantlarda prestij sağlamak için fuara katıldığını teyit etmiştir. Dosya konusu alandaki fuarlara katılımı iş bağlantıları kurmak esas amaç olmaktadır. Katılımcılar bir ürün sergilemekten çok, proje ve tesislerinin tanıtımını yapmaktadır. Ticari ilişki ise daha çok fuarda bağlantı kurulduktan sonra müşteri ve firmaların bir araya gelerek anlaşmasından sonra başlamaktadır. Özellikle çağımızda ulaşım ve konaklama vs. gibi lojistik şartların elverişliliği dikkate alındığında, uluslararası katılımdan bahsedilen dosya konusu fuarlar çerçevesinde, yurt içindeki mobilitenin sınırlı olduğunu söyleyebilmek mümkün görünmemektedir. Dahası incelenen alandaki fuarların çoğunun İstanbul'da gerçekleştirilmiş olması, ancak diğer illerde de bu alanda düzenlenen fuar örnekleriyle karşılaştırılması bu durumun zaten bir göstergesi niteliindedir.
- (37) Başvuru sahibi tarafından ise enerji sektörünün regülasyona tabi bir sektör olduğu, bunun katılımcılar açısından enerji bürokrasisi ile buluşmayı önemli hale getirdiği, enerji bürokrasisinin ve enerji firmalarının merkez ofislerinin Ankara'da bulunduğu, bu nedenlerle enerji fuarının Ankara'da düzenlenmesinin elzem olduğu ifade edilmiştir.

Ancak diğer alan işletmecilerine ve fuar organizatörlerine yöneltilen sorular karşısında, sektördeki diğer oyunculardan durumun böyle olmadığı yönünde cevaplar elde edilmiştir. Zira söz konusu teşebbüsler ya Ankara'nın tek alternatif olmadığını ya da İstanbul'un söz konusu fuarları düzenlemek için daha çok avantaja sahip olduğunu dile getirmiştir. Örneğin (.....) fuarının organizatörü olan (.....) tarafından sunulan cevabi yazıda fuar katılımcılarının ağırlıklı olarak özel sektörden olduğu, üç yıldır düzenlenmekte oldukları (.....) fuarına T.C. Enerji Bakanlığından katılım olmadığı, enerji fuarları için Ankara'nın elzem olmadığı, İstanbul ve İzmir illerinin her zaman daha fazla ziyaretçi çektiği ifade edilmiştir.

- (38) Bunun yanında (.....) fuarlarının organizatörü olan (.....) tarafından sağlanan belgede (.....) fuarının katılımcılarının tamamının özel sektörden olduğu, (.....) fuarına ise bugüne kadar yalnızca 2019 yılında kamu kurumu olarak İklimlendirme Sanayii İhracatçılar Birliği (İSİB) ve İstanbul Gaz Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.'nin katılım gösterdiği, iki katılımcının stant alanının toplam stant alanları içerisindeki payının on binde üçlük bir paya tekabül ettiği belirtilmiştir. Bunun yanında (.....) yıldır İstanbul'da düzenlenmekte olduğu, fuarlara enerji bürokrasisinin katılım göstermesinin katılımcı firmalar açısından fuarın cazibesini artırdığı ve öneri, sorun ve taleplerin aktarılması noktasında fuarların platform görevi gördüğü ifade edilmiştir. Öte yandan söz konusu fuarlara enerji bürokrasisinin icabet etmesi için fuarların Ankara'da düzenlenmesinin elzem olmadığı, zira (.....) yıldır İstanbul'da düzenlenmekte olan her (.....) fuarına dönemin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı ve Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) Başkanlarının bizzat katılım gösterdiği belirtilmiştir. Bunun yanında her ne kadar enerji bürokrasisi Ankara'da bulunsa da doğrudan uçuşların yapılabildiği, konaklama alternatiflerinin geniş olduğu ve uluslararası otel zincirlerinin bulunduğu, kültür ve tarih turizmi açısından zengin, özel sektörün yoğunlaştığı, uluslararası enerji şirketlerin ofislerinin bulunduğu, ticaret hacmi ve bilinirliği yüksek olan İstanbul'un enerji fuarları açısından daha tercih edilebilir olduğu vurgulanmıştır. Dahası fuar organizatörü tarafından gelecek enerji etkinlikleri için İstanbul'a alternatif olarak sanayi yoğun şehirlerimizden Gaziantep, Bursa, Adana ve Antalya illerinin alternatif olarak belirlendiği ifade edilmiştir.
- (39) Sonuç olarak, genel olarak enerji fuarlarına katılımcıların mobilitesinin yüksek olduğu, bu mobilitayı engelleyecek nitelikte dosya konusu fuara taşınacak ürünün maliyet oluşturması ya da taşınırken zarar görmesi riskinin söz konusu olmadığı, fuar katılımcılarının buldukları illerden başka illerdeki fuarlara yüksek maliyetlere katlanmadan katılabilecekleri, bu alandaki fuarların çoğunlukla İstanbul'da gerçekleştirildiği, diğer iller bir yana, en azından İstanbul'un Ankara'ya ikame olduğunun göz ardı edilemeyeceği, dolayısıyla coğrafi pazarın Ankara ile sınırlandırılmayacağı değerlendirilmektedir. Bu sebeplerle ilgili coğrafi pazar Türkiye olarak belirlenmekle birlikte, dosya kapsamında varılan sonucu değiştirmemesi nedeniyle kesin bir coğrafi pazar tanımı yapılmasına gerek duyulmamıştır.

I.4. Değerlendirme

I.4.1. Hâkim Durum Değerlendirmesi

- (40) Başvuru kapsamında ileri sürülen iddialar, CONGRESIUM'un hâkim durumda olduğu ve bu hâkim durumunu dolaylı olarak mal vermeyi reddetme, bağlama, aşırı fiyatlama ve ayrımcılık yollarıyla kötüye kullandığı yönündedir. 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi çerçevesinde bir kötüye kullanma tespiti için davranışı gerçekleştiren teşebbüsün ilgili pazarda hâkim durumda bulunması gerekmektedir.

- (41) 4054 sayılı Kanun'un 3. maddesinde hâkim durum, "*Belirli bir piyasadaki bir veya birden fazla teşebbüsün, rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz, üretim ve dağıtım miktarı gibi ekonomik parametreleri belirleyebilme gücü*" olarak tanımlanmıştır. Bu tanım çerçevesinde, rekabetçi baskılardan belirgin şekilde bağımsız davranma gücüne sahip olan bir teşebbüsün hâkim durumda bulunduğu kabul edilmektedir. Nitekim rekabetçi baskılardan bağımsız davranabilen bir teşebbüs, fiyatlarını kârlı bir şekilde rekabetçi düzeyin üzerine çıkarabilme ve belirli bir süre boyunca bu düzeyde sürdürebilme imkânına sahiptir.
- (42) KILAVUZ'da, hâkim durum değerlendirmesinde esasen, incelenen teşebbüsün rekabetçi baskılardan ne ölçüde bağımsız davranabildiğinin araştırılması gerektiği belirtilmektedir. Hâkim durum değerlendirmesinde göz önünde bulundurulacak temel unsurlar; incelenen teşebbüsün ve rakiplerinin ilgili pazardaki konumu, pazara giriş ve pazarda büyüme engelleri ile alıcıların pazarlık gücü olarak sınıflandırılmaktadır.
- (43) 2016-2019 yılları arasında ülke içerisinde düzenlenen toplam fuar sayısı bakımından en büyük beş fuar alanı işletmecisinin yıllık pazar payları aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo-2: 2016-2019 Yıllarında Ev Sahipliği Yapılan Toplam Fuar Sayısı Bakımından En Büyük Beş Fuar Alanının Pazar Payları (%)

Fuar Alanı	2016	2017	2018	2019
İstanbul Fuar Merkezi	18,52	16,63	13,63	15,35
Tüyap Fuar ve Kongre Merkezi (TÜYAP)	11,11	8,63	8,62	6,85
Congresium	5,56	3,79	2,40	2,90
Fuar İzmir-Gaziemir	3,94	2,53	5,61	5,19
Bursa Uluslararası Fuar ve Kongre Merkezi	3,24	2,74	2,61	0,41

Kaynak: 2016-2019 TOBB Fuar Takvimleri

- (44) Tablo-2'de yer alan verilerden İstanbul Fuar Merkezi fuar alanının en yüksek pazar payına sahip teşebbüs olduğu, onu yine İstanbul Beylikdüzü'nde yer alan TÜYAP'ın izlediği görülmektedir. Congresium'un ise 2016 ve 2017 yıllarında üçüncü sıradayken, 2018 yılında İzmir ve Bursa'da yer alan fuar alanlarının, 2019 yılında ise İzmir Fuar alanının gerisine düştüğü görülmektedir. TOBB verilerine göre toplamda 2019 yılı itibarıyla 127 fuar alanı listeye dâhil olmuştur. Bu sayı 2018 yılında ise 128'dir.
- (45) 2016-2019 yılları arasında uluslararası nitelikteki fuarlar bakımından ise Congresium'un pazar payı sırasıyla %2,42, %3,17, %2,34 ve %3,3'tür. Karşılaştırma yapmak amacıyla rakip fuar alanlarının pazar payına bakıldığında 2019 yılı için uluslararası nitelikteki fuarlar sayısı bakımından İstanbul Fuar Merkezi'nin pazar payının %38,64, TÜYAP'ın pazar payının ise %19,70 olduğu görülmektedir¹⁵.
- (46) Analize fuar düzenlenen yıllar özelinde devam edildiğinde, ilk olarak, ilgili pazar kısmında yer verilen Grafik 1'den hareketle, daha geniş bir yelpazeyi yansıtan teknik olarak uluslararası enerji fuarı düzenlenmesine uygun olan tüm fuar alanlarını bir kenara bırakıp salt fiili olarak uluslararası enerji fuarının düzenlendiği alanlar incelenmiştir. Buna göre, 2019 yılında uluslararası nitelikteki enerji fuarları bakımından düzenlenen beş fuardan dördünün İstanbul'da gerçekleştirildiği, başvuru sahibinin düzenlediği uluslararası enerji fuarının Ankara'da düzenlenen tek fuar olduğu, bu bakımdan pazar payının %20 olduğu anlaşılmaktadır.
- (47) 2018 yılında uluslararası enerji fuarı bakımından düzenlenen dört fuardan biri Congresium'da düzenlenmiş ve Congresium'un pazar payı %25 olarak gerçekleşmiştir. Aynı şekilde 2017 ve 2016 yıllarında da sırasıyla uluslararası nitelikteki enerji fuarları

¹⁵ Pazar payları TOBB Fuar Takvimi verileri kullanılarak hesaplanmıştır. <https://www.tobb.org.tr/FuarlarMudurlugu/Sayfalar/Arsiv.php> (Erişim tarihi 16.09.2020)

20-39/538-239

bakımından Congresium'un %20 ve %25 oranında pazar payına sahip olduğu görülmektedir.

- (48) Yukarıda bahsi geçen nedenlerle CONGRESIUM'un uluslararası nitelikte fuar düzenlenmesine uygun alan işletmeciliği pazarında hâkim durumda olmadığı, ilgili ürün pazarı enerji alanında düzenlenen uluslararası fuarların gerçekleştirildiği alanlar özelinde daraltılsa dahi İstanbul'da bulunan fuar alanlarının CONGRESIUM'a rakip oldukları ve CONGRESIUM'un hâkim durumun varlığının detaylıca incelenmesini gerektiren KILAVUZ'da da atıf yapılan %40 pazar payı eşiğine dahi yaklaşmadığı görülmektedir.
- (49) Yine de, başvuru sahibinin kendileri için tek alternatifin Ankara, hatta Ankara'da CONGRESIUM olduğu iddialarından hareketle, Tablo-3'te 2016-2019 yılları arasında Ankara'da gerçekleştirilen fuarların, fuar alanlarına göre dağılımlarına yer verilmektedir.

Tablo-3: 2016-2019 yılları arasında Ankara'da düzenlenen fuarların dağılımı

YIL	Fuar Merkezi	Genel Fuar	İhtisas Fuarı	Uluslararası İhtisas Fuarı	Toplam
2016	ANFA Altınpark Fuar Merkezi (ANFA)	-	8	4	12
	Congresium	-	21	3	24
	JW Marriott Hotel	-	1	-	1
	Kocatepe Camii Avlusu	-	1	-	1
	Polatlı Fuar Alanı	-	1	-	1
	Sheraton Hotel ve Kongre Merkezi	-	4	-	4
2017	ANFA	-	13	3	16
	Atatürk Kültür Merkezi (AKM)	1	1	1	3
	Congresium	-	14	4	18
	Hacettepe Beytepe Kongre Merkezi	-	1	-	1
	Kocatepe Camii Avlusu	-	1	-	1
	Meyra Palace Hotel	-	1	-	1
	Ostim Stadyumu Alanı	-	1	-	1
	Polatlı Fuar Alanı	-	1	-	1
2018	Sheraton Hotel ve Kongre Merkezi	-	7	-	7
	AKM	-	4	2	6
	ANFA	-	7	-	7
	Ankara Lojistik Üssü - Kahramankazan	-	1	-	1
	Congresium	-	10	3	13
	Melike Hatun Camii Avlusu-Ulus	-	1	-	1
	Ostim Stadyumu Alanı	-	1	-	1
2019	Sheraton Hotel ve Kongre Merkezi	-	7	-	7
	AKM	-	1	-	1
	ANFA	-	4	-	4
	Ankapark Wonderland Eurasia Fuar Alanı	-	2	1	3
	Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Alanı	-	1	-	1
	Congresium	-	11	5	16
	Hacettepe Beytepe Kongre Merkezi	-	2	1	3
	JW Marriott Ankara	-	1	-	1
	Kocatepe Camii Avlusu	-	1	-	1
Polatlı Fuar Alanı	-	1	-	1	
Genel Toplam	Sheraton Hotel ve Kongre Merkezi	-	6	-	6
	Genel Toplam	1	136	27	164

Kaynak: TOBB Fuar İstatistikleri¹⁶

- (50) Tabloya göre 2016-2019 yılları arasında Ankara'da düzenlenen toplam 164 fuarın 71'i Congresium'da gerçekleştirilmiştir. Toplam 164 fuarın 27'si uluslararası nitelikte, 136'sı ise ulusal niteliktedir. Uluslararası ve ulusal nitelikteki fuarlar bakımından ise Congresium'un pazar payının sırasıyla %55 ve %40 olduğu görülmektedir. Bu

¹⁶ <https://www.tobb.org.tr/FuarlarMudurlugu/Sayfalar/Istatistikler.php>, Erişim Tarihi 14.08.2020

kapsamda, Congresium haricinde ANFA, AKM, Ankapark Wonderland Eurasia Fuar Alanı ve Hacettepe Beytepe Kongre Merkezi'nde uluslararası fuarların düzenlendiği görülmektedir.

- (51) İşbu önaraştırma kapsamında gerek Ankara'daki Sheraton Hotel ve Kongre Merkezi, JW Marriott Hotel başta olmak üzere diğer fuar alanları ile diğer illerdeki alanların tek tek uluslararası fuar düzenlemeye uygun birer alan olup olmadığının tespiti yoluna gidilmemiştir. Ancak, diğer teknik olarak uluslararası fuar şartlarını sağlayan fuar alanlarının tespitine gerek kalmaksızın, işbu önaraştırma tarihine kadar uluslararası fuarların gerçekleştiği alanlar dikkate alınsa dahi, salt Ankara'da beş alternatif fuar alanının daha bulunduğu anlaşılmaktadır. Diğer yandan Ankara'da uluslararası enerji fuarı düzenlemeye uygun alanların neler olduğu sorusuna istinaden, TOBB geçici alan inşası alternatifi haricinde 13 kurulu fuar alanının olduğunu belirtmiştir.
- (52) Teşebbüsün pazardaki konumu-pazar payı değerlendirmesine ek olarak, pazara giriş ve büyüme engeli ile alıcı gücü de hâkim durum tespitinde değerlendirilmesi gerekli faktörlerdendir. Bu bakımdan, Esenboğa Havaalanı yakınlarında henüz inşaat halinde olan ve mülkiyeti Ankara Büyükşehir Belediyesi, TOBB, ATO, Ankara Sanayi Odası, Ankara Ticaret Borsası, Akyurt Belediyesi, Ankara Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği'nin ortaklığı ile kurulan Ankara Uluslararası Fuarçılık ve Kongre Merkezi A.Ş.'ye ait olan Ankara Uluslararası Kongre ve Fuar Merkezi'nden bahsetmek gereklidir. İlk aşamada 10.000 m²'lik beş adet kapalı sergi ve etkinlik alanının tamamlanması planlanan projede, ikinci aşamayla kapalı alanın 100.000 m²'ye çıkarılması planlanmaktadır¹⁷. Alanın inşaatının 2021 yılında tamamlanması beklenmektedir. Bu fuar alanının da CONGRESIUM üzerinde rekabetçi baskı yaratacağı değerlendirilmektedir.
- (53) Yukarıda yer verilen açıklamalar çerçevesinde, CONGRESIUM'un Ankara ili özelinde sahip olduğu yüksek pazar payı ve pazar payının yıldan yıla rakiplerine oranla daha istikrarlı olduğu görülmekle birlikte, ilgili coğrafi pazarın Ankara ile sınırlanmaması gerektiği, İstanbul'un enerji fuarlarının düzenlenebilmesi için büyük oranda alternatif oluşturduğu değerlendirilmektedir. Bunun yanında, GLEX artık fuar organizasyon faaliyetinde bulunmadığından dikey bütünleşik yapının da artık söz konusu olmadığı göz önüne alındığında CONGRESIUM'un ilgili pazarda hâkim durumda olmadığı değerlendirilmesi yapılmıştır.
- (54) Bir diğer husus, GL EVENTS'in bünyesindeki GLEX'in son olarak 2017 yılı Şubat ayında bir fuar düzenlemiş olması, sonrasında zarar ettiği gerekçesiyle fuar organizasyonu faaliyetine ara vermesi ve fuar yetki belgesini iptal ettirmesidir. Zaten enerji alanında hiç fuar düzenlememiş olan GLEX'in kapanması ile CONGRESIUM ile aynı ekonomik bütünlük altında faaliyet gösteren bir fuar organizatörü kalmamıştır. Bu bakımdan, CONGRESIUM ile fuar organizatörleri arasında eskiden mobilya vs. gibi alanlarda var olan rakiplik ilişkisi sona ermiştir. Bu bakımdan CONGRESIUM'un da ticari açıdan alıcıları konumunda olan fuar organizatörlerine bağımlı olduğu söylenebilecektir. Bir an için başvuru sahibinin iddiaları doğrultusunda fuar konusunun enerji fuarları ile sınırlandırıldığı senaryoda, düzenlenen tek enerji fuarı EIF, bu yönüyle CONGRESIUM da %100 pazar payına sahip olacaktır. Ancak burada dikkatlerden kaçırılmaması gereken husus, pazar bakımından enerji fuarları alanında bir sınırlandırmaya gidildiğinde, DOMİNO'nun da pazar payının %100 olacağıdır. DOMİNO'nun bu orandaki bir pazar payının da CONGRESIUM'a karşı bir alıcı gücü yaratacağı açıktır. Söz konusu varsayımsal senaryo haricinde de, fuar organizatörlerinin ve olası fuar alanlarının çokluğu karşısında, Ankara'da düzenlenen fuarların sınırlı olması nedeniyle fuar

¹⁷ <http://www.ankarafair.com/proje.html>, Erişim Tarihi:18.08.2020.

organizatörlerinin CONGRESIUM'a karşı alıcı gücü bulunduğundan bahsetmek mümkündür. Zira ilgili coğrafi pazar kısmında, Türkiye'de düzenlenen fuar sayısı içerisinde Ankara ile İstanbul arasındaki ayırım ortaya konmuştur.

- (55) Yukarıdaki bilgi ve değerlendirmeler çerçevesinde, etkinlik sağlanması bakımından Türkiye'de uluslararası fuarlara uygun alanlara sahip alternatif tüm fuar alanları tespit edilmemiştir. Ancak işbu önaraştırmanın yürütüldüğü zamana kadar fiiliyatta uluslararası fuarların düzenlendiği alanlar dikkate alındığında 2016-2019 yılları arasında CONGRESIUM'un pazar payının tüm yıllar için %4'ün altında kaldığı görülmektedir. Pazar uluslararası enerji fuarlarının gerçekleştirildiği fuar alanları ile sınırlandırıldığında bu payın %20-25 olduğu anlaşılmaktadır. İlgili coğrafi pazarın Ankara olarak ele alındığı varsayımsal senaryoda dahi, CONGRESIUM'a alternatif olarak dört alanın fiili olarak kullanıldığı, TOBB'a göre bunun dışında da yine alternatif alanların bulunduğu tespit edilmiştir. Bunun dışında pazara yeni girişler de söz konusudur. Ayrıca, aralarında yalnız sağlayıcı-alıcı ilişkisi bulunmasından mütevellit fuar organizatörlerinin CONGRESIUM'a karşı alıcı gücü de göz ardı edilmemelidir. Dolayısıyla, daha dar pazar tanımlarında dahi CONGRESIUM'un hâkim durumda olmadığı değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, dosya kapsamındaki iddiaların sonucu yapılan analiz ve tespitlere yer vermek adına, aşağıda kötüye kullanma iddiaları da tek tek değerlendirilmiştir.

I.4.2. Hâkim Durumun Kötüye Kullanılmasına İlişkin Değerlendirme

- (56) 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında incelenen bir davranışın ihlal teşkil edebilmesi için davranışı gerçekleştiren teşebbüsün hâkim durumda olmasının yanı sıra, söz konusu davranışın kötüye kullanma niteliği taşıması gerekmektedir. Bu kapsamda başvuru sahibinin kötüye kullanma iddiaları sırayla ele alınmıştır.

I.4.2.1. Mal Vermenin Reddi İddiasına İlişkin Değerlendirme

- (57) Başvuru sahibinin iddialarından mal vermenin reddine ilişkin olanlar temel olarak;
- Fuar organizatörlerinin stant kurulumlarının gerçekleştirilmesi için en az üç günlük fuara hazırlık süresine ihtiyaç duydukları, ancak CONGRESIUM tarafından DOMİNO'ya tanınan sürenin bir buçuk gün olduğu, DOMİNO fazla gün için ödeme teklif etse de bu sürenin uzatılmadığı,
  - Normalde üç gün içinde yapılacak bir işin bir buçuk güne yetişişi için stant firmalarının üç misli personel çalıştırmasının gerekli olduğu ve bundan dolayı operasyonel maliyetlerinin arttığı, bunun da başvuru sahibinin/stant kiralayıcısı fuar katılımcılarının maliyetlerini artırdığı,
  - CONGRESIUM'un bahse konu uygulamalarla DOMİNO'yu yıldırarak enerji fuarını kendisinin yapma niyetinin olduğu, ancak daha önceden Kurum tarafından idari yaptırım uygulandığından bunu doğrudan kendisi düzenlemeyip sektördeki başka bir fuar organizatörü ile anlaşarak birlikte gerçekleştirileceği yönünde duyuların alındığı

şeklinde sıralanabilir.

- (58) 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi hâkim durumda bulunan teşebbüslerin bu durumlarını bilhassa ticarî faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan veya dolaylı olarak engel olunması ya da rakiplerin piyasadaki faaliyetlerinin zorlaştırılmasını amaçlayan eylemler ile kötüye kullanmasını yasaklamıştır. Hâkim durumdaki bir teşebbüsün rakiplerle sözleşme yapmaktan imtina etmek suretiyle rakiplerin faaliyetlerini zorlaştırması da bu kapsama dâhil edilmektedir. Bu durum genellikle üst pazarda hâkim durumda olan ve aynı zamanda alt pazarda da faaliyeti bulunan bir

teşebbüsün üst pazarda rakipleri ile sözleşme yapmaktan kaçınmak suretiyle bunların alt pazarda rekabet edebilmelerini engellemek şeklinde ortaya çıkmaktadır. Kılavuza göre hâkim durumdaki teşebbüsün, sözleşme yapmayı reddettiği teşebbüs ile alt pazarda rekabet ediyor olması halinde sözleşme yapmayı reddetme davranışının rekabeti kısıtlayıcı sonuçlar ortaya çıkarması daha muhtemeldir.

- (59) KILAVUZ'un 35. vd paragraflarında sözleşme serbestisi vurgulandıktan sonra istisnai bazı durumlarda hâkim durumdaki teşebbüslerin sözleşme yapmayı reddetmelerinin rekabeti kısıtlayabileceğine, bu nedenle söz konusu teşebbüse sözleşme yapma yükümlülüğü getirilebileceğine dikkat çekilmiştir.
- (60) KILAVUZ'da sözleşme yapmayı reddetmenin, hâkim durumdaki teşebbüsün, kendisine yöneltilen sözleşme yapma talebini herhangi bir sebep göstermeksizin reddetmesi şeklinde doğrudan reddetme ya da makul olmayan ertelemeler, ürün arzının azaltılması ve makul olmayan şartlar ileri sürülmesi gibi davranışlar yoluyla dolaylı olarak reddetme şeklinde de ortaya çıkabileceği ifade edilmektedir. Dolayısıyla, sözleşme yapmanın reddi iki şekilde ortaya çıkmaktadır: açık ret (*outright refusal*) ve dolaylı ret (*constructive refusal*). Açık ret, hâkim durumdaki teşebbüsün sözleşme yapma talebini herhangi bir neden göstermeksizin açıkça reddetmesi durumudur. Dolaylı ret ise, KILAVUZ'da da belirtildiği gibi, makul olmayan ertelemeler, ürün arzının azaltılması, makul olmayan şartlar ileri sürülmesi gibi şekillerde ortaya çıkmaktadır. Başvuru sahibinin iddiaları CONGRESIUM'un kendi enerji fuarını düzenlemek amacıyla başvuru sahibine alan kiralamaı dolaylı olarak reddettiği zarar teorisine dayandırılmaktadır.
- (61) Söz konusu iddialar çerçevesinde ihlal değerlendirmesi bakımından öncelikle bir ret eyleminin varlığının tespiti gerekmekte, böyle bir eylemin var olması halinde ise ihlalin tespiti için reddetmenin
- (i) alt pazarda rekabet etmek için vazgeçilmez bir ürüne ya da hizmete ilişkin olması,
  - (ii) alt pazarda etkin rekabeti ortadan kaldırmasının muhtemel olması,
  - (iii) tüketici zararına yol açmasının muhtemel olması

şartlarının birlikte varlığı aranmaktadır¹⁸. Ayrıca reddetme eylemine yönelik haklı gerekçe iddiaları da göz önünde bulundurulmalıdır. Sözleşme yapma talebinde bulunan teşebbüsün ticari kredibilitésinin olmaması, arzın kapasite sınırlarına bağlı olarak geçici olarak ya da tamamen durdurulması, çeşitli güvenlik gerekliliklerinin karşılanamaması gibi hususlar nesnel gereklilik olarak değerlendirilebilmektedir. Hâkim durumda bulunan teşebbüsün, rakipleriyle sözleşme yapması halinde yaptığı yatırımları karşılamaya yetecek bir getiri elde edemediği, yatırımlarını devam ettirmek için redde konu unsurdan belirli bir süre sadece kendisinin yararlanması gerektiği, aksi takdirde yatırım güdüsünün olumsuz etkileneceği yönündeki iddialarının ise etkinlik savunması bağlamında değerlendirilmesi mümkündür¹⁹.

- (62) Aşağıda dosya kapsamında söz konusu şartlardan ilk ikisi olan reddetme eyleminin varlığı ve ürünün vazgeçilmezlik niteliği değerlendirilmiştir.

(i) Reddetme Eyleminin Varlığının Tespiti

- (63) Öncelikle, CONGRESIUM'da gerçekleştirilen yerinde incelemede CONGRESIUM'un DOMİNO'yu pazardan dışlama amacını taşıdığına veya mal vermeyi dolaylı yoldan da olsa reddettiğine dair herhangi bir bilgi ve belgeye rastlanmadığı belirtilmelidir.
- (64) Akabinde, CONGRESIUM'un enerji fuarı düzenleyerek başvuru sahibine rakip olacağı iddiası sorgulanmıştır. Ancak, yerinde inceleme ile teşebbüsten talep edilen bilgiler

¹⁸ Kılavuz, para. 43.

¹⁹ Kılavuz, para. 48-49.

çerçevesinde, CONGRESIUM ile aynı ekonomik bütünlük içinde yer alan GLEX'in hâlihazırda faal olmadığı anlaşılmıştır. Taraflara ilişkin bilgilerde yer verildiği üzere GLEX fuar yetki belgesini iptal edilmiş ve şirket unvanı EVRE İLETİŞİM olarak değiştirilmiş, bu şirket de CONGRESIUM ile aynı ekonomik bütünlük içerisinde yer alan ancak fuar yetkisi olmayan ve fuar organizasyonu alanında faaliyet göstermeyen SERENAS ile birleşerek infisah etmiştir. SERENAS seyahat, toplantı, kongre, kamu ve STK organizasyonları ve spor etkinliklerinin düzenlenmesi alanında faaliyet göstermektedir.

- (65) Yine de, başvurudaki iddiaların 2012 yılına kadar dayandırılmasından hareketle, GLEX'in 2018 öncesindeki faaliyetleri incelenmiştir. Dosyada yer alan şirketin yıllar itibarıyla fuar düzenleme faaliyetlerine bakıldığında, şirketin ancak 2013 yılından 2017 yılına kadar 15 fuar düzenlediği, bunlardan yalnız altısının Congresium'da gerçekleştirildiği ve konularının ise enerji ile ilgili olmadığı, mobilya ve bilgisayar, telekomünikasyon, pazarlama, reklamcılık, vs. alanlarından ibaret olduğu anlaşılmaktadır. Kaldı ki, uluslararası bir fuar düzenlemek için ESASLAR'da belirtildiği üzere fuarın aynı düzenleyici tarafından, aynı veya benzer isim ya da konuda son beş yıl içerisinde en az iki defa düzenlenmiş olması gerekmektedir. Dolayısıyla başvuru sahibinin belirttiği yönde bir eyleme girişebilmesi için en az iki kez enerji alanında fuar düzenlenmiş olması gerekmektedir.
- (66) Sonrasında, başvuru sahibinin CONGRESIUM'un enerji fuarı düzenleyeceği yönünde aldığını belirttiği duyuların ayrıntısı sorgulanmıştır. Başvuru sahibi cevaben CONGRESIUM'un 22-24.09.2016 tarihleri arasında Deutsche Messe isimli bir fuar düzenleyici şirket ile bir enerji fuarı yapmayı planladığını, ancak fuar katılımcılarının EIF'i tercih etmelerinden dolayı bahse konu fuarın iptal edildiğini belirtmiştir. Başvuru sahibi ayrıca, bir-iki yıllık bir fuar firması olmayıp enerji alanında söz sahibi, piyasayı çok iyi bilen ve tanıyan eski bir fuar şirketi olduklarını, başka bir şirketin CONGRESIUM ile başa çıkamayabileceğini, ancak kendilerinin iş yaptığı tek sektörün enerji olduğunu eklemiştir. Bu somut örneğin haricinde ise, fuar alanı kirasının yıllık zamlarında indirim talep ettiklerini, buna karşılık CONGRESIUM Genel Müdürü (.....) 'nın DOMİNO yetkilisi (.....)'e "(.....)" ifadesinde bulunduğunu iddia etmiştir. Buna dayanarak CONGRESIUM'un iş yapan fuarı gördüğü an bu fuarı kendi yapmak maksadıyla elindeki fiyat kozunu ve hizmet alım baskısını (yeme-içme, teknik, stant vs.) kullanmaktan çekinmediğini belirtmiştir.
- (67) Başvuru sahibinin söz konusu iddialarından ilkinin CONGRESIUM'un 2016 yılında, yurt dışından başka bir firma ile birlikte, yurt dışında gerçekleştirmeyi planladığı, ancak gerçekleşmeyen bir fuara ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.
- (68) Dahası, başvuru sahibinin iddiaları yerinde incelemede elde edilen CONGRESIUM yetkililerinin e-posta yazışmalarında geçen ifadeler ile çelişmektedir. (.....) ile (.....) arasında geçen (.....) konulu e-posta yazışmasında;
“(.....),”

ifadeleri yer almaktadır. Söz konusu e-postada yer alan ifadelerden, CONGRESIUM'un bir fuar organizatörü olan (.....) fuar alanı tahsisi talebine yönelik olarak, yılın ikinci altı ayı için bu talebin karşılanmasının EIF'nin zararına neden olacağı, bu sebeple talep edilen aksine (.....) müsait olduğu yönünde bir cevap verildiği anlaşılmaktadır. Anılan tarihlerde CONGRESIUM'un EIF için pazarı kapatma ve DOMİNO'yu dışlama gibi bir amacı olsaydı böyle bir yazışmanın CONGRESIUM çalışanları arasında gerçekleşmesinin olası olmadığı değerlendirilmektedir.

- (69) Ayrıca, yerinde incelemelerde CONGRESIUM'un enerji fuarını GLEX haricinde bir fuar düzenleyicisi ile gerçekleştirmesi yönünde planının olduğuna ilişkin herhangi bir bulguya ulaşılmamıştır. Yerinde incelemede elde edilen yıllık strateji ve planlarına ilişkin çalışmalarda da bu hususu işaret eder herhangi bir bulgu elde edilmemiştir. CONGRESIUM da bu konuya ilişkin olarak teşebbüslerinin fuar düzenleyiciliği bakımından yetkilerinin olmadığı ve bu alanda faaliyette bulunmadıkları açıklamasında bulunmuştur.
- (70) Buna ek olarak, başvuru sahibinin de belirttiği üzere enerji ya da bir ihtisas alanında fuar düzenlemenin tekdüze bir iş olmadığı anlaşılmaktadır. Tek faaliyet gösterdiği sektörün enerji olmasının avantaj teşkil ettiği başvuru sahibi teşebbüsçe de teyit edilmiştir. CONGRESIUM hakkında verilen 27.10.2016 tarih ve 16-35/604-269 sayılı Kurul kararında da değinildiği gibi fuar düzenleyiciliği için ilgili konuya uygun fuar alanının sağlanmasının yanı sıra katılımcıların fuara çekilmesi bakımından fuarın sektöre duyurulması, katılımcıların belirlenmesi ve katılımcılarla fuar sözleşmesinin imzalanması gerekmektedir. Bu ise fuarın ilgili olduğu sektörün iyi tanınması, analiz edilmesi ve bu sektörde faaliyet gösteren tüm oyuncuların mümkün olduğu ölçüde aynı fuar çatısı altında bir araya getirilmesi bakımından *know-how* gerektirmektedir. Bu nedenle, fuar düzenleyicisi şirketlerin ilgili sektörleri tanınması, o sektörlerin ihtiyaçlarını bilmesi ve dolayısıyla belli sektörlerle yönelik olarak düzenlenen fuarlar bakımından bir uzmanlaşmaya sahip olması bir gereklilik olarak kabul edilmektedir.
- (71) Başvuru sahibinin diğer iddiası stant kurulum ve söküm için ayrılan sürelerin sınırlandırıldığı, bu sebeple stant firmalarının daha çok çalışan kullanmak zorunda kaldığı ve bunun sonucunda maliyetlerinin arttığına yöneliktir. CONGRESIUM, bu konuda fuarların bir haftalık süreyle kiralandığını, bu süreyi fuar organizatörlerinin kurulum, fuar ve söküm için kendilerinin ayırdığını, diğer haftalardan ek süre talep edilmesi halinde alanın uygunluğuna göre ücreti mukabilinde süre sağlandığını, yine de kimi zaman ücretsiz de olsa uygunluk olması halinde sürelerin esnetildiğini belirtmiştir. Yerinde incelemede, diğer fuarlar için de binaya erken giriş ve binadan geç çıkışların ücretli olacağını ifade eden belgeler elde edilmiştir. Esas faaliyeti etkinlikler için kiralama yoluyla işlettiği alanı etkinlik düzenleyicilerine kiraya vermek olan bir teşebbüs için bu eylemin oldukça rasyonel olduğu değerlendirilmektedir.
- (72) CONGRESIUM için standart stant sağlayan Kariyer Stand ile bu konuda yapılan telefon görüşmesinde de şirket yetkilisi, normal şartlarda standart stantlar için iki-üç gün kurulum süresi gerektiren EIF gibi bir fuarda bu sürenin bir güne indirilmesi halinde, fiyatlarının stantların büyüklüğüne göre değişmekle birlikte, 3.000-4.000 TL civarında artacağını belirtmiştir. Kendilerinin de EIF için özel stant sağladığını belirten yetkili, bu sürelerin kısaltılmasının fiyat bakımından özel stantlara etkisinin olmadığını ifade etmiştir. Bu noktada, standart stantların CONGRESIUM sözleşmesine dâhil olduğu ve Kariyer Stand tarafından bu hizmetin verildiğini, ancak özel/butik stantların istenilen üçüncü taraf firmalardan serbest şekilde tedarik edildiği belirtilmelidir. Standart stantlar fuar organizatörü ile CONGRESIUM arasındaki sözleşme ile düzenlenirken özel stantlar için katılımcı ile stant firması arasında sözleşme düzenlenmektedir. Ancak katılımcının talebi halinde DOMİNO katılımcıyı özel stant firmasına yönlendirebilmektedir.
- (73) Diğer yandan, CONGRESIUM, DOMİNO'nun süreler bakımından diğer fuarlardan farklı saikler ile hareket ettiğini açıklamıştır. Diğer fuarlar genel olarak kiraladıkları haftanın ilk üç gününü kurulum ve hazırlık için, kalan dört günü fuar ve dördüncü günün sonundaki geceyi söküm için kullanmaktayken DOMİNO'nun EIF'de yüksek ihtimalle yurt dışından gelen katılımcılarının maliyetlerinde etkinlik oluşturmak amaçlı, hafta sonunda fuar

düzenlemediğini, hafta için ilk iki gününü kuruluma, diğer üç gününü fuara, hafta sonunu ise söküme ayırdığını beyan etmiştir.

- (74) Bu bakımdan DOMİNO'nun diğer haftaların günleri için kiralama yapmak istememesi ya da fuarı hafta içi düzenlemek istemesi de ticari olarak oluşturacağı etkinlik bakımından rasyonel bulunabilecektir. Bununla birlikte, daha hızlı şekilde kurulum veya söküm gerçekleştirmesi için gerekli maliyetin 3000-4000 TL işle sınırlı olduğu dikkate alınınca, iddiaların dolaylı ret oluşturacak nitelikte olmadığı değerlendirilmektedir. Kaldı ki özellikle 2017 yılı itibarıyla, DOMİNO'nun kullandığı standart stant alanı 1.000 m²lerle sınırlı iken EIF fuarında kullanılan özel stantlar 2.500-3.500 m² arasında değişmiştir. Bu sebeple, iddiaya konu olan stantların EIF fuarında son üç yıldır kullanılan toplam stantların içinde ancak %22-28 arasında sınırlı bir paya sahip olduğu anlaşılmaktadır²⁰.
- (75) Sonuç olarak, GLEX'in aktif olduğu dönemde ulusal ya da uluslararası enerji fuarı alanında herhangi bir faaliyeti bulunmamaktadır. CONGRESIUM'un enerji alanında bir fuar düzenleme saiki bulunduğuna yönelik iddialar da temelsiz kalmıştır. Dahası, ana teşebbüs GL EVENTS aracılığıyla CONGRESIUM ile DOMİNO arasında genel olarak fuar düzenleyiciliği bakımından geçmişte var olan rakiplik ilişkisinin de 2017 yılı sonrasında bulunmadığı anlaşılmıştır. İki taraf arasında 2020 yılı ve sonrasında yönelik potansiyel bir rakiplik ilişkisini işaret edecek herhangi bir bulgu da edinilememiştir. Bilakis, CONGRESIUM enerji özelinde fuar düzenleyiciliği bir yana, genel olarak fuar düzenleyiciliği faaliyetlerini de kârlı yürütememiş ve sona erdirmiştir. Dolayısıyla, dolaylı ret teorisini anlamlı bir zemine kavuşturacak alt pazarda rekabet iddiası işbu dosya kapsamında geçersiz kalmıştır.

(ii) CONGRESIUM Fuar Alanının Vazgeçilmez Niteliğinin Tespiti

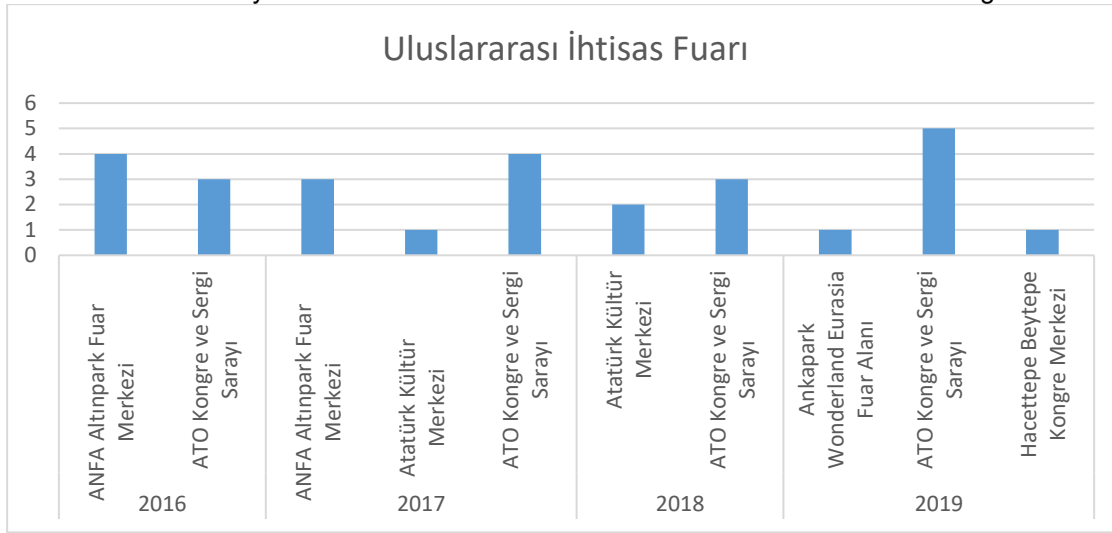
- (76) Her ne kadar mal vermenin reddi eylemi rakiplerin faaliyetlerini zorlaştırmak suretiyle dışlanması teorisine dayansa ve işbu dosyada başvuru sahibi ile hakkında önaraştırma yürütülen taraflar arasında rakiplik ilişkisi bulunmasa da, uluslararası enerji fuarı düzenlemek için CONGRESIUM'un fuar alanının zorunlu olup olmadığı hususu da incelenmiştir.
- (77) Fuar alanlarının teknik özelliklerini düzenleyen ESASLAR'ın 7. maddesi uyarınca, aranan diğer teknik özelliklerin yanı sıra uluslararası bir fuar düzenleyebilmek için en az 3.000 m² kapalı alana, 7.000 m² açık alana ve kapalı alan yüksekliğinin 4,5 metre olmasına ihtiyaç duyulmaktadır.
- (78) Dosya mevcudu bilgilere göre, gerek Ankara ve İstanbul'da gerekse Türkiye'nin diğer illerinde bu koşulu sağlayan çok sayıda fuar alanı bulunmaktadır. Önaraştırma çerçevesinde TOBB, Ankara, İstanbul ve İzmir'deki alternatif fuar alanı işletmecilerine, DOMİNO gibi uluslararası enerji fuarı düzenleyen rakip fuar düzenleyicilerine ve ayrıca başvuru sahibine uluslararası enerji fuarı için alternatif olabilecek iller ve fuar alanları ile Ankara'nın bu alandaki fuar için önemine yönelik sorular yöneltilmiştir.
- (79) Başvuru sahibi tarafından Congresium'un, TOBB tarafından yayımlanan ESASLAR çerçevesinde, Ankara'da uluslararası nitelikte fuar düzenlemeye uygun tek kapalı alan olduğu ifade edilmiştir. Fuarın kapalı alanda yapılması gerekliliğinin gerekçeleri ise EIF'ye katılan yerli-yabancı büyük enerji firmalarının misafirlerini ağırlayabilecekleri gösterişli özel stantlarla fuara katılmayı tercih ettikleri, bu stantların elektrikle çalışan hassas malzemelerden oluştuğu, bu stantların açık alanda zarar göreceklere, EIF'nin Kasım ayında düzenlendiği ve bu mevsimde dışarıda misafirlerin ağırlanmasının

²⁰ Bkz. Tablo-5.

mümkün olmadığı, fuarla eş zamanlı olarak düzenlenen kongre için kurulması gereken ses ve görüntü sistemlerinin açık alanda çalışmayacağı şeklinde sıralanmıştır.

- (80) Bu iddialara karşılık ilk olarak Kariyer Stand ile yapılan görüşmede, şirketin standart ve EIF için de sağladığı butik stantlarının açık alanda kullanıma uygun olmayacağı, ancak Kocatepe veya AKM gibi fuar alanlarında kurulan çadır alanlarında kullanıma uygun olduğu belirtilmiştir. İkinci olarak, hâkim durumun analiz edildiği kısımda değinildiği gibi, TOBB Fuarlar Müdürlüğü tarafından Ankara'da uluslararası enerji fuarı düzenlenebilecek 13 fuar alanının bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca, hâlihazırda kurulu fuar alanları haricinde geçici tanzim edilecek fuar alanlarının da kurulabileceği ifade edilmiştir. Üçüncü olarak, başvuru sahibinin, katılımcıların bürokrasi üyeleri ve VIP müşteriler olduğu yönündeki iddiaları dikkate alındığında, açık alan alternatifine gerek kalmaksızın hâlihazırda yerleşik olan fuar alanlarının da alternatif teşkil ettiği görülmektedir.

Grafik-2: 2016-2020 yılları Ankara'da düzenlenen uluslararası ihtisas fuarlarının dağılımı

Kaynak: TOBB Fuar İstatistikleri

- (81) Grafik-2'den yıllar itibarıyla Congressium'dan başka uluslararası nitelikte fuar düzenlenmiş fuar alanlarının mevcut olduğu görülmektedir. Ayrıca, 2021 yılında faaliyete geçmesi beklenen Ankara Uluslararası Kongre ve Fuar Merkezi'nin de Ankara'da Congressium'a alternatif bir fuar alanı olacağı söylenebilecektir.
- (82) Başvuru sahibi, kendisine yöneltilen EIF'nin Ankara'da düzenlenmesi gerekliliğinin nedenlerine ilişkin soruya karşı, enerji sektörünün düzenlenen bir sektör olduğu, bu nedenle fuar katılımcılarının enerji bürokrasisi ile buluşmasının elzem olduğu, Enerji Bakanlığı'ndan bakanlık logosunun kullanılması, her yıl düzenlenen kongrelerde bakanlık bürokratlarının onursal başkanlık yapması şeklinde destek gördükleri, Enerji Bakanlığı, Enerji Bakanlığına bağlı, ilgili, ilişkili tüm kuruluşların Ankara'da olduğu, enerji firmalarının merkez ofislerinin de Ankara'da olduğu, kamu kurumlarının ve özel firmaların İstanbul'a gitmesinin oldukça yüksek maliyetlere sebep olacağı, ayrıca İç Anadolu Bölgesi'nde bulunan yatırımcıların İstanbul'a gitmek yerine konaklama ve ulaşım imkânlarının daha uygun olan Ankara'yı tercih ettikleri, İstanbul'da enerji fuarı da dâhil birçok enerji etkinliğinin düzenlendiği, EIF'nin kamu sektörünü de içine alan yönüyle Ankara'da yapılmasının zorunlu olduğu açıklamalarında bulunmuştur.
- (83) Bu iddialar bakımından ise enerji alanında (.....) Türkiye'nin en geniş kapsamlı fuarı olduğunu belirten (.....) yıldır İstanbul'da düzenlediği söz konusu fuara Enerji ve Tabii Kaynaklar "Bakanları" ile EPDK "Başkanları" seviyesinde katılımların gerçekleştiğini

belirtmiştir. Teşebbüs başvuru sahibinin iddiaları paralelinde enerji sektöründe her ne kadar özel sektör katılımın artmış olsa da, kamunun hala en büyük oyuncu olduğunu, bu anlamda bu kurumlardan katılımın hem katılımcı firmalar hem de ziyaretçiler için önemli olduğunu, ancak Ankara'nın böyle bir fuar için şart olmadığını, bilakis İstanbul'un özellikle uluslararası katılımcılar bakımından sağladığı ulaşım kolaylığı, turizm ve konaklama bakımından da daha avantajlı olduğunu ve İstanbul'da da bürokrasiden katılımın gerçekleştiğini ifade etmiştir.

- (84) Diğer yandan, aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere, 2012 yılında toplamda 70 katılımcıdan 2019 yılında 196 katılımcıya ev sahipliği yapan EIF'ye, Ankara'dan katılımın payı %28,57 ile %49,70 arasında değişmiş, ancak genelde bu pay %30'larda seyretmiştir.

Tablo-4: DOMİNO'nun EIF Fuarına Yıllık Katılımcı Sayısı ve Ankara'dan Katılımın Oranı

Yıl	Katılımcı Sayısı	Ankara'dan Katılım	Ankara'dan Katılımın Payı
2019	196	71	36,22
2018	166	60	36,14
2017	173	72	41,62
2016	165	82	49,70
2015	122	58	47,54
2014	121	54	44,63
2013	70	20	28,57
2012	70	22	31,43

Kaynak: DOMİNO'dan gelen bilgiler

- (85) Dahası, Ankara'daki katılımcıların içindeki bürokrasiden katılımları tespit etmek üzere, EIF'ye kamudan katılımcılar sorgulandığında, dosyada yer alan bilgilerden, enerji alanında faaliyet gösteren bazı kamu iktisadi teşebbüslerin katılımcı olarak yer aldığı, bunların arasında bakanlıkların veya üst kurulların olmadığı, toplamda kamudan katılımın 7 ile 16 katılımcı arasında değiştiği gözlemlenmektedir. Ayrıca, EIF'de (.....) olduğu gibi bakan seviyesinde katılımın da olmadığı anlaşılmaktadır. Kaldı ki, ilgili coğrafi pazar analizinde de değinildiği gibi, söz konusu katılımcıların İstanbul veya başka illere ulaşımının önünde bir engel de görülmemektedir.
- (86) Yanı sıra Ankara'da başvuru sahibinin sektörün özellikleri gereği VIP katılımcılara uygunluk iddiası çerçevesinde, salt Ankara'da başka fuar alanlarında da düzenlenen benzer nitelikte uluslararası fuarların bulunduğu görülmektedir. 2018 yılında Hacettepe Kongre Merkezi'nde düzenlenen Savunma ve Havacılıkta Endüstriyel İşbirliği Günleri (ICDDA) buna bir örnektir.²¹ Ayrıca Hacettepe Kongre Merkezi'nin olduğu gibi ANFA'nın da 7000 m² kapalı alanı, 1170 kişilik kongre merkezi, 8000 m² açık alanı, sahne, ışık, ses sistemleri ile enerji alanında bir uluslararası fuar düzenlenmesi için alt yapısının yeterli olduğunu belirtmektedir.
- (87) Son olarak, başvuru sahibine EIF dışında fuar düzenleyip düzenlemediği sorulmuş, başvuru sahibi 2012 yılında İstanbul'da düzenlediği petrol konulu enerji fuarı haricinde fuar düzenlemediğini belirtmiştir. Ancak önaraştırmada başvuru sahibinin Ankara'da Congressium'da 2015'te KIDEX Oyuncak, Eğlence, Anne ve Çocuk Gereçleri Fuarı'nı,

²¹ Bkz. <http://www.icdda.com.tr/>, Erişim Tarihi: 18.08.2020. Ortalama iki yılda bir düzenlenen söz konusu fuar Savunma Sanayii Başkanlığı destekleriyle, OSTİM Savunma ve Havacılık Kümelenmesi (OSSA) tarafından gerçekleştirilmektedir. Etkinlik, 2016 yılında Ekonomi Bakanlığı'nın sponsorluğunu da almıştır. Salt 2016 yılında 33 ülkeden katılımcı toplamıştır. Etkinliğin katılımcı profili ve sayısı incelendiğinde EIF ile benzer nitelik taşıdığı söylenebilecektir. Her iki etkinlik için de benzer katılımcı profili söz konusu iken söz konusu etkinlik Hacettepe Kongre Merkezinde gerçekleştirilebilmiştir. Hatta etkinliğin Ekim 2020'de yine aynı yerde yapılması planlanmaktadır. Etkinliğin videoları da incelendiğinde EIF ile benzer tipte butik stantların kullanıldığı görülebilmektedir.

2016 yılında EIF ile birlikte (aynı zamanda ve aynı yerde) petrol, güneş ve jeotermal enerji konulu üç fuar daha düzenlediği tespit edilmiştir.

- (88) Bu çerçevede, başvuru sahibinin açıklamaları doğrultusunda yapılan analizler sonucunda Congresium fuar alanının Ankara'da dahi alternatifinin olduğu, kaldı ki ilgili coğrafi pazarın Ankara olarak sınırlanmaması gerektiğinden hareketle özellikle İstanbul'daki fuar alanlarının da Congresium'a alternatif oluşturduğu, dolayısıyla CONGRESIUM'un işlettiği fuar alanının DOMİNO için vazgeçilmez nitelikte olmadığı değerlendirilmektedir.

1.4.2.2. Bağlama İddiasına İlişkin Değerlendirme

- (89) Başvuruda şikâyet konusu edilen iddialardan biri de CONGRESIUM'un yan hizmetleri bağlamak suretiyle hâkim durumunu kötüye kullandığına ilişkindir. Şikâyetçi başvurusunda, CONGRESIUM'un bağlama uygulamasını aşağıda sayılan eylemlerle icra ettiğini iddia etmektedir. Söz konusu iddialar CONGRESIUM'un;

- Farklı fuar düzenleyicileriyle tek tip anlaşmalar imzaladığı ve bu anlaşmalarda alan tahsis ettiği tüm fuar düzenleyicilerine stant yapımı, ses sistemi, aydınlatma, yeme-içme ikramı gibi hizmetleri de kendisinden alınması dayatmasında bulunduğu,
- En büyük dayatma aracının yeme-içme hizmetleri olduğu ve bu hizmetin hiçbir şekilde dışarıdan sağlanmasına müsaade etmediği,
- Bağlama uygulamaları nedeniyle özünde diğer fuar düzenleyicileri gibi bir organizasyon şirketi olan ve tali hizmetleri dışarıdan organize etme kabiliyeti bulunan DOMİNO'nun bu hizmetleri dışarıdan alamadığı,
- Fuar alanlarında bulunan iki tür stanttan (Standart/Paket Stant ve Butik Stant) paket stant türünün fuar alanında kurulumu için Kariyer Stand isimli teşebbüsten bu hizmeti satın alıp DOMİNO'ya fahiş fiyattan sattığı

yönündedir. Bu vesileyle yeme-içme, elektrik kablolama, stant kurulum, güvenlik hizmeti gibi yan hizmetlerin alan tahsis hizmetine bağlanarak hâkim durumun kötüye kullanıldığı iddia edilmektedir.

- (90) Bağlama uygulamaları birçok farklı sektörde yaygın bir şekilde görülmekle beraber hâkim durumdaki teşebbüsler tarafından kullanıldığı kimi durumlarda piyasa kapamaya yol açarak tüketicilere zarar verme ihtimali taşıyan uygulamalardır.
- (91) Bu çerçevede bağlama, 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (c) bendinde bir mal veya hizmetle birlikte, diğer mal veya hizmetin satın alınmasına ilişkin şartlar getirilmesi olarak belirtilerek hâkim durumdaki teşebbüsün kötüye kullanma hallerine örnek olarak sayılmıştır. KILAVUZ'da, bağlama, bir ürünü (bağlayan ürün) hâkim durumdaki teşebbüsten satın alan müşterilerin bir başka ürünü (bağlı ürün) de aynı teşebbüsten almasını gerektiren durumlar olarak tanımlanmıştır. Ayrıca bağlayan pazarda hâkim durumda olan teşebbüsün bağlama yoluyla hâkim durumunu kötüye kullanıp kullanmadığının değerlendirilmesinde iki faktörün varlığının aranması gerektiği ifade edilmiştir. Buna göre bu yolla bir kötüye kullanma halinden bahsedebilmek için i) bağlayan ve bağlı ürün ya da hizmetlerin iki ayrı ürün olması, ii) bağlama uygulamasının rekabet karşıtı piyasa kapamaya sebep olmasının muhtemel olması gerekmektedir²².
- (92) Mevcut dosya bakımından alan tahsis hizmetleri bağlayan ürün pazarını, tali hizmetler ise bağlı ürün pazarını oluşturmaktadır. Söz konusu iddia kapsamında bağlama uygulamasıyla hâkim durumun kötüye kullanılıp kullanılmadığını değerlendirmek için alan tahsis hizmeti ile tali hizmetlerin ayrı birer ürün olup olmadığı ele alınmıştır.

²² Kılavuz, s. 19-20, para. 86.

- (93) Yan hizmetlerin alan tahsis hizmetlerinden ayrı bir ürün olup olmadığı değerlendirilmeden önce yan hizmetleri kendi içerisinde incelemek gerekmektedir. Bu hizmetleri incelerken ikili bir ayrıma gitmek mümkündür. Ses ve görüntü hizmetleri, aydınlatma, mevcut güvenlik, elektrik tüketimi, jeneratör, internet kullanımı gibi yan hizmetleri fuar alanında kullanılan teknik yan hizmetlerdir. Anılan bu hizmetlerin ileride ilgili hükümlerine değinilecek olan ATO ile CONGRESIUM arasında imzalanan kira sözleşmesinde yer verilen şartlar ve yapılan işin doğası gereği alan tahsis hizmetlerinden ayrı sunulmasının beklenemeyeceği değerlendirilmektedir. Nitekim Ankara'da başka bir fuar alanı işletmecisi olan ANFA'nın da elektrik temini, organizatör ve katılımcı araçları için otopark alanı tahsisi, ses ve aydınlatma sistemi ve organizasyon denetleme ekiplerinin bizatihi kendisi tarafından sağlandığı önaraştırma sürecinde edinilen bilgiler arasında yer almaktadır. Ancak yeme-içme ve stant kurulum hizmetlerinin anılan teknik hizmetlerden ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. Yine ANFA tarafından sağlanan cevabi yazıda stant kurulum ve yeme-içme hizmetlerinin kendileri tarafından sağlanmadığı, bunların fuar organizatörleri veya bunların çözüm ortakları tarafından yerine getirildiği ifade edilmektedir. Diğer yandan önceki Congresium kararında tespit edildiği üzere İstanbul Fuarcılık A.Ş. (CNR) gibi firmalarınsa söz konusu hizmetleri de kendilerinin sağladığı anlaşılmaktadır.
- (94) Önaraştırma sürecinde CONGRESIUM tarafından sunulan cevabi yazılar incelendiğinde, fuar organizatörlerinin birtakım tali hizmetleri üçüncü kişilere gördürmek veya doğrudan kendileri temin etmek yönünde taleplerinin olabildiği anlaşılmaktadır. CONGRESIUM tarafından sunulan belgelerden prensip olarak yan hizmetlerin CONGRESIUM dışında bir teşebbüs tarafından yerine getirilmesine müsaade edilmediği ancak zaman zaman bu genel uygulamanın esnetilerek doğrudan fuar organizatörü veya onun belirleyeceği bir teşebbüs tarafından sunulmasına müsaade edilebildiği görülmektedir. Bunun yanında CONGRESIUM, teknik bilgi ve birikiminin, olanaklarının, altyapısının, vb. yeterli olmadığı durumlarda ya da hizmeti dışarıdan sağlayacak olan teşebbüsün mali gücünün fuar alanında meydana gelebilecek herhangi bir hasarı tazmin edebilecek durumda olması halinde yeme-içme ve stant kurulumu hizmetlerinin üçüncü kişiler tarafından sağlanılmasına müsaade ettiğini ifade etmiştir. Bu durum tercih hakkı sunulduğunda fuar organizatörlerinin anılan yan hizmetleri üçüncü kişilerden almak veya bizzat kendileri tarafından yerine getirmek yönündeki motivasyonlarını ve bunun mümkün olduğunu ortaya koymaktadır. Anılan sebeplerle CONGRESIUM tarafından sunulan alan tahsis işlemi ile yeme-içme ve stant kurulum hizmetlerinin ayrı birer ürün olduğu değerlendirilmektedir.
- (95) Ayrı ürünler olduğu değerlendirilen alan tahsis hizmetleri ile yeme-içme ve stant kurulum hizmetlerinin CONGRESIUM tarafından birbirine bağlanarak satılıp satılmadığını tespit etmek amacıyla CONGRESIUM ve DOMİNO'nun 2012-2019 yılları arasında akdettiği sözleşmeler incelenmiştir. Sözleşmeler kronolojik olarak incelendiğinde, CONGRESIUM'un fuar alanı tahsis ettiği DOMİNO'ya 2012 yılından 2020 yılına değin söz konusu hizmetleri aynı ekonomik bütünlük içinde olan GL Events Turizm Yemek Hizmetleri ve Rest. İşl. Tic. A.Ş. (GL FOOD) ve bağımsız bir şirket olan Kariyer Stand aracılığıyla sunduğu, söz konusu hizmetleri bizzat DOMİNO'nun sağlamasına veya üçüncü taraf bir teşebbüsten temin etmesine müsaade etmediği anlaşılmaktadır.
- (96) Bu yöndeki uygulamanın mevcudiyeti CONGRESIUM tarafından da ifade edilmiş, ancak bu uygulama için haklı gerekçelerinin olduğu belirtilmiştir. Yeme-içme hizmetlerinin bağlanmasına ilişkin olarak CONGRESIUM, fuar alanının maliki olan ATO ile yaptığı kira sözleşmesini işaret etmektedir. Anılan kira sözleşmesinin ilgili hükümleri;
- "(.....)"

şeklinde düzenlenmiştir.

- (97) Söz konusu hükümler çerçevesinde CONGRESIUM fuarlar kapsamında üçüncü kişiler tarafından yeme-içme hizmeti alınmasının kendileri açısından güçlük oluşturduğunu, mutfak olarak ayrılmış alan dışında alanın herhangi bir yerinde enerji kullanımına müsaade edemediğini, aksi halde, kira sözleşmesinin hiçbir ihtara ve hükme hacet kalmaksızın tek taraflı olarak feshedebileceğini belirtmektedir.
- (98) Bunun yanında CONGRESIUM, insan sağlığı ve gıda güvenliği risklerinin önüne geçmek amacıyla fuar organizatörleriyle yaptığı sözleşmeler kapsamında dışarıdan yiyecek ve içecek getirilmesini genel itibarıyla uygun bulmadığını ifade etmektedir. Böylelikle, fuar esnasında güvenilir olup olmadığı bilinmeyen restoran, pastane ve diğer türlü işletmelerden alınan yiyecek-içeceklerin fuar alanına sokulması engellenmektedir²³.
- (99) Üçüncü olarak, CONGRESIUM, turizm işletme belgesine sahip bir teşebbüs olarak alkollü içeceklerin sağlanması bakımından Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından zorunlu tutulan lisansa sahip bulunduğunu, bunun da CONGRESIUM'da alkollü içeceklerin sağlanması bakımından kendilerini cazip bir seçenek haline getirdiğini ifade etmektedir. Bu bakımdan, teşebbüsün sahip olduğu söz konusu lisansı kiraladığı alanda kullanma isteği makul bulunmaktadır.
- (100) Dördüncü olarak, yine kira sözleşmesine göre, CONGRESIUM “...*mecurda bulunan kafe, lokanta vesair işletmelerde hizmet sunmak*” yükümlülüğü altındadır ve bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi sözleşmenin aynı maddesi uyarınca ATO tarafından fesih sebebi teşkil etmektedir (m.13.2.2.). Bu sebeple, CONGRESIUM, bünyesinde 10 kişiden 10.000 kişiye kadar yiyecek ve içecek hizmeti verebilecek bir altyapı ve teçhizatı hazır bulundurduğunu belirtmektedir.
- (101) Son olarak, teşebbüs, fuar alanı içerisinde yangına sebebiyet verebilecek, ısıtıcı ya da propan gazla çalışan pişirme cihazlarının ve teknik şartları önceden kendileri ile fuar organizatörü arasında belirlenmemiş herhangi bir tür teçhizatın fuar alanı içinde kullanımına öncelikle iş ve gıda güvenliği bakımından doğabilecek riskler nedeniyle izin verilmediğini belirtmektedir. Nitekim, ATO ile arasındaki kira sözleşmesi ile CONGRESIUM'un “*mecur'da, yangın güvenliği için Kiralayan tarafından bu konudaki mevzuat ve proje ile gösterilen tüm kurallara ve ilgili mevzuata aynen uymayı kabul ve taahhüt ettiği*” hüküm altına alınmıştır (m. 13.2.10).
- (102) Yukarıda yer verilen sebeplerle, fuar organizasyonları kapsamında sunulacak yeme-içme hizmetinin GL FOOD üzerinden alınmasının hem ATO ile sözleşmesi hem genel olarak gıda sağlığı ve insan güvenliği yükümlülükleri çerçevesinde gerekli olduğu ve ayrıca yaptığı yatırımlar karşısında ticari açıdan da rasyonel bir uygulama olduğu değerlendirilmektedir.
- (103) Stant kurulum hizmetlerinin bağlanması iddialarına ilişkin CONGRESIUM tarafından sağlanan belgelerde CONGRESIUM'un herhangi bir stant firmasının bulunmadığı, ancak teknik yeterliliği haiz olan Kariyer Stand'tan stant kapama hizmeti satın aldığı, fuar alanına kurulacak olan “*octanorm*” tipi standın (standart stant) kurulmasında fuar

---

²³ CONGRESIUM, fuar organizasyonlarının dışarıdan yeme-içme hizmeti almasının kendisi açısından bir takım hukuki sorumluluklar doğurabileceğini ileri sürmektedir. Buna göre, dışarıdan alınan bir yeme-içme hizmeti nedeniyle katılımcılardan zarar görenlerin olması halinde CONGRESIUM'un hukuki sorumluluğu gündeme gelebilecektir. Buna ek olarak, yeme-içme hizmeti sunan teşebbüsün çalışanlarının sosyal güvencesinin bulunmaması, iş güvenliği normlarına uygun hareket etmemesi, portör muayenelerinin bulunmaması gibi durumlarda CONGRESIUM'un hukuki yükümlülüğünün bulunacağı ifade edilmektedir. Bu gerekçelerle de yeme-içme hizmetinin dışarıdan temin edilmemesi gerektiği savunulmaktadır.

organizatörünün stant kurulum hizmetini Kariyer Stand'tan alması gerektiği, bu stant tipinin dışında kalan butik stantların kurulumunda fuar organizatörünün arzu ettiği firma ile çalışabildiği ifade edilmektedir.

- (104) Octanorm tipi stantların kurulum hizmetinin Kariyer Stand'tan alınmasına ilişkin olarak CONGRESIUM, daha önceki kurulumlarda fuar alanının fiziki kondisyonuna zarar vermeden söz konusu hizmeti ifa eden Kariyer Stand'ın teknik yeterliliklerini ispatlamaları nedeniyle kendileriyle çalışıldığı ifade edilmektedir.
- (105) Yıllar itibarıyla EIF fuarlarında kurulan toplam stant alanına, bu alanın ne kadarının standart stant ne kadarının butik stant olduğunu gösterir tabloya aşağıda yer verilmektedir.

Tablo 5: DOMİNO standart ve butik stant kurulum alanları (m²)

Etkinlik Tarihi	Toplam Stant Kurulan Alan	Standart Stant	Özel/Butik Stant
04-05 Ekim 2012	(.....)	(.....)	(.....)
24-25 Ekim 2013	(.....)	(.....)	(.....)
24-25 Kasım 2014	(.....)	(.....)	(.....)
04-06 Kasım 2015	(.....)	(.....)	(.....)
03-04 Kasım 2016	(.....)	(.....)	(.....)
08-10 Kasım 2017	(.....)	(.....)	(.....)
08-09 Kasım 2018	(.....)	(.....)	(.....)
06-08 Kasım 2019	(.....)	(.....)	(.....)
Kaynak: DOMİNO'dan gelen bilgiler			

- (106) Tablo incelendiğinde EIF'nin düzenlendiği ilk yıllarda kurulan butik stant alanının standart standın yarısından daha az bir alan kapladığı, ancak 2015 yılından itibaren butik stant alanının standart stant alanından daha fazla yer kaplamaya başladığı, 2019 yılına gelindiğinde butik stant alanı 2.464 m² iken standart stant alanının 1.000 m² olduğu görülmektedir.
- (107) Bu çerçevede kullanım alanı giderek artmakta olan butik stantların kurulumunda fuar organizatörlerinin arzu ettiği stant kurulum firmasıyla çalışabiliyor olması, standart stant kurulumunda ise fuar alanının fiziki kondisyonunu korumak maksadıyla daha evvel teknik yeterliliğini CONGRESIUM'a ispatlamış olan bir teşebbüsle çalışılıyor olması durumlarının CONGRESIUM'un ATO'ya karşı olan özen yükümlülüğü çerçevesinde ele alınabileceği ve ticaretin olağan akışında karşılaşılan durumlar olduğu değerlendirilmektedir.
- (108) CONGRESIUM'un fuar organizasyonları kapsamında sunduğu diğer ek hizmetleri ses sistemi, aydınlatma, kablolama, güvenlik gibi sıralamak mümkündür. Söz konusu hizmetleri teknik hizmetler adı altında tek bir grup halinde değerlendirmek mümkündür. Söz konusu teknik hizmetlerin fuar alanı tahsisine bağlanmasına ilişkin CONGRESIUM, ATO ile akdetmiş oldukları kira sözleşmesi uyarınca ATO'ya karşı pek çok yükümlülüğünün olduğunu ifade etmektedir. Söz konusu yükümlülüklerden başlıcasının CONGRESIUM'un fuar alanının fiziki kondisyonunu kira sözleşmesi başlamadan evvelki haliyle muhafaza etme yükümlülüğü olduğu ifade edilmektedir. ATO ile imzalanan kira sözleşmesinin 13.2.6. bendi ile 13.2.12. bendi;
- "(.....)."
- şeklinde düzenlenmiştir.

- (109) Mezûr sözleşme hükümleri, fuar alanının fiziki kondisyonunun CONGRESIUM tarafından muhafaza edilmesi gerektiği yönündeki özen yükümlülüğünü ve bu yükümlülüğün ifa edilmemesi halinde CONGRESIUM'un sorumluluğunu göstermektedir. Buna göre ifa edilmeyen yükümlülük halinde CONGRESIUM fuar

alanında meydana gelebilecek her türlü zararı tazmin etmek durumunda olduğu gibi ATO da herhangi bir ihtara ihtiyaç duymaksızın kira sözleşmesini feshedebilmektedir.

- (110) CONGRESIUM, doğabilecek bu sorumlulukları bertaraf etmek maksadıyla kurulum, sunum, söküm gibi fuar alanının fiziki yapısına zarar verme ihtimali bulunan her türlü yan hizmeti bizzat kendisinin yerine getirdiğini ifade etmektedir. Bunun yanında, genel uygulamanın bu yönde olmasına rağmen fuar organizatörünün veya onun yan hizmeti alacağı teşebbüsün fuar alanında meydana gelen zararı tazmin edecek mali gücünün bulunması durumunda bu uygulamanın esnetilebildiği ve yan hizmetlerin dışarıdan temin edilmesine müsaade edildiği belirtilmektedir²⁴.
- (111) Yukarıda yer verilen nedenlerle CONGRESIUM'un fuar organizasyonları kapsamında sunulacak teknik hizmetlerin bizatihi verilmesi yönündeki uygulamasının ATO ile imzalamış olduğu sözleşmeden doğan hukuki yükümlülüklerini ifa etmek maksadıyla, özen yükümlülüğü çerçevesinde yerine getirdiği, bu uygulamanın olası zararları tazmin etme mali gücüne sahip teşebbüsler lehine esnetilebildiği ve bu durumun ticari teamüllerle bağdaştığı, dolayısıyla haklı gerekçe kapsamında ele alınabileceği değerlendirilmektedir.

I.4.2.3. Aşırı Fiyatlamaya İddiasına İlişkin Değerlendirme

- (112) Dosya kapsamındaki şikâyetlere konu uygulamalardan bir diğeri ise 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi temelinde hâkim durumun kötüye kullanılması kapsamında aşırı fiyat uygulamasına karşılık gelmektedir. Başvuruda CONGRESIUM'un aşırı fiyat uygulamasına ilişkin özelliklerle;
- 2015 yılında CONGRESIUM ve DOMİNO arasında imzalanan sözleşme gereğince fuar alanı kiralama bedelinin (.....) TL olarak belirlendiği, ancak fuarın gerçekleşme tarihine kısa bir süre kala CONGRESIUM Genel Müdürü (.....)'nın DOMİNO'yu arayıp haklı bir gerekçe göstermeden bu bedelin (.....) TL olarak değiştirileceğini aksi takdirde izleyen yılki fuar alanı kirasını (.....) TL olarak belirleyeceğini beyan ettiği, DOMİNO'nun EIF'i ertelemesinin ya da iptal etmesinin mümkün olmadığı ve bu nedenle (.....) TL'lik bedeli kabul etmek zorunda kaldığı,
  - Esasında her organizasyon sonunda CONGRESIUM ve DOMİNO arasında mutabakat yapıldığı, CONGRESIUM'un DOMİNO'nun hiç almadığı hizmetleri mutabakat formuna yazdığı, aldığı hizmetleri ise fahiş bedellerle yansıttığı,
  - DOMİNO'nun her yıl bu mutabakatlara itiraz ettiği ancak sembolik indirimler sonucunda kabul etmek zorunda kaldığı,
  - CONGRESIUM'un alan tahsis hizmetine dâhil olması gereken elektrik, kablolama, toplantı salonlarında yer alan sandalye ve masalar, güvenlik, temizlik, moloz ve çöp atımı, jeneratör kullanımı gibi kalemlerden ayrıca fahiş bedeller talep ettiği,
  - CONGRESIUM'un DOMİNO'ya birçok kez fahiş oranlarda fiyat arttırmak ya da yer tahsisi yapmamak gibi tehditlerde bulunduğu,
  - Bir fuarın her yıl aynı tarihlerde aynı yerde yapılmasının kalite ve sürdürülebilirlik sağladığı ancak CONGRESIUM'un uzun dönemli sözleşmeleri kabul etmediği, bunun gerekçesinin ise CONGRESIUM'un düzenleyicilere karşı dayatmalarının kabul edilmediği takdirde bir sonraki yıla ilişkin alan tahsisi veya fiyat konularını tehdit aracı olarak kullanması olduğu,

²⁴17-21.02.2015 tarihlerinde düzenlenen Trio Event Management, 12-23.10.2015 tarihlerinde düzenlenen UNCCD Çölleşme İle Mücadele Sözleşmesi 12. Taraflar Konferansı, 4-11.05.2018 tarihlerinde düzenlenen Yüksek Hızlı Demiryolu Fuarı örnek olarak gösterilmiştir.

- CONGRESIUM'un kendisinden alınmasını zorunlu tuttuğu yan hizmetlerin fahiş fiyatlı olmasına rağmen ihtiyaçları tam olarak karşılamadığı, örneğin DOMİNO'nun ses sisteminden ya da fuar katılımcısı firmaların stantların kalitesinden ve tasarımından memnun olmadığı,
- CONGRESIUM'un hâkim durumunu kötüye kullandığının en büyük kanıtının her yıl uyguladığı fiyatlardaki keyfilik, istikrarsızlık ve mutabakatlardaki dayatmalar olduğu,
- 2012 yılında (.....) Euro olan fuar alanı kirasının 2016 yılında (.....) Euro'ya yükseldiği, söz konusu yıllarda kur artışı da olmasına rağmen ticari teamüllere aykırı biçimde fiyat artışının %200 oranında olduğu,
- Daha önceki yıllarda ücretsiz olarak sunulan ve 2019 yılında alan kirası (.....) TL bedel talep edilen bir otel salonu niteliğindeki Angora salonu için 2020 yılında (.....) TL talep edildiği

iddiaları öne sürülmüştür.

- (113) Aşırı fiyat, pazar gücünün uygulanması sonucunda sürekli olarak rekabetçi düzeyin önemli ölçüde üzerinde belirlenen fiyat olarak tanımlanmaktadır²⁵. Aşırı fiyatlamaya sonucunda rekabetçi piyasalarda oluşan tüketici fazlasının bir kısmı pazar gücünü elinde bulunduran firmaya üretici fazlası olarak geçmekte, bir kısmı ise tamamen kaybolmaktadır.
- (114) Diğer taraftan kavramsal olarak, tekel gücüne sahip olan veya hâkim durumda bulunan teşebbüslerin fiyat belirleyici konumda buldukları ve fiyatlarını kendi maliyet yapılarına göre belirledikleri yönünde yapılan tanımlamalar dikkate alındığında aşırı fiyatlamaya tekel gücü ve hâkim durum kavramlarından ayrı düşünülemez. Bu nedenle aşırı fiyatlamayı yasaklama, belirli bir düzeyde pazar gücüne sahip olan teşebbüslerin kâr maksimizasyonu davranışlarını yasaklama sonucunu doğurabilecektir. Uygulamaya yönelik olarak yapılan tartışmaların ise aşırı fiyatlamaya tanımında yer alan "fiyatın sürekli bir biçimde ve önemli ölçüde rekabetçi fiyatın üzerinde olması" durumunun rekabet otoritelerince sağlıklı bir şekilde tespit edilip edilemeyeceği ile rekabet hukukunun aşırı fiyatlamaya müdahale etmede doğru bir araç olup olmadığına ilişkin olduğu görülmektedir.
- (115) Bu sebeplerle Kurulun bugüne kadar izlediği yaklaşım AB ile benzer şekilde, aşırı fiyata ancak sınırlı koşullar altında rekabet hukuku çerçevesinde müdahale edilmesi gerektiğidir.
- (116) Aşırı fiyata müdahale noktasında Kurul ile benzer bir tutum sergileyen Avrupa Birliği'nde (AB) AB Adalet Divanı'nın *United Brands*²⁶ kararında ortaya koyduğu ve Avrupa Komisyonunun *Port Of Helsingborg*²⁷ kararı ile netleştirdiği Ekonomik Değer Testi (EDT) aşırı fiyatın tespitine ilişkin yöntem olarak kabul edilmiştir. AB ile benzer şekilde aşırı fiyat iddialarının değerlendirilmesinde Kurul kararlarında da EDT kullanılmaktadır. Kurulun 11.10.2018 tarihli ve 18-38/618-299 sayılı *Bandırma Limanı* kararında yer verilen aşırı fiyat analizi EDT'nin uygulanmasındaki prensipleri ortaya koyar niteliktedir²⁸.
- (117) Buna göre, EDT kapsamında aşırı fiyata ilişkin iki adımlı bir inceleme yönteminin bulunduğu ifade edilebilecektir. Bu adımlardan ilkinin oluşturduğu Fiyat-Maliyet Farkı Testi

²⁵ R. O'DONOGHUE ve A. J. PADILLA (2006), *The Law and Economics of Article 82*, Hart Publishing Oxford and Portland, Oregon, s. 604.

²⁶ *United Brands Company and United Brands Continentaal BV v Commission of the European Communities*. - Chiquita Bananas. - Case 27/76

²⁷ Case COMP/A.36.568/D3 – *Scandlines Sverige AB v Port of Helsingborg*

²⁸ *Bandırma Limanı* kararı, para. 128 – 178.

(FMFT) yönteminde, aşırı fiyat iddiasına konu olan ürün ya da hizmetin gerçek fiyatı (*actual price*) ile gerçek üstlenilen maliyetlerin (*actual incurred costs*) arasındaki farkın olağan ya da aşırı olup olmadığı analiz edilmektedir. Bu farkın aşırı olduğunun tespiti halinde ise testin ikinci adımına geçilmektedir.

- (118) Fiyat Karşılaştırması Analizi (FKA) olarak adlandırılan ikinci adımda ise iddia konusu teşebbüse ilişkin fiyatların kendi içinde ve rakiplerin ürün ve hizmetlerinin fiyatları ile karşılaştırması sonucunda aşırı olup olmadığı analiz edilmektedir²⁹. FKA çerçevesinde aşırı fiyatlama iddiasına konu olan ürüne ilişkin fiyat, teşebbüsün farklı coğrafi bölgelerde, farklı müşteri gruplarına veya farklı zaman dilimlerinde uyguladığı fiyatlar ile kıyaslanabileceği gibi aynı ilgili ürün pazarında faaliyet gösteren rakiplerin, rekabetçi pazarlarda faaliyet gösteren diğer teşebbüslerin veya başka bir coğrafi pazarda hâkim durumda bulunan bir teşebbüsün fiyatlarıyla da kıyaslanabilmektedir.
- (119) Aşırı fiyatın tespiti bakımından Kurul, EDT testini uygularken yukarıda zikredilen AB yaklaşımından farklı olarak fiyat karşılaştırmasına öncelik vermekte ve fiyat-maliyet analizine maliyetlerin kesin olarak hesaplanabildiği durumlarda yer vermektedir. Öyle ki Kurul, fiyat-maliyet karşılaştırması yapılmasının mümkün olmadığı bazı hallerde, sadece FKA yoluyla da aşırı fiyat değerlendirmesinde bulunmuştur.
- (120) Nitekim Kurul, işbu dosya ile benzer rekabet ihlali iddialarını incelediği önceki *Congresium* kararında³⁰ da, muhasebe maliyetlerine bakıldığında CONGRESIUM'un fuar alanı kiralama hizmetinden zarar ettiğini tespit etmesine rağmen fiyat-maliyet ve rakip fiyat karşılaştırmaları yapmıştır. Ancak fiyat-maliyet karşılaştırmasının ardından o dönemde maliyetlerin ayrıştırılamıyor olması nedeniyle eşdeğer nitelikteki hizmetlerin fiyatlarının kıyaslanması dikkate alınmıştır. Kurul, CONGRESIUM'un fiyatlarını rakiplerin fiyatları ile kıyasladıktan sonra kendi fiyatları içinde karşılaştırmasını yaparak teşebbüsün aşırı fiyat uygulamadığı sonucuna ulaşmıştır.
- (121) Yukarıda yer verilen açıklamalar doğrultusunda, işbu dosya kapsamındaki aşırı fiyat değerlendirmesinde ilk adım olarak CONGRESIUM'un başvuru sahibinin fuarı için uyguladığı alan tahsisi ve yan hizmet fiyatları ile bu fuarlara sağladığı hizmetler kapsamında katlandığı maliyetler incelenmiştir. Değerlendirmenin ikinci adımı olarak ise CONGRESIUM'un başvuru sahibine uyguladığı birim fiyat ile benzer fuarlara uyguladığı fiyatlar karşılaştırılmaktadır.
- (122) CONGRESIUM'un başvuru sahibinin 2012-2019³¹ yılları arasında organize ettiği fuarlar özelinde katlandığı maliyetler ve bu fuarlar çerçevesinde sağladığı alan tahsisi hizmetleri ve yan hizmetlerden³² elde ettiği gelirlere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir:

²⁹ Case COMP/A.36.568/D3 – Scandlines Sverige AB v Port of Helsingborg, para. 147-149

³⁰ 27.10.2016 tarihli ve 16-35/604-269 sayılı karar.

³¹ 2019 yılının son aylarında tüm dünyada etkili olan Covid-19 salgını 2020 yılının Mart ayından itibaren ülkemizde de etkili olmuştur. Salgınla mücadele kapsamında alınan tedbirler çerçevesinde bakanlıklar ve valilikler tarafından yayımlanan genelgeler ile düğün, toplantı, kongre vb. aktiviteler yasaklanmıştır. Bkz. <https://www.icisleri.gov.tr/koronavirus-salgini-ile-mucadele-kapsaminda-toplantilarla-ilgili-ek-genelge>. Bu nedenle CONGRESIUM'da genelgenin yayımlandığı tarih olan 26.03.2020 tarihine kadar yalnızca iki fuar düzenlenebilmiştir.

³² Yan hizmetler yeme-içme, elektrik, kablolama, stant, stant hasar bedeli, sandalye, masa, kilitli oda, bistro, bistro sandalye, banko, flip chart, sam sehpa, stop şeridi, teknik hizmet, temizlik, güvenlik, moloz atımı, personele yemek, bardak su, 0.5 lt su vb. alan tahsisi haricindeki tüm hizmetleri içermektedir.

Tablo 6: CONGRESIUM'un EIF Kapsamında Katlandığı Maliyet ve Elde Ettiği Gelirler

	Toplam Gelir (TL)	Günlük Gelir (TL)	m ² Başına Günlük Gelir (TL)	Toplam Maliyet (TL)	Günlük Maliyet (TL)	m ² Başına Günlük Maliyet (TL)	Fuar Karı veya Zararı (TL)	Toplam Kârlılık Oranı (%)
2012	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2013	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2014	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2015	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2016	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2017	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2018	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2019	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: CONGRESIUM'dan gelen bilgiler

- (123) Tabloya göre CONGRESIUM, DOMİNO'ya ilk hizmet sağladığı yıldan 2019 yılına kadar %(.....) ile %(.....) arasında değişen oranlarda (.....) elde etmiş, 2013 yılında ise bu hizmetlerin sunuşundan %(.....)'luk bir (.....) karşılaşmıştır. En yüksek (.....) %(.....)'lik oranla 2017 ve 2019 yıllarında elde etmiştir. Sonuç olarak görülmektedir ki CONGRESIUM, belirli bir (.....) oranı üzerinden hizmetler sunuşu gerçekleştirilmemiş, incelenen yıllar itibarıyla farklı oranlarda (.....) elde etmiştir.
- (124) CONGRESIUM'un EIF dışındaki fuarlar çerçevesinde elde ettiği gelirler ve katlandığı maliyetler ise 2016³³ ile 2019 yılları arasında ve yıllık bazda aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır:

Tablo-7: 2016 Yılında Fuarlar Kapsamında Elde Edilen Gelir ve Katlanılan Maliyet Karşılaştırması

Konu	Fuar Organizatörü	Elde Edilen Gelir (TL)	Katlanılan Maliyet (TL)	Fuar Kârı veya Zararı (TL)	Kâr/Zarar Oranı(%)
Kitap	Eylül Fuar Org. Sergi ve Panayır Ltd. Şti. (Eylül Fuarcılık)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Enerji / Bilgi Teknolojileri	Demos Fuarcılık ve Org. A.Ş. (Demos Fuarcılık)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İş ve İnşaat Makinaları	Kalite Fuar Yapım A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Sanat	Atis Fuarcılık A.Ş. (Atis Fuarcılık)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İnşaat Malz.	CYF Fuarcılık A.Ş. (CYF Fuarcılık)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Güvenlik	CYF Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mobilya	GLEX	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Turizm	Atis Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İnşaat Malz.	ARK Fuarcılık Dış Ticaret Ltd. Şti. (ARK Fuarcılık)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Bilgi Teknolojileri	Atis Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eğitim	Eket Fuarcılık Tic. Ltd. Şti.(Eket Fuarcılık)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İnşaat Malz.	Yem Fuarcılık A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Enerji	DOMİNO	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Güvenlik	Ekspoturk Fuarcılık Org. Ltd. Şti. (Ekspoturk Fuarcılık)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Elektrik Otomasyon	ECR Fuarcılık Ltd. Şti.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: CONGRESIUM'dan gelen bilgiler

³³ 2012 ile 2015 yıllarına dair CONGRESIUM'un elde ettiği gelir, katlandığı maliyet ve kar/zarar oranları bilgileri mevcuttur. Ancak anılan bu dönemde de (.....) oranlarının 2016 yılı ve sonrası ile benzerlik göstermesi nedeniyle incelemeye son beş yılı kapsayacak şekilde devam edilmiştir.

- (125) Tablo incelendiğinde CONGRESIUM'un 2016 yılında 15 adet fuar düzenlediği, bu fuarlardan da farklı oranlarda (.....) ettiği, kitap ve eğitim alanındaki iki fuarda (.....) olduğu görülmektedir. Bunun yanında CONGRESIUM, 2016 yılında düzenlenen diğer fuarlara %(.....) ile %(.....) aralığında değişen (.....) oranlarıyla, EIF fuarına ise %(.....) oranıyla hizmet sunmuştur. Bu fuarlardan onundan EIF'den elde etmiş olduğu (.....) oranından daha yüksek oranda (.....) etmiştir. CONGRESIUM'un (.....) ettiği fuarlara ek olarak yalnız inşaat ve güvenlik alanında düzenlenen iki fuarda EIF'den daha düşük (.....) oranıyla satış gerçekleştirmiştir.

Tablo-8: 2017 Yılında Fuarlar Kapsamında Elde Edilen Gelir ve Katlanılan Maliyet Karşılaştırması.

Konu	Fuar Organizatörü	Elde Edilen Gelir (TL)	Katlanılan Maliyet (TL)	Fuar Kârı veya Zararı (TL)	Kâr/Zarar Oranı (%)
Kitap	Eylül Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eğitim	Eylül Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Otelcilik	Messe Stuttgart Ares Fuarcılık Ltd. Şti (MSA Fuarcılık)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Sanat	Atis Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Turizm	Atis Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mobilya	1.İstanbul Fuarcılık A.Ş., 2.Pozitif Fuarcılık A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Güvenlik	CYF Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İnşaat Malz.	CYF Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İnşaat Malz.	Hannover Messe Sodeks Fuarcılık A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İnşaat Makinaları	MCI Fuarcılık Dış Ticaret Ltd. Şti. (MCI Fuarcılık)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Gayrimenkul	İstanbul Fuarcılık A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Perakendecilik	MCI Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Enerji	DOMİNO	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Güvenlik	Ekspoturk Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Elektrik Otomasyon	Artı 2 Fuarcılık Ltd. Şti (Artı 2 Fuarcılık)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
El Sanatları	Rem Fuar Sergi ve Pan. Tan. Ltd. Şti. (Rem Fuar)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
El Sanatları	Rem Fuar	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: CONGRESIUM'dan gelen bilgiler

- (126) Tablodan 2017 yılında 17 adet fuar düzenlendiği anlaşılmaktadır. CONGRESIUM'un düzenlenen bu fuarlardan yine kitap fuarında (.....) olduğu görülürken geri kalan fuarların tamamında (.....) oranını önceki seneye nazaran önemli ölçüde artırdığı, (.....) %(.....) ile %(.....) aralığında çeşitli oranlarda seyrettiği, EIF'den (.....) %(.....) olduğu görülmektedir. Bunun yanında EIF dışında kalan 16 fuarda 11'ine EIF'den daha yüksek (.....) oranıyla hizmet sunulduğu görülmektedir.

Tablo-9: 2018 Yılında Fuarlar Kapsamında Elde Edilen Gelir ve Katlanılan Maliyet Karşılaştırması

Konu	Fuar Organizatörü	Elde Edilen Gelir (TL)	Katlanılan Maliyet (TL)	Fuar Kârı veya Zararı (TL)	Kâr/Zarar Oranı (%)
Kitap	Eylül Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eğitim	Eylül Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Çağdaş Sanatlar	Atis Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Turizm	Atis Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Güvenlik	CYF Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İnşaat Malzemeleri	Artı 2 Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Taşımacılık	Alle Uluslararası Fuar Org. Hizmet. Ltd. Şti. (Alle Fuarcılık)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tıbbi Cihazlar	Türk Dış Hekimleri Birliği Fuar ve Org. Ltd. Şti. (TDB Fuarcılık)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Enerji	DOMİNO	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Elektrik Otomasyon	Artı 2 Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Bilgisayar Teknolojileri	Likapa Fair Fuarcılık Ticaret A.Ş. (Likapa)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
El Sanatları	Rem Fuar	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: CONGRESIUM'dan gelen bilgiler

- (127) Tablo incelendiğinde, CONGRESIUM'un 2018 yılında, 12 adet fuar ile bir önceki yıla göre daha az fuara ev sahipliği yaptığı görülmektedir. Bu fuarlardan inşaat, taşımacılık ve el sanatları alanında olmak üzere üç tanesinde sunulan hizmetler çerçevesinde (.....) edildiği, diğer fuarlardan (.....) oranlarının ise bir önceki yıla göre önemli derecede düşüş gösterdiği ve %(.....) ile %(.....) arasında değiştiği, EIF fuarından %(.....) edildiği görülmektedir. Bunun yanında CONGRESIUM'da 2018 yılı içerisinde düzenlenen fuarların beş tanesinde EIF'den daha yüksek (.....) çalışıldığı anlaşılmaktadır.

Tablo-10: 2019 Yılında Fuarlar Kapsamında Elde Edilen Gelir ve Katlanılan Maliyet Karşılaştırması

Konu	Fuar Organizatörü	Elde Edilen Gelir (TL)	Katlanılan Maliyet (TL)	Fuar Kârı veya Zararı (TL)	Kâr/Zarar Oranı (%)
Kitap	Eylül Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Otelcilik	MSA Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Çağdaş Sanatlar	Atis Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Güvenlik	CYF Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Diğer	Likapa	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kozmetik	TG Ekspo Uluslararası Fuarcılık A.Ş. (TGS Fuarcılık)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Çevre	MCI Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kitap	Rem Fuar	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Bilgisayar Teknolojileri	Likapa,	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Enerji	DOMİNO	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Turizm	Atis Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Elektrik Otomasyon	Artı 2 Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Diğer	HYF Fuarcılık A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: CONGRESIUM'dan gelen bilgiler

- (128) Tablodan 2019 yılında CONGRESIUM'da 13 adet fuar düzenlendiği, bu fuarlardan Likapa Fair Fuarcılık A.Ş. ve HYF Fuarcılık A.Ş. (Likapa) tarafından organize edilen "diğer" konulu fuarlara sunulan hizmetler çerçevesinde (.....) edildiği, geri kalan fuarlara sunulan hizmetler için CONGRESIUM tarafından (.....) oranlarının bir önceki yıla göre önemli derecede artış sergilediği, (.....) %(.....) ile %(.....) arasında değişen oranlarda seyrettiği, EIF'den (.....) %(.....) olduğu görülmektedir. CONGRESIUM, 2019 yılında EIF dışında kalan 12 fuardan altı tanesinden EIF'den elde ettiği orandan daha yüksek (.....) oranı ile çalışmıştır.
- (129) Bunların yanında CONGRESIUM'un 2012 ile 2019 yılları arasındaki gelir tablolarından elde edilen, CONGRESIUM'un ilgili yıllardaki tüm faaliyetleri çerçevesindeki (.....) durumunu gösteren veriler de incelenmiştir. Aşağıda teşebbüsün 2012 yılından 2019 yılına değin gelirler, faaliyet giderleri, faaliyet karı ile net karı tablo ile sunulmaktadır:

Tablo-11: CONGRESIUM'un Gelir Tablolarından Elde Edilen Veriler (2012 – 2019)

Yıllar	Net Satışlar (TL)	Satışların Maliyeti + Faaliyet Giderleri (TL)	Faaliyet Karı (TL)	FAVÖK Kârlılık Oranı	Net Kâr (TL)	Net Kârlılık Oranı (%)
2012	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2013	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2014	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2015	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2016	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2017	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2018	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2019	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: CONGRESIUM'dan gelen bilgiler

- (130) CONGRESIUM'un tüm faaliyetlerinden incelenen yıllar itibarıyla yalnızca 2015 ve 2017 yıllarında, sırasıyla, %(.....) ve %(.....) oranında (.....), diğer yıllarda ise %(.....) ve %(.....) aralığında (.....) ettiği görülmektedir. Yıllık fuar kârlılık tabloları göz önünde bulundurulduğunda CONGRESIUM'un fuar dışındaki faaliyetlerinden büyük ölçüde (.....) ettiği anlaşılmaktadır. Örneğin, 2019 yılında CONGRESIUM'un fuarlardan (.....) analizinin yer aldığı yukarıdaki tablolar birlikte incelendiğinde, diğer yıllara nazaran (.....) sahip olunan bu yılda dahi CONGRESIUM'un tüm faaliyetlerinden %(.....) oranında (.....) ettiği görülmektedir.
- (131) CONGRESIUM'un yukarıda sergilenen kârlılık analizi ve başvuru sahibinin iddiaları karşısında başvuru sahibinin de kârlılık durumu -hâkim durumun ve hâkim durumun kötüye kullanılmasının varsayımı altında- etki tespiti bakımından incelemeye konu edilmiştir. Bu çerçevede aşağıda DOMİNO'nun kârlılık analizi de tablo ile sunulmaktadır:

Tablo-12: DOMİNO'nun Gelir Tablolarından Elde Edilen Veriler (2012 – 2019)

	Net Satışlar (TL)	Satışların Maliyeti + Faaliyet Giderleri (TL)	Faaliyet Kârı (TL)	FAVÖK Kârlılık Oranı	Net Kâr (TL)	Net Kârlılık Oranı (%)
2012	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2013	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2014	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2015	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2016	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2017	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2018	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2019	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: DOMİNO'dan gelen bilgiler

- (132) Fiyat ve maliyete ilişkin analiz ve tespitlerin ardından EDT'nin ikinci adımı olan FKA çerçevesinde CONGRESIUM'un EIF için uyguladığı fiyat politikası diğer fuarlar için uyguladığı fiyatlar ile karşılaştırılmıştır. CONGRESIUM'un 2016-2019 yılları arasında hizmet verdiği fuarlar özelinde talep ettiği birim fiyatlara aşağıdaki tablolarda yer verilmektedir.

Tablo-13: 2016 Yılı Birim Fiyatlar (TL/m²)

Konu	Fuar Organizatörü	Fuardan Elde Edilen Gelir (TL)	Fuar Gün Sayısı (Kurulum + Fuar + Söküm)	Kullanılan Alan (m ²)	Günlük Elde Edilen Gelir (TL)	Günlük m ² Başına Gelir (TL)
Kitap	Eylül Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Enerji / Bilgi Teknolojileri	Demos Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İş ve İnşaat Makinaları	Kalite Fuar Yapım A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Sanat	Atis Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İnşaat Malz.i	CYF Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Güvenlik	CYF Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mobilya	GLEX	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Turizm	Atis Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İnşaat Malz.	ARK Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Bilgi Teknolojileri	Atis Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eğitim	Eket Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İnşaat Malz.	Yem Fuarcılık A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Enerji	DOMİNO	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Güvenlik	Ekspoturk	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Elektrik Otomasyon	ECR Fuarcılık Ltd. Şti	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: CONGRESIUM'dan gelen bilgiler

- (133) Tablo incelendiğinde CONGRESIUM'un 2016 yılında düzenlenen 15 fuara alan hizmeti ve yan hizmetler için günlük uyguladığı m² fiyatının (.....) TL/m² ile (.....) TL/m² arasında değişiklik gösterdiği görülmektedir. En düşük fiyatın Eylül Fuarcılık tarafından organize edilen kitap fuarına sunulduğu, en yüksek fiyatın ise Eket Fuarcılık tarafından organize edilen eğitim fuarına sunulduğu görülmektedir. Tabloda incelenen 2016 yılı itibarıyla EIF fuarına (.....) TL/m² fiyat üzerinden hizmet verildiği, bu yıl içerisinde biri GLEX tarafından düzenlenen mobilya fuarı dğeriyse Eket Fuarcılık tarafından düzenlenen bir eğitim fuarı olmak üzere, iki fuara EIF'den daha yüksek birim fiyatla hizmet sunulduğu anlaşılmaktadır. Burada, eğitim fuarı için kullanılan alanın (1500 m²) diğerlerine nazaran düşük kaldığı, bunun sonucunda birim alan için yapılan ücretlendirmenin yüksek kaldığı görülmektedir. Bu da CONGRESIUM'un kiralanan alan, alınan hizmetlerin kapsamı vs. gibi ölçütler çerçevesinde fiyatlandırmasının değiştiği yönündeki açıklamasını teyit etmektedir.

Tablo-14: 2017 Yılı Birim Fiyatlar (TL/m²)

Konu	Fuar Organizatörü	Fuardan Elde Edilen Gelir (TL)	Fuar Gün Sayısı (Kurulum + Fuar + Söküm)	Kullanılan Alan (m ²)	Günlük Elde Edilen Gelir (TL)	Günlük m ² Başına Gelir (TL)
Kitap	Eylül Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eğitim	Eylül Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Otelcilik	MSA Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Sanat	Atis Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Turizm	Atis Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Konu	Fuar Organizatörü	Fuardan Elde Edilen Gelir (TL)	Fuar Gün Sayısı (Kurulum + Fuar + Söküm)	Kullanılan Alan (m ²)	Günlük Elde Edilen Gelir (TL)	Günlük m ² Başına Gelir (TL)
Mobilya	1.İstanbul Fuarcılık A.Ş. 2.Pozitif Fuarcılık A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Güvenlik	CYF Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İnşaat Malz.	CYF Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İnşaat Malz.	Hannover Messe Sodeks Fuarcılık A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İnşaat Makinaları	MCI Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Gayrimenkul	İstanbul Fuarcılık A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Perakendecilik	MCI Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Enerji	DOMİNO	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Güvenlik	Ekspoturk	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Elektrik Otomasyon	Artı 2 Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
El Sanatları	Rem Fuar	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
El Sanatları	Rem Fuar	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: CONGRESIUM'dan gelen bilgiler

- (134) Tablo incelendiğinde CONGRESIUM'un 2017 yılında düzenlenen 17 fuara alan hizmeti ve yan hizmetler sunumu için günlük uyguladığı m² fiyatının (.....) TL/m² ile (.....) TL/m² arasında değişiklik gösterdiği görülmektedir. En düşük fiyatın (.....) tarafından organize edilen (.....) fuarına sunulduğu, en yüksek fiyatın ise (.....) tarafından organize edilen (.....) sunulduğu görülmektedir. Tabloda 2017 yılı itibarıyla EIF fuarına (.....) TL/m² fiyat üzerinden hizmet verildiği, birim fiyatın bir önceki yıla göre %(.....) artış gösterdiği, bu yıl içerisinde üç fuara EIF'den daha yüksek birim fiyatla hizmet sunulduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanında Eylül Fuarcılık'ın 2017 yılının başlarında art arda düzenlemiş olduğu iki fuardan birisi olan kitap fuarına (.....) TL/m² fiyat üzerinden hizmet sunulurken, hemen ardından düzenlenen eğitim fuarına 2017 yılının (.....) birim fiyatı olan (.....) TL/m² üzerinden hizmet sunulduğu dikkat çekmektedir³⁴. Bu husus da CONGRESIUM'un fuarın niteliği, düzenlenme süresi, katılımcı sayısı ve profili gibi çeşitli parametrelere göre fiyat tespit ettiği ifadeleri ile örtüşmektedir.

Tablo-15: 2018 Yılı Birim Fiyatları (TL/m²)

Konu	Fuar Organizatörü	Fuardan Elde Edilen Gelir (TL)	Fuar Gün Sayısı (Kurulum + Fuar + Söküm)	Kullanılan Alan (m ²)	Günlük Elde Edilen Gelir (TL)	Günlük m ² Başına Gelir (TL)
Kitap	Eylül Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eğitim	Eylül Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Çağdaş Sanatlar	Atis Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Turizm	Atis Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Güvenlik	CYF Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İnşaat Malz.	Artı 2 Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Taşımacılık	Alle Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

³⁴ Eylül Fuarcılık tarafından düzenlenen kitap fuarı 06.01.2017 tarihi ile 15.01.2017 tarihleri arasında, eğitim fuarı ise 09.02.2017 tarihi ile 12.02.2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. 2017 yılı fuar takvimi için bkz. <https://www.tobb.org.tr/FuarlarMudurlugu/Sayfalar/Arsiv.php>.

Konu	Fuar Organizatörü	Fuardan Elde Edilen Gelir (TL)	Fuar Gün Sayısı (Kurulum + Fuar + Söküm)	Kullanılan Alan (m ²)	Günlük Elde Edilen Gelir (TL)	Günlük m ² Başına Gelir (TL)
Tıbbi Cihazlar	TDB Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Enerji	DOMİNO	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Elektrik Otomasyon	Artı 2 Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Bilgisayar Teknolojileri	Likapa	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
El Sanatları	Rem Fuar	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: CONGRESIUM'dan gelen bilgiler

- (135) 2018 yılına ait birim fiyatların yer aldığı tablo incelendiğinde CONGRESIUM'da bu yıl içerisinde 12 fuar tertip edildiği görülmektedir. Bu fuarlar için CONGRESIUM'un uyguladığı birim fiyatların (.....) TL/m² ile (.....) TL/m² arasında değiştiği, en düşük birim fiyatın (.....) tarafından düzenlenen (.....), en yüksek birim fiyatın ise (.....) tarafından düzenlenen (.....) fuarına sunulduğu anlaşılmaktadır. İncelenen yıl itibarıyla EIF'ye (.....) TL/m² üzerinden alan tahsisi ve yan hizmet sunuşu gerçekleştirildiği, bu fiyatın bir önceki yıla göre %13 artış gösterdiği, üç fuara EIF'den daha yüksek birim fiyatla hizmet sunulduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanında bir önceki yıla benzer şekilde EYLÜL FUARCILIK tarafından aynı tarihlerde düzenlenen iki fuardan biri olan kitap fuarına (.....) TL/m² üzerinden, eğitim fuarına ise (.....) TL/m² üzerinden hizmet sunulduğu görülmektedir³⁵. Bu durumun sebebi yine eğitim fuarının daha az günü ve daha az alanı kapsamaması olarak görülmekte, bu da yine CONGRESIUM'un fiyatlama usullerine ilişkin açıklamaları ile paralel seyir arz etmektedir.

Tablo-16: 2019 Yılı Birim Fiyatları (TL/m²)

Konu	Fuar Organizatörü	Fuardan Elde Edilen Gelir (TL)	Fuar Gün Sayısı (Kurulum + Fuar + Söküm)	Kullanılan Alan (m ²)	Günlük Elde Edilen Gelir (TL)	Günlük m ² Başına Gelir (TL)
Kitap	Eylül Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Otelcilik	MSA Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Çağdaş Sanatlar	Atis Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Güvenlik	CYF Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Diğer	Likapa	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kozmetik	TG Ekspo Uluslararası Fuarcılık A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Çevre	MCI Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kitap	Rem Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Bilgisayar Teknolojileri	Likapa	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Enerji	DOMİNO	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Turizm	Atis Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Elektrik Otomasyon	Artı 2 Fuarcılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Diğer	HYF Fuarcılık A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: CONGRESIUM'dan gelen bilgiler

- (136) Tablo incelendiğinde 2019 yılında 13 fuar düzenlendiği, CONGRESIUM'un bu fuarlara (.....) TL/m² ile (.....) TL/m² arasında değişen fiyatlarda alan tahsisi hizmeti ve yan hizmet sunduğu görülmektedir. 2019 yılında düzenlenen EIF için birim fiyatın (.....)

³⁵ Eylül Fuarcılık tarafından düzenlenen kitap fuarı 16.02.2018-25.02.2018 tarihleri arasında, eğitim fuarı ise 22.02.2018-25.02.2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. 2018 yılı fuar takvimi için bkz. <https://www.tobb.org.tr/FuarlarMudurlugu/Sayfalar/Arsiv.php>.

TL/m² olduğu, bu fiyatın bir önceki yılın birim fiyatıyla neredeyse aynı olduğu, bu yıl içerisinde düzenlenen fuarlardan beş tanesine EIF'den daha yüksek bedellerle hizmet sunumu yapıldığı görülmektedir. Bunun yanında Likapa tarafından 2019 yılı içerisinde düzenlenen iki fuardan ilki olan diğer konulu fuara günlük (.....) TL/m² üzerinden hizmet sunulduğu, bilgisayar teknolojileri konulu fuara ise (.....) TL/m² üzerinden hizmet sunulduğu dikkat çekmektedir.

- (137) CONGRESIUM'un alan tahsis ettiği fuarların birim fiyatları kendi içerisinde karşılaştırıldıktan sonra rakibi olan fuar alanı işletmecileri TÜYAP ve ANFA'nın düzenlediği fuarların birim fiyatları karşılaştırılmıştır. Buna göre günlük m² başına gelirlerinin fuar bazında 2016 yılında, CONGRESIUM'da (.....) TL ile (.....) TL arasında, buna karşılık TÜYAP'ta (.....) TL ile (.....) TL arasında değiştiği tespit edilmiştir. Aynı şekilde 2017 yılında söz konusu gelirlerin CONGRESIUM için (.....) TL ile (.....) TL arasında, TÜYAP için (.....) TL ile (.....) TL arasında değiştiği, ANFA'nın günlük m² başına gelirinin ise (.....) TL olduğu tespit edilmiştir. 2018 yılında ise, günlük m² başına gelirler CONGRESIUM'da (.....) TL ile (.....) TL arasında değişirken TÜYAP'ta (.....) TL ile (.....) TL arasında seyretmiş, ANFA' için bu yılın geliri (.....) TL şeklinde gerçekleşmiştir. 2019 yılında ise, CONGRESIUM'un günlük m² başına geliri (.....) TL ile (.....) TL arasında değişirken TÜYAP'ın günlük m² başına geliri (.....) TL ile (.....) TL arasında değişmiş, ANFA'nın günlük m² başına geliri ise (.....) TL değerinde gerçekleşmiştir.
- (138) Bu noktada TÜYAP'ın işlettiği fuar alanının kapasitesinin CONGRESIUM'un işlettiği fuar alanının kapasitesinden daha büyük olduğu ve TÜYAP'ın alan kapasitesine bağlı olarak CONGRESIUM'a göre daha büyük fuar alanı kiralamasının elde ettiği birim gelirlerinin düşmesinde rol oynadığı anlaşılmaktadır. Diğer yandan, Ankara Büyükşehir Belediyesinin işletmesi ANFA'nın da fuar alanı kiralamak dışında yan hizmetleri kendisinin sağlamaması ortaya çıkan fiyat farklılıklarını açıklamaktadır. Benzer tablo önceki *Congresium* kararında da tespit edilmiş, aşırı fiyat tespitinin bulunmadığı kararda CNR'nin ve İstanbul Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı'nın fiyatlarının daha yüksek seyrettiği buna karşın TÜYAP ve İstanbul Dünya Ticaret Merkezi'nin fiyatlarının görece daha düşük seviyelerde kaldığı görülmektedir. Bu çerçevede, yukarıda yer verilen günlük m² başına gelir karşılaştırması sonucunda da, CONGRESIUM tarafından uygulanan fiyatların aşırı olmadığı değerlendirilmektedir.
- (139) Başvuru sahibinin CONGRESIUM'un aşırı fiyat uygulamak suretiyle hâkim durumunu kötüye kullandığına ilişkin iddialardan bir diğeri de CONGRESIUM'un 04-06.11.2015 tarihlerinde düzenlenecek olan EIF için sunduğu (.....) TL'lik (KDV Hariç) organizasyon teklifini geri çekerek (.....)'lik TL (KDV Hariç) yeni bir organizasyon teklifi sunmasına ilişkindir. Fuara az bir süre kalması nedeniyle DOMİNO'nun bu teklifi kabul ederek sözleşme imzaladıkları ifade edilmektedir.
- (140) İddia edilen hususun mevcudiyeti DOMİNO tarafından sunulan belgelerden tespit edilebilmektedir. DOMİNO tarafından sağlanan belgelerden 07.02.2015 tarihinde CONGRESIUM tarafından sunulan organizasyon teklifinde salon kira bedelinin (.....) TL olduğu, bunun yerine 22.07.2015 tarihinde sunulan organizasyon teklifinde salon kira bedelinin (.....) TL olduğu görülmektedir. Söz konusu artış neticesinde salon kira bedelinin aşırı olup olmadığını değerlendirmek maksadıyla 2015 yılında CONGRESIUM'da düzenlenen tüm fuarlara, bu fuarların salon kira bedellerine, her bir fuar özelinde elde edilen gelire ve katlanılan maliyete aşağıdaki tabloda yer verilmektedir³⁶:

³⁶ 2015 yılına ilişkin kullanılan alan gibi bilgilere ilgili dönemde yönetim değişikliği sebebiyle ulaşılamadığı belirtilmiştir, bu sebeple metrekare başına fiyatlar yerine nihai fiyatların karşılaştırılması yoluna gidilmiştir.

Tablo-17: CONGRESIUM'da 2015 Yılında Düzenlenen Fuarların Fiyat, Maliyet ve Kârlılık Oranları

Konu	Fuar Organizatörü	Salon Kira Geliri (TL)	Fuardan Elde Edilen Gelir (TL)	Katlanılan Maliyet (TL)	Kar (TL)	Kârlılık Oranı (%)
Diğer	MSA Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Enerji	Demos Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Güvenlik	CYF Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kitap	Eylül Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Otelcilik	MSA Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Sanat	Atis Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İnşaat Malz.	CYF Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mobilya	GLEX	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Çevre	MMI Eurasia Fuarçılık Ltd. Şti.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İnşaat Malz.	Hannover Messe Sodeks Fuarçılık A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Bebek / Çocuk İhtiyaçları	DOMİNO	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Bilgi Teknolojileri	Atis Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eğitim	Eket Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İnşaat Malz.	Yem Fuarçılık A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Enerji	DOMİNO	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Güvenlik		(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Diğer	HHB Fuar Organizasyon Reklam Ltd. Şti	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tıbbi Cihazlar	TG Ekspo Uluslararası Fuarçılık A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Bilgi Teknolojileri	GLEX	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: CONGRESIUM'dan gelen bilgiler

- (141) Tablo incelendiğinde CONGRESIUM'un 2015 yılında düzenlenen fuarlar için (.....) TL ile (.....) TL arasında bedellerle salon tahsis ettiği, 2015 yılında düzenlenen EIF için salon tahsis bedelinin (.....) TL olduğu, aynı yıl yine DOMİNO tarafından 14-17.05.2015 tarihlerinde düzenlenen bebek/çocuk ihtiyaçları konulu fuar için salon tahsis bedelinin (.....) TL olduğu görülmektedir. Bunun yanında ilgili yıl içerisinde düzenlenmiş olan toplam 19 fuarın dokuzunun salon tahsis bedelinin DOMİNO'ya EIF fuarı için sunulan (.....) TL'nin üzerinde olduğu, fuar özelinde CONGRESIUM açısından kârlılık incelendiğinde ise EIF fuarından %(.....) ettiği, aynı yıl içerisindeki diğer fuarların 15'inde bu orandan daha yüksek değerlerle hizmet verdiği anlaşılmaktadır.
- (142) Yukarıda yer verilen nedenlerle güncellenen salon kira bedelinin dahi CONGRESIUM'un diğer fuarlar için sunmuş olduğu salon kira bedellerinin içerisinde yer aldığı, 2015 yılında düzenlenen fuarların yaklaşık %50'sine DOMİNO'ya EIF için sunulan kira bedelinin üzerinde bedellerle salon tahsisi yapıldığı, bunun yanında ilgili yıl içerisindeki fuarların yaklaşık %75'inden ise EIF'den (.....) üzerinde (.....) ettiği, bu koşullar altında CONGRESIUM'un sunduğu kira bedelinin aşırı olarak değerlendirilemeyeceği anlaşılmaktadır.
- (143) Rekabet hukuku bağlamında aşırı fiyat kavramı çerçevesinde öne sürülen iddialardan bir diğeri de daha önceki yıllarda DOMİNO'ya ücretsiz olarak sunulan ve 2019 yılında alan kirası olarak (.....) TL talep edilen Angora salonu için 2020 yılında (.....) TL talep edilmesine ilişkindir. Başvuru sahibi söz konusu salonun kira bedelinin aşırı olduğunu,

dolayısıyla CONGRESIUM'un hâkim durumunu kötüye kullandığını iddia etmekte, hatta geçici tedbirle 2020 yılı için bu salonun ücretsiz sağlanmasını talep etmektedir.

- (144) Bu hususta CONGRESIUM, Angora Salonu'nun fuar organizatörleri tarafından sıklıkla rağbet gösterilen 1.502 m² büyüklüğe sahip bir toplantı salonu olduğunu ifade etmektedir. Bunun yanında CONGRESIUM tarafından Angora Salonu için belirlenen kira bedelinin 2019-2020 yılları için günlük 70.000 TL olduğu, ancak organizatörlere uygulanan fiyatın değişkenlik gösterebildiği örnek sözleşmelerle belirtilmiştir. Genel olarak fuar organizatörlerine sağlanan alan tahsis hizmetlerinin fiyatlandırmasına yönelik buldukları açıklamalar paralelinde, bir fuar organizatörüne uygulanan fiyatın belirlenmesinde salt organizasyonun tertip edileceği salona göre değil, aynı zamanda talep edilen diğer hizmetlerin büyüklüğüne de bakılarak fiyatın tespit edildiği ifade edilmektedir.
- (145) Bunun yanında iddianın konusunu oluşturan (.....) TL tutarındaki salon kira bedelinin 2020 yılında düzenlenmesi planlanan EIF için üç gün organizasyon süresi iki gün kurulum ve söküm süreleri olmak üzere toplam beş gün için teklif edildiği ve henüz müzakere aşamasında olduğu, sunulan bu teklifin herhangi bir indirim uygulanmamış liste fiyatı üzerinden hazırlandığı belirtilmektedir. Bunun yanında anılan fiyata herhangi bir indirim yapılmaksızın da fiyatın aşırı olarak nitelendirilemeyeceği ifade edilmektedir. DOMİNO tarafından EIF'nin bu yıl sanal ortamda gerçekleştirileceğinin ilanı üzerine, zaten iddiaya konu fuarın gerçekleştirilmeyeceği, DOMİNO'nun sözleşmede anlaşılan ödemeleri dahi ödemekten imtina ettiği ve söz konusu uyuşmazlığın hâlihazırda arabuluculuk sürecinde olduğu anlaşılmıştır. Hem fuarın gerçekleşmeyecek olması, iddia konusu fiyatlamanın yalnız teklifte kalması, hem de zaten salon ayırımına gidilmeksizin toplam talep edilen fiyatların incelenmesinin daha uygun olduğunun tespiti üzerine, bu iddianın da mesnetsiz kaldığı değerlendirilmektedir.
- (146) Son olarak, fuarların organizasyonu ESASLAR'da belirtildiği üzere bir önceki yılın Ağustos ayının birinci günü sonuna kadar diğerlerinin yanında kira sözleşmesi ile birlikte TOBB'a bildirilmektedir. Dolayısıyla fuar organizasyonu nihai halini almadan sözleşme imzalanmaktadır. Ancak fuar zamanına doğru toplantı salonu, yemek, katılımcı sayısı gibi talep edilen hizmetler daha netleşmekte, bu bakımdan nihai fiyatlar kullanılan yan hizmetlerinde de tespiti ile fuar sonrası mutabakat sürecinde oluşturulmaktadır. Mutabakat sürecinde, CONGRESIUM tarafından kullanılan elektrik miktarı, hizmet veren servis elemanı sayısı, servis edilen yiyecek-içecek miktarı, moloz toplama gibi teknik işler için sağlanan hizmetler listelenerek nihai fiyat fuar organizatörüne bildirilmektedir.
- (147) Yerinde incelemede elde edilen belgelerde kimi mutabakatlara doğrudan onay verildiği, kimilerinde organizatör tarafından kullanım miktarlarının sorgulandığı, bu hallerde CONGRESIUM ile mutabakatların bir daha gözden geçirildiği, hata varsa düzeltildiği, yoksa organizatörün kabul ettiği, hatta hata olmasa dahi, EIF fuarında olduğu gibi yine de fiyatlarda indirim yapılabildiği görülmektedir.
- (148) DOMİNO, CONGRESIUM'un talep ettiği aşırı fiyatları kabul etmeleri için kendilerini bir sonraki yıl sözleşme yapmamakla tehdit ettiğini de iddia etmiştir. İlk olarak, yılda sınırlı sayıda gerçekleştirilen fuar sayısı ve CONGRESIUM'un ya da CONGRESIUM'u kontrol eden GL EVENTS'in DOMİNO ile rekabet ilişkisinin olmadığı, CONGRESIUM'un hâkim durumda olmadığı ve tek alternatifin CONGRESIUM olmadığı dikkate alındığında, söz konusu iddia dışlayıcı ya da sömürücü bir zarar teorisi ile desteklenememektedir. Kaldı ki, yerinde incelemeden elde edilen belgelerde, 2017'de mutabakat için CONGRESIUM ile DOMİNO yetkilileri arasında toplantı yapılırken DOMİNO'nun sahibi (.....)'in kendisinin aynı anda bir sonraki yıl için de görüşme yapmayı önerdiği

gözlemlenmektedir. Dolayısıyla, bir sonraki yıl için sözleşme hususunun DOMİNO tarafından bir pazarlık aracı olarak da kullanıldığı söylenebilecektir. Sonuç olarak, bu iddianın da fiili durumla örtüşmediği anlaşılmaktadır.

- (149) Sözleşme sürelerine ilişkin bir diğer iddia ise CONGRESIUM'un fuar alanı kiralama sözleşmelerini bir yıldan daha uzun süreli olarak yapmamasına ilişkindir. DOMİNO, CONGRESIUM'un bu tutumunun gelecek yıllarda fiyat unsurunu tehdit aracı olarak kullanabilmek için uzun süreli sözleşmelerle kendisini bağlamamak istemesinden kaynaklandığını ileri sürmektedir. Söz konusu iddiaları değerlendirmek amacıyla ANFA, AKM, CNR ve TÜYAP'a fuar alanı tahsis sözleşmelerinin sürelerine ilişkin sorular yöneltilmiştir. Anılan teşebbüsler tarafından sağlanan cevaplara göre; ANFA'ya fuar organizatörleri tarafından bir yıldan daha uzun süreli sözleşmeler yapmak yönünde talepler geldiği ancak ANFA'nın fuar organizatörleri ile bir yıldan daha uzun süreli sözleşme imzalamadığı, daha fazla fuar organizatörüne imkân tanımak, fuar organizatörleri arasında tekelleşmenin önüne geçmek gibi gerekçelerle bu taleplerin karşılanmadığı ifade edilmiştir.
- (150) AKM tarafından sağlanan cevabi yazıda ise, fuar organizatörlerinin daha uzun süreli sözleşmeler talep ettiği ancak yalnızca uluslararası nitelikte olan fuarlar için bir yıldan uzun süreli sözleşmeler düzenlenebildiği ifade edilmiştir. Aynı hususta CNR'nin cevabi yazısında, fuar organizatörleri ile fuar özelinde sözleşme imzalandığı, fuar kalitesi ve katılımcı sayısını artırmak amacıyla bir yıldan uzun süreli sözleşmelerin tercih edilmediği belirtilmiştir. Başka bir fuar alanı işletmecisi olan TÜYAP tarafından zaman zaman fuar organizatörlerinin işlerinde istikrarı sağlamak üzere uzun süreli sözleşmeler talep ettiği, bu taleplerin karşılıklı mutabık kalınması halinde uzatılabildiği ifade edilmiştir.
- (151) Mezkûr iddiaya ilişkin CONGRESIUM tarafından yapılan açıklamada ise, TOBB bünyesinde yer alan Fuarlar Müdürlüğü'nün her yıl bir fuar takvimi düzenlediği, bu fuar takvimine girmek isteyen fuar organizatörünün fuar alanı işletmecisinden temin edeceği tahsis yazısı ile TOBB'a başvuruda bulunması gerektiği belirtilmiştir. CONGRESIUM tarafından, fuar takviminin bir yıl önceki taleplerle oluşturulması gerekçesiyle fuar organizatörleri ile yapmış olduğu sözleşmeleri de bir yıllık olarak düzenlemeyi tercih ettiği, bunun yanında fuar organizatörleri tarafından kendilerine intikal eden uzun süreli sözleşme talebi olmadığı da ifade edilmiştir.
- (152) Sözleşme sürelerine ilişkin sunulan ifadeler değerlendirildiğinde, fuar alanı işletmecilerinin genellikle bir yıldan daha kısa süreler için sözleşme düzenlediği, fuar organizatörleri tarafından bir yıldan fazla süreli sözleşmeler yapmak yönünde taleplerin sık karşılaşılan bir durum olmadığı tespit edilmiştir. Bunun dışında, ESASLAR'ın "Ana fuar takvimi başvurusu" başlıklı 14. maddesinde; ana fuar takviminde yer almak isteyen fuar organizatörünün fuardan bir önceki yılın Ağustos ayının birinci gününe kadar fuar alanı tahsis belgesi veya fuar alanı kira sözleşmesi ile TOBB'a başvuruda bulunması gerektiği belirtilmiştir. Öte yandan DOMİNO'nun 2020 yılında düzenlenmesi planlanan EIF'yi iptal etme, bunun yerine sanal fuar organize etme kararı dikkate alındığında ileriki yıllar için önceden sözleşme yapmanın her iki taraf için de risk oluşturabileceği anlaşılmaktadır. Bu nedenlerle bir yıldan daha uzun süreler için TOBB'un fuar takvimine girip giremeyeceği öngörülemeyen fuar organizatörleri ile bir yıldan uzun süreli anlaşmalar yapmamak yönündeki iradenin ticari açıdan rasyonel olduğu değerlendirilmektedir.

I.4.2.4. Ayrımcılık İddiasına İlişkin Değerlendirme

- (153) Başvuru sahibi temel olarak;

- Yılbaşı fuarları, sevgililer günü fuarları vb. etkinliklerde dışarıdan pek çok yiyecek getirilmesine izin verildiği halde EIF için buna imkân tanınmayarak,
- Çeşitli fuar organizatörlerinden de aynı fuar alanı için farklı fiyatlar talep edilerek,
- EIF'nin etkinlik zamanında ancak küçük branda asılmasına izin verilirken başka fuar organizatörlerinin düzenlediği etkinliklerde fuar alanının ön cephesini tamamen kaplayacak brandalar asılmasına izin verilerek

ayrımcılık yapıldığını ve çeşitli fuar organizatörlerine fuar alanı (.....) TL arasında 15 günlüğüne kiralanırken DOMİNO'ya KDV dâhil (.....) TL'ye beş günlüğüne kiralandığını iddia etmektedir.

- (154) Genel olarak ayrımcılık, bir ürünün aynı maliyete sahip olmasına rağmen farklı müşterilere farklı fiyata satılması veya maliyet farkına rağmen aynı fiyata satılması sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında fiyat dışında farklı koşullar uygulamak da ayrımcılık kapsamında değerlendirilebilmektedir. Her ne kadar sürdürülebilir ayrımcılığın pazar gücü ile ilişkili olduğu belirtilse de, rekabetçi etkilerinin varlığından dolayı fiyat ayrımcılığının rekabet hukuku kapsamında ihlal sayılabilmesi için kapsamlı değerlendirmelerin yapılması gerekmektedir. 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (b) bendi *"eşit durumdaki alıcılara aynı ve eşit hak, yükümlülük ve edimler için farklı şartlar ileri sürerek, doğrudan veya dolaylı olarak ayrımcılık yapılması"*ni ihlal olarak nitelendirmektedir.
- (155) Literatürde, yöneltildiği taraflara göre ayrımcılığın birincil seviye zarar doğuran ayrımcılık ve ikincil seviye zarar doğuran ayrımcılık olarak ikiye ayrıldığı görülmektedir. Birincil seviye zarar doğuran ayrımcılık, hâkim durumdaki teşebbüsün rakiplerine karşı olan ayrımcı davranışlarını kapsamakta ve genelde dışlayıcı etkileri bağlamında anti-rekabetçi olarak değerlendirilmektedir. Nitekim hâkim durumdaki teşebbüsün alt pazarda rakibi olan müşterilerine yönelik olarak yaptığı ayrımcılığın, rakiplerinin maliyetlerini yükselterek onları pazar dışına çıkarma amaç, etki ve/veya potansiyeli olmasının ihtimali daha yüksektir.
- (156) Öte yandan, ikincil seviye zarar doğuran ayrımcılık hâkim durumdaki teşebbüsle arasında rakiplik ilişkisi bulunmayan müşterilere karşı yapılan davranışları içermektedir. Dosya konusu iddialar, CONGRESIUM tarafından alan tahsisi hizmetleri ve yan hizmetler sunduğu DOMİNO ile diğer fuar organizatörleri arasında fiyatlandırma ve diğer şartlara ilişkin yapılan ayrımcılığa yöneliktir. CONGRESIUM fuar organizatörlüğü alanında faaliyet göstermemektedir. 2018 yılında fuar düzenleme yetkisi sonlandırılana değin GLEX de CONGRESIUM ile aynı ekonomik bütünlük altında aktif bulunmaktaydı. Ancak, söz konusu dönemde GLEX'in düzenlediği fuarlar, ilgili ürün pazarı ve coğrafi pazar bakımlarından başvuru sahibinin faaliyetleri ile kesişmemektedir. Zira GLEX Ankara'da yalnızca mobilya ve bilgisayar-bilgi teknolojileri alanında fuar düzenlemiştir. Şirketin Türkiye genelinde dahi enerji alanında bir faaliyeti olmamıştır. GLEX'in sonraki unvanı EVRE İLETİŞİM ile daha sonra birleştiği SERENAS'ın da fuar organizatörlüğü faaliyeti bulunmamaktadır. Dolayısıyla, dosya konusu iddialar ikincil seviye zarar doğuran ayrımcılık sınıfına girmektedir.
- (157) Avrupa uygulamasına bakıldığında, ikincil seviye zarar doğuran ayrımcılığın, pratikte oldukça nadir gerçekleştirilen ve temel olarak iki durumla sınırlı olarak karşılaşılan bir davranış tipi olduğu görülmektedir³⁷. Bunlardan ilki kamu kaynaklı bir teşebbüsün ulusal ve yabancı firmalar arasında uyguladığı ayrımcılık, ikincisi ise birincil seviyeden zarar

³⁷ Bkz. Ç. TUNÇEL, Rekabet Dergisi, "Secondary-Line Price Discrimination Under European Competition Law – An Assessment From An Effects-Based Perspective (Avrupa Rekabet Hukukunda İkincil Seviye Fiyat Ayrımcılığı – Etki Temelli Perspektiften Değerlendirme)", Cilt: 15, Sayı: 3, Temmuz 2014.

oluşturan bir başka davranışın yanında ek olarak uygulanan ikincil seviye zarar doğuran ayrımcılıktır³⁸. Gerek ulusal politikalar gerekse rakiplerin dışlanması gibi haller altında ortaya çıkması dolayısıyla, söz konusu iki duruma örnek vakaların tek başına/saf ikincil seviye zarar doğuran ayrımcılık niteliğinde olduğu söylenemeyecektir³⁹. Ayrıca, teşebbüslerin “tek başına” ikincil seviye zarar doğuran ayrımcılık uygulaması için alt pazardaki rekabeti bozmak üzere bir motivasyon araçlarının olmaması da söz konusu uygulamayı nadir kılan özelliklerden biridir⁴⁰.

- (158) İkincil seviye zarar doğuran ayrımcılığın hâkim durumun kötüye kullanılması kapsamında ihlal olarak kabul edilmesi için, genel anlamda i) farklı uygulamada bulunan alıcıların/işlemlerin/edimlerin eşit durumda olması, ii) uygulamanın rekabetçi dezavantaj yaratması ve iii) hâkim durumdaki teşebbüsün iddia konusu davranışlarının haklı bir gerekçesinin bulunmaması koşulları aranmaktadır.
- (159) İşbu dosya bakımından elde edilen bilgiler her ne kadar CONGRESIUM'un hâkim durumda olduğunu tespit için yeterli olmasa da, aşağıda farklı uygulamada bulunan alıcıların/işlemlerin/edimlerin eşit durumda olup olmadığı ve farklı uygulamaların gerekçeleri incelenmiştir.
- (160) İlk olarak, ayrımcılık iddialarını somutlaştırmak adına yöneltilen sorular karşısında, başvuru sahibi;
- Rem Fuar'a ve Eylül Fuarcılık'a, fuar alanında yiyecek satışına izin verildiğini, bu durumdan ATO'nun da rahatsız olduğu ve CONGRESIUM'a ihtar gönderdiğini, söz konusu fuarlarla aynı saatlerde üst katta olan arkadaşlarına ait fuarda satışa izin verilmediğini,
  - Rem Fuar, CYF Fuarcılık, +2 Fuarcılık, ATİS Fuarcılık ve Eylül Fuarcılık'a adını vererek söz konusu şirketlerin CONGRESIUM'a (.....) -(.....) TL arasında ödeme yaptıklarını,
  - Söz konusu ödeme karşılığında adı verilen firmaların bazılarının 15 güne, bazılarının bir haftalığına kiraladıklarını,
  - DOMİNO'nun ise beş gün için ((.....) +KDV) (.....) TL tutarında salon kira bedeli ödediğini,
  - Bunun dışında devlet kurumlarına da eşit olmayan fiyat politikası güdüldüğünü,
  - CONGRESIUM tarafından DOMİNO'nun Hediyelik Eşya Fuarı'na ya da Ülkeler Fuarı'na izin verdikleri kadar afiş asmasına izin vermediklerini, DOMİNO'ya ufak boyda bir afiş astırdıklarını, gerekçe olarak ise binada başka etkinlik olduğunu/olabileceğini belirttiklerini, oysa örnek olarak verilen diğer fuar zamanlarında da konser gibi etkinliklerin olduğunu, ancak bu fuarlara büyük ilan asmalarına izin verildiğini
- ifade etmiştir.

- (161) Başvuru sahibinin iddialarından ilki olan dışarıdan yiyecek getirilmesine ilişkin olarak, bağlama iddialarının değerlendirildiği kısımda CONGRESIUM'un fuar organizasyonları kapsamında sunulacak yeme-içme hizmetinin CONGRESIUM'dan alınmasının hem ATO ile sözleşmesi hem genel olarak gıda sağlığı ve insan güvenliği yükümlülükleri çerçevesinde gerekli olduğu ve ayrıca yaptığı yatırımlar karşısında ticari açıdan da rasyonel bir uygulama olduğu ortaya konulmuştur.

³⁸ Bkz. O'Donoghue, R ve A. J. PADILLA (2006), *The Law and Economics of Article 82 EC*, Hart Publishing,, sy. 573, 574.

³⁹ Bkz. TUNÇEL, sy. 61-62.

⁴⁰ Bkz. TUNÇEL, sy. 50-51, 63.

- (162) Yeme-içme hizmetlerinin neden yalnız CONGRESIUM bünyesinde sağlandığına ilişkin söz konusu haklı gerekçelerin kabulü karşısında, kimi fuarlarda bu hizmetlerin dışardan tedarikine izin verilerek ayrımcılık yapıp yapılmadığı iddiası sorgulanmıştır. Bu çerçevede CONGRESIUM, pastacılık ve ekipmanları fuarı "IBATECH" gibi ihtisası gıda olan fuarlarda tüm teknik konuların önceden belirlenmiş ve gerekli altyapı ile güvenliğin sağlanmış olması koşullarıyla ısıtıcılara ya da çeşitli pişirme cihazlarına izin verilebildiğini belirtmektedir. Yerinde incelemede elde edilen belgelerden de, 2020-2021 fuarlarına ilişkin bir excel tablosunda, "İBAKTEK" için erken giriş bedeli alınacağı ve içerde kızartma veya ızgara türü üretime izin verilmeyeceği yönünde notlar alındığı görülmüştür. Keza, yeme-içme ve erken giriş bedeline ilişkin uygulamaların yalnız EIF için geçerli olmadığı, örneğin ART Ankara Fuarı için asma katın ücretsiz tahsis edilmeyeceği şeklinde de not düşüldüğü, SEDEC etkinliği için binaya erken girişin ve binadan geç çıkışın ücretli olduğunun belirtildiği görülmüştür.
- (163) Bu açıklamalar, başvuru sahibinin iddiaları ile de doğrulanmaktadır. Başvuru sahibinin dışarıdan yeme-içme servisinin sağlanmasına izin verildiğini iddia ettiği Rem Fuar 2017 yılında Ülkeler El Sanatları ve Yöresel Ürünler Fuarı ve Orta Asya El Sanatları ve Yöresel Ürünler Fuarı'nı, 2018 yılında Orta Asya El Sanatları ve Yöresel Ürünler Fuarı'nı düzenlemiştir. Söz konusu fuarların alanlarının doğrudan yeme-içme ile ilişkili olduğu aşikârdır. CONGRESIUM da ilgili fuarların konusunun gıda olduğunu, bu fuarlarda yöresel ürünler sergilendiğini ve tadım yapıldığını, ayrıca TOBB'un izin verdiği ölçüde perakende satış da yapıldığını beyan etmiştir. Bununla birlikte, 2017 yılında TOBB'un verdiği ölçülerin aşılması sebebiyle 2018 yılında CONGRESIUM usulsüz satıcıları ATO'ya bildirdiğini, bu kapsamda TOBB'un ilgili şirketi ihtar ettiğini belirtmiştir.
- (164) Bunların haricinde Rem Fuar, 2014 yılında emlak ve gayrimenkul, 2019 yılında kitap fuarı düzenlemiştir. Eylül Fuarçılık ise, 2014-2017 ve 2018 yıllarında eğitim fuarı, 2014 yılından itibaren her yıl kitap fuarı düzenlemiştir. CONGRESIUM söz konusu fuarlarda yiyecek-içecek getirilmesine müsaade edilmediğini, bununla birlikte, müşteri memnuniyetini sağlayabilmek adına stant içerisinde kuru pasta ya da alkolsüz meşrubat gibi içeceklerin ücretsiz olarak ikram edilmesi konusunda esneklik sağlandığını belirtmiştir. Dolayısıyla ihtisas alanı yeme-içmeye dayalı iddia konusu fuarlar ile EIF için alıcıların/işlemlerin/edimlerin eşit durumda olduğu söylenemeyecektir.⁴¹
- (165) Bununla birlikte, CONGRESIUM tarafından fuarların büyük çoğunluğunda kuru pasta ya da alkolsüz meşrubat gibi içeceklerin ücretsiz olarak ikram edilmesine sözleşmede belirlenmemiş olsa dahi esneklik gösterilebildiği ya da bu hususlarda çeşitli indirimler yapılabildiği belirtilmektedir. Nitekim önaraştırma kapsamında yapılan yerinde incelemede elde edilen bir e-posta yazışmasında

"(.....)."

şeklinde bir görüşme gerçekleştiği görülmektedir. Dolayısıyla, başvuru sahibinin de dışarıdan yiyecek getirmesinin zaman zaman söz konusu olduğu anlaşılmaktadır.

- (166) Başvuru sahibinin adını verdiği fuarlar özelinde fiyatlandırmada ayrımcılık yapıldığı iddiasına ilişkin olarak ise, aşağıdaki tabloda toplam ve günlük metrekare başına

⁴¹ Ayrıca gıda alanındaki söz konusu fuarlar 10-11 gün sürmüş, kurulum ve söküm süreleri ile birlikte 13-14 günü bulmuştur. Kullanılan alanın ise 2017'de Ülkeler El Sanatları ve Yöresel Ürünler Fuarı'nda 4.500 metrekare ile sınırlı kaldığı dikkat çekmektedir. Rem Fuarçılık'ın diğer alanlardaki fuarlarında kullandığı alan ise 10.000 metrekaredir, ancak fuar süreleri yine EIF'den daha uzundur. Eylül Fuarçılık ise, düzenlediği eğitim fuarında 1500 metrekare alan kullanmış, fuar yaklaşık bir hafta sürmüştür. Söz konusu şirket aynı zamanda 2014 yılından itibaren her yıl 10.000 metrekarede kurulum ve söküm ile birlikte 12-14 günü kapsayan kitap fuarı düzenlemiştir. Buna karşın EIF bir hafta ya da daha kısa sürmekte, en fazla 10.000 metrekare alan kullanılmaktadır.

gerçekleştirilen fiyatlamalar ve söz konusu fuarlar özelindeki kârlılık durumu sunulmaktadır:

Tablo-18: Ayrımcılık Yapıldığı İddia Edilen Fuarlara Uygulanan Fiyatlar ve Kârlılık Analizi

Yıl	Organizatör	Toplam Gelir (TL)	Günlük Gelir (TL)	Günlük Gelir (TL/m ²)	Toplam Maliyet (TL)	Günlük Maliyet (TL)	Günlük Maliyet (TL/m ²)	Kar (TL)	Toplam Kârlılık (%)
2016	Eylül Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	Atis Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	CYF Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	CYF Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	Atis Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	Atis Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	DOMİNO	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2017	Eylül Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	Eylül Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	Atis Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	Atis Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	CYF Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	CYF Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	DOMİNO	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	Artı 2 Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	Rem Fuar	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	Rem Fuar	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2018	Eylül Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	Eylül Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	Atis Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	Atis Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	CYF Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	Artı 2 Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	DOMİNO	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	Artı 2 Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2019	Rem Fuar	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	Eylül Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	Atis Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	CYF Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	Rem Fuar	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	DOMİNO	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
	Artı 2 Fuarçılık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: CONGRESIUM'dan gelen bilgiler

- (167) Tablodan ilk olarak DOMİNO'ya yapılan fiyatlandırma seviyelerinin en düşük fiyatlar arasında yer almadığı, DOMİNO'ya uygulanan ortalama fiyatların diğerlerine nazaran daha yüksek fiyatlamalar arasında yer aldığı, ancak iddiada adı verilen fuarlar için de benzer ya da daha yüksek fiyatların uygulanabildiği görülmektedir. Örneğin 2017'de DOMİNO'ya uygulanan metrekare başına ortalama günlük fiyat (.....) TL iken Eylül Fuarçılık için bu değer (.....) TL, Artı 2 Fuarçılık için (.....) TL'dir. İkinci dikkat çekici husus ise, DOMİNO'dan elde edilen karın birkaç zarar edilen fuar haricinde genelden daha düşük seviyelerde olmasıdır. Buradan da yine, alınan hizmetlerin aynı olmadığı, dolayısıyla fiyatların ve fuar özelinde karlılığın farklılaştığı anlaşılmaktadır.
- (168) Üçüncü olarak branda asılması hususunda yapılan ayrımcılık iddiaları sorgulanmıştır. CONGRESIUM, branda asımına ilişkin ilk olarak, Belediye Kanunu ve ona dayanarak çıkarılmış olan ikincil düzenlemelere uymak yükümlülüğünün bulunduğunu, bu çerçevede, cadde, bulvar ve meydanlar ile bu alanlara cephesi bulunan binalar üzerindeki her türlü ilan ve reklamlar için bizzat vergi ödeme yükümlülüğünün olduğunu ifade etmiştir. Diğer yandan, teşebbüs tüm organizasyonlar/fuarlar bakımından binanın doluluğunu gözetmek suretiyle ve çeşitli ölçülerde olması koşuluyla branda asılmasına izin verebilmektedir. Örneğin, binanın aşağısında bulunan katlarda gerçekleşen bir

etkinlik ile aynı zamanda oditoryum salonunda da bir etkinlik yapılıyorsa ön cephenin bölünerek kullanılması yoluna gittiğini ifade etmektedir. Branda asmanın yasak olduğu veya yasak olmadığı fuarları önceden kesin çizgilerle tespit etmediğini, bu konuda binanın uygunluğu, aynı anda farklı etkinliklerin gerçekleşip gerçekleşmediği hususlarını dikkate alarak hareket ettiklerini vurgulamaktadır.

- (169) Teşebbüs, etkinlik yapılan mekânda her bir fuar organizatörüne eşit şekilde muamele ettiğini, ancak binada tek bir etkinlik yapılıyor olması halinde ilgili organizatöre destek sağlanabildiğini, ayrıca fuar satışlarının iyi gitmediği konusunda geri bildirim aldığı fuar firmalarına, binanın uygun olması halinde fuar tarihinden önce tanıtım yapma olanağı sağlamak suretiyle destek olduğunu açıklamaktadır. Gerçekten de, yılda sınırlı sayıda yapılan fuarlar sayesinde gelir elde eden CONGRESIUM için branda asımına engel olmanın altında yatabilecek rasyonel bir teori düşünülemez. Ayrıca, branda asılması söz konusu olan fuarların tarihleri, ilgili tarihlerde kongre merkezinin müsaitlik durumu, aynı anda birden fazla fuar gerçekleştirilmesi halinde branda asılacak yerleri aynı olmadığından, yine farklı uygulamada bulunulan alıcıların/işlemlerin/edimlerin eşit durumda olmadığı, bu sebeple rekabete aykırı bir davranış anlamında ayrımcılığın ilk şartının gerçekleşmediği anlaşılmaktadır.
- (170) Sonuç olarak, başvuru sahibinin iddia ettiği gibi EIF'ye farklı/daha dezavantajlı muamelede bulunulmadığı, öyle olsa dahi farklı uygulamalara konu fuarların eşit durumda olmadığı, ayrıca iddia konusu uygulamalar için CONGRESIUM'un gerekçelerinin haklı bulunduğu değerlendirilmektedir.

1.5. Geçici Tedbir Taleplerine İlişkin Değerlendirme

- (171) Geçici tedbir taleplerinin genel olarak hâkim durum ve hâkim durumun kötüye kullanılması halleri tespit edilmediğinden reddedilmesi gerekmektedir. Ancak onun dışında da Covid-19 pandemisi sebebiyle EIF'nin sanal ortamda yapılacağı duyurulmuştur. Hatta bu konuda CONGRESIUM ile DOMİNO arasında oluşan ihtilaf uyuşmazlık sürecine girmiştir. CONGRESIUM, 04.05.2020 tarihinde T.C. Cumhurbaşkanlığı tarafından yapılan açıklama çerçevesinde, normalleşme sürecine girildiğini, 01.06.2020 tarihi itibarıyla seyahat ve toplantı kısıtlamalarının kaldırıldığını ifade etmesine rağmen, DOMİNO'nun mücbir sebep iddiasıyla sözleşmelerini feshettiği yönünde ihtarda bulunduğunu, bunun sözleşmenin iptali mahiyetinde olduğunu, bu çerçevede %100 tazminat kesintisi yapmaları gerektiğini belirtmiş, uyuşmazlığın dava ön şartı olan arabuluculuk sürecinde olduğunu belirtmiştir.
- (172) Başvuru sahibi tarafından ilk olarak Angora salonunda konuşmacı ve katılımcılara yemek verileceğinden bu salona ihtiyaç duyulduğu, 2019 yılından önce CONGRESIUM'dan yemek alındığı müddetçe bu salonun ücretsiz olarak verildiği, ancak hâlihazırda aşırı fiyat uygulanarak talep edilen (.....) TL kira ücretinin karşılanmasının mümkün olmadığı ifade edilmekte, 2020 yılında da ücretsiz olarak bu salonun DOMİNO'nun kullanımına açılması talep edilmektedir. Aşırı fiyatlandırma kısmında değerlendirildiği gibi Angora salonunun büyük bir salon olduğu, yemek amaçlı ve/veya toplantı vs. amaçlı kullanılabilirliği, yemek amaçlı kullanım için ek olarak salon kirası alınmadığı, ancak toplantı amaçlı kullanımlarda kira bedeli yansıtıldığı anlaşılmaktadır. Bu bakımdan da başvuru sahibinin geçici tedbir talebinin, kullanmak istediği bir hizmeti ücretsiz elde etmesi isteğine dayandığı anlaşıldığından reddedilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.
- (173) İkinci olarak sektördeki normal şartlara göre stant kurulumu için fuar öncesinde üç gün verilmekteyken CONGRESIUM tarafından DOMİNO'ya verilen 1,5 gün sürenin teşebbüsün faaliyetlerini zorlaştırdığı, bu sebeple 4-6.11.2020 tarihlerinde

düzenlenecek EIF'den önceki üç gün için (1-3.11.2020) DOMİNO'ya stant kurulumlarını yapabilmesi hazırlık süresi verilmesi talep edilmektedir. Stant kurulum sürelerine ilişkin mal vermenin reddi iddialarının değerlendirmesinde belirtildiği gibi, uygunluk durumunda ve ücreti mukabilinde fuar haftasının öncesi veya sonrası da kiralanabilmektedir. Başvuru sahibi geçici tedbir talebi ile fuar haftasından (2-8 Kasım) önceki haftanın Pazar gününe tekabül eden 01.11.2020 tarihini de bedelsiz talep etmektedir. Kaldı ki, fuar haftasının fuar günü (4 Kasım) öncesinde kurulum ve hazırlık için iki gün bulunmaktadır. Bu sürenin yetersiz olması halinde ve başka gün kiralamak istememesi ya da bu günlerin uygun olmaması halinde başvuru sahibinin stant firmasından (.....) TL karşılığında daha hızlı hizmet alabileceği anlaşılmaktadır.

- (174) Sonuç olarak gerek iddia konusu eylemlerin ciddi ve telafi olunamayacak zararların ortaya çıkma ihtimali oluşturmaması, gerek işbu dosya kapsamındaki iddiaların hâkim durumun kötüye kullanılması olarak değerlendirilememesi sebepleriyle geçici tedbir taleplerinin reddedilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

J. SONUÇ

- (175) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca şikayetin reddi ile soruşturma açılmamasına, gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.